

7 Pensionistët
kërkojnë...

10 Gjyqtarët dhe
prokurorët do të...

12 Prishtina e bet-
onuar, realiteti...

32 lamofobia dhe
injoranca në...

38 Bibliotekat e
veçanta dhe...

Portreti i muajit: E mposhti Gadafin.....	2
Amel Ilmiu: Shamia, mësimbesimi dhe xhamia..	3-4
Intervistë me Bajram Rexhepin	5
Isa Mehmeti: Kosova rikthen Mitrovicën.....	6
Besnik Boletini: Pensionistët kërkojnë miratimin e ligjit për pensione	7-8
Lulzim Ahmeti: Vit rekord i grurit	9
Qëndresë Mustafa: Gjyqtarët dhe prokurorët do të dërgohen në veri pasi t'u krijohen kushtet.....	10
Muhamet Jahiri: Ia falin gjakun njëri-tjetrit në qendër të Prishtinës.....	11
Astrit Veliqi: Prishtina e betonuar, realiteti që jeton..	12
Iljasa Salihu: Si do të dalë Maqedonia: plakë apo e re?.....	13-14
Ndriçim Hoxhaj: Evropa Shqipërisë: 'Stop abortit!' ..	14-15
Intervistë me Daniel Serwerin.....	16-19
A. A.: Në fokusin ndërkombëtar.....	20-21
Arsim Jonuzi: Përvjetori i shekullit të ri	22-23
John L. Esposito dhe Mona Mogahed: Përvjetori i dhjetë i 11 shtatorit dhe muslimanët amerikanë: nevoja për një rrëfim të ri	24-25
Muhamed J. Kajolli: Shkollat rreth kalifit.....	26-28
George Gawrych: Sundimi otoman, Islami dhe shq- iptarët, 1874-1913	29-32
Osman D. Gashi: Islamofobia dhe injoranca në Kosovë	32-33
Agim Avdiu: Jetë, edhe diku tjetër!!!.....	34-35
Bekri S. Murselaj: Një përvojë e shfaqur në poezi ..	36
Intervistë me Ndriçim Ademajn.....	37
Flamur Maloku: Bibliotekat e veçanta dhe rëndësia e botimeve albanologjike	38-39
Alban Bilalli: Themelohet dhe anëtarësohet brenda muajit!	40

REVISTË MUJORE PËR AKTUALITET,
KULTURË, ARSIM, ETIKË
Viti VI / Nr. 58

19 shtator - 19 tetor 2011

Botues

Zëri Ynë

O.J.Q. "Zëri Ynë"

Drejtor

Muhamed Jusufi - KAJOLLI

kajolli5@hotmail.com

Redaktor përgjegjës

Avni AVDIU

avni.avdiu@gmail.com

Redaktor i kulturës

Flamur MALOKU

flamurmalku@hotmail.com

Redaktor teknik/Grafika

Osman D. GASHI

osmangashi@msn.com

Redaktore gjuhësore

Mimoza SINANI

e-mail:

revistapaqja@gmail.com

revistapaqja@hotmail.com

http://www.zeri-yne.org

Adresa:

**Rr. Xhavit Mitrovica, nr. 14,
përballë teatrit Dodona,
Prishtinë, Kosovë**

E MPOSHTI GADAFIN

Mustafa Abdel Xhalil, udhëheqës i Këshillit Transitor Kombëtar, në paraqitjen e tij të parë publike në Tripoli, është zotuar se vendi do të udhëhiqet nga një pushtet islam. Duke folur para mijëra mbështetësve në Sheshin e Martirëve, Xhalil ka thënë se qeveria e re libiane nuk do të pranojë asnjë ideologji ekstremiste. “Ne jemi popull musliman, me fe islame dhe do ta ruajmë këtë virtyt. Ju jeni arma jonë kundër kujt do që tenton ta rrëmbejë këtë revolucion, nga e djathta në të majtë”, - ka thënë Xhalil. Ai ka thënë gjithashtu se Islami do të mbetet burim i legjislacionit në Libi, pas rrënimit të pushtetit të Muamer Gadafit. “Është nder i madh për këdo që qëndron para kësaj turme, në këtë situatë dhe në këtë rast, në kohën kur Libia dhe të gjithë qytetarët e saj, po çlirohen nga tiranët. Nga e gjithë kjo, populli libian po shpërfaqet më dinjitoz dhe më i nderuar, me veprimet dhe trimërinë që ka dëshmuar”, - ka thënë Xhalil. Ndërkohë, Gadafi i mposhtur

tashmë është zotuar nga një vend i fshehtë se do të luftojë deri në fitore, ndërkohë që forcat e tij kryen kundërsulme befasuese në tri fronte. Ndonëse, kundërshtarët e tij tash kontrollojnë pjesën dërmuese të Libisë, forcat mbështetëse të Gadafit janë pozicionuar në Sirte, Bani Valid dhe në Saba. Qeveria e Nigerit ka konfirmuar se të paktën 32 pjesëtarë të qarkut të brendshëm të Gadafit kanë kërkuar strehim në këtë vend, përfshirë këtu edhe njërin nga djemtë e tij dhe disa gjeneralë të lartë ushtarakë. Këshilli Kombëtar Transitor ka pohuar se një sasi e madhe ari dhe parash është kontrabanduar nga rezervat e Bankës Qendrore të Libisë drejt Nigerit, duke i dhënë kështu mundësinë Gadafit që të vazhdojë të paguajë ata që luftojnë për të. Xhalil ka ftuar të gjithë ata që luftojnë forcat e Gadafit të mos hakmerren ndaj tyre ose mercenarëve. “Kemi nevojë për unitet, për të kundërshtuar frikën dhe lakminë dhe jo për hakmarrje a padrejtësi”, - ka thënë lideri i Këshillit Transitor në fjalimin e mbajtur në Tripoli. Në Londër ndërkaq, “Amnesty International” ka dalë me një raport, duke akuzuar regjimin e Gadafit për krime kundër njerëzimit në përmasa masive. Por, raporti nuk i kursen as ata që rrokën armët për të luftuar pushtetin e liderit të deridjeshëm libian. “Amnesty International” ka tërhequr vërejtjen se edhe forcat anti-Gadafi gjithashtu kanë kryer krime lufte dhe se qeveria e përkohshme libiane nuk ka treguar gatishmëri për t’i emëruar përgjegjësit e këtyre akteve.

BIOGRAFIA:

Mustafa Abdel Xhalil ose **Abdul-Jalil**, arabisht: مصطفى عبد الجليل, lindi

më 1952. Është politikan i Libisë. Gjatë

periudhës 2007 - 2011, ishte Ministër i Drejtësisë (zyrtarisht, Sekretari i Komitetit të Përgjithshëm Popullor të Drejtësisë), sipas Kolonel Muamar al-Gadafit. Ai është spikatur nga disa media për qëndrimin e tij kundër shkeljeve të ndryshme të drejtave të njeriut në Libi. Gjatë luftës ai u identifikua si Kryetar i Këshillit Kombëtar Kalimtar me bazë në Bengazi, i cili kontrollon shumicën e vendit, edhe pse ky pozicion është kontestuar nga të tjerët kryengritës për shkak të së kaluarës dhe pjesëmarrjes së tij direkte për qeverinë Gadafit si Ministër i Drejtësisë për katër vjet deri më 2011. Ka diplomuar në shariat dhe gjuhë arabe më 1975 në Universitetin e Libisë.

SHAMIA, MËSIMBESIMI DHE XHAMIA

Amel ILMIU

Të jesh në rrjedha të zhvillimeve në Kosovë, krijon përshtypjen se njerëzit kryesisht janë të prirur nga një ndjenjë mbrapshtësie, se gjithçka shkon mbrapsht dhe do të vazhdojë të shkojë kështu vazhdimisht.

Muajve, javëve e ditëve të fundit po bëhet zhurmë e madhe, ku përplasen ide, mendime e konceptime kontraktore, nga të cilat mund të pleksen një sërë antinomish. Të fryra edhe nga mediat, debatet bëhen akoma më të nxehta. Gazetat e portalet vërshojnë me analiza kundërtëhënëse. Dhe për një çast harrohet gjithçka. E gjithë vëmendja fokusohet në temën: 'Shamia, mësimbesimi dhe xhamia', rreth boshtit të së cilës çështje zhvillohen diskurse polarizuese që herë-herë kalojnë në banalitete.

Është thënë dhe shkruar shumëçka, por në pak rreshta ia vlen të qëmtohen pikat kryesore, dimensionit i të cilave nuk është prekur.

1. Fillimisht ata që janë në pozicion më të fortë (në këtë rast institucionet shtetërore) nuk duhet t'i qasen këtyre problemeve me temperament, inat, pasion etj. Psikologjikisht kjo logjikë pjell antipodin tjetër sipas versionit: 'sa më shumë e shtrëngon, aq më tepër pëlce'. Në të mirë të shtetit të ri të Kosovës, **radikalizimi i elementeve ekstreme fetare, nuk i konvenon askujt dhe dëmton dukshëm imazhin e vendit në arenën ndërkombëtare**. Fatkeqësisht në këtë drejtim me ose pa vetëdije po punojnë institucionet shtetërore dhe të zgjedhurit e popullit. Në kohën kur vendi po përballet me kriza

të natyrave të ndryshme, ndoshta ata kanë zgjedhur formulën 'merrja djathin e harron edhe bukën'.

2. Dukshëm **ngatërrohen konceptet laik, sekular dhe ateist**. Thuhet se shteti laik nuk bën të lejojë futjen e mësimbesimit në shkollat publike, ngase nxënësit po u indoktrinokan me dogma fundamentaliste. Ky është vizion komunist që dikur vija politike e partisë moniste e implementonte në arsim për të mbjellur sa më lehtë farën e marksizëm-leninizmit, ideologjisë e cila promovonte evolucionizmin darvinian si të vërtetën absolute shkencore. **Ka shumë vende laike, ku feja është e ndarë nga shteti, por që zbatohet mësimbesimi në shkolla**.

3. Është thënë se edukimi fetar nuk jep zgjidhje për sfidat bashkëkohore, sepse Kurani (ose Bibla) janë shkruar para qindra vitesh. Shumë teoricienë pohojnë se sfidat bashkëkohore të demokracisë janë: terrorizmi, korrup-

sioni, trafiket ilegale, narkomania, kidnapimet, vrasjet, plaqkitjet etj. Madje edhe ateistët më të përbetuar Marks e Engelsi kanë pranuar se **feja ka ndikim në pengimin e shumë dukurive devijante**. Atëherë çfarë mbetet të thuhet për demokratët, të cilët e thonë të kundërtën?!

4. Thuhet se Kosova si vend laik e demokratik, që mëton kah një shoqëri moderne nuk guxon të lejojë imponimin e modelit tradicional e konservator të të menduarit. Harrohet se **lënda që parashihet nuk mendohet të jetë imponim, por zgjedhje vullnetare dhe kur mësimbesimi institucionalizohet, atëherë minimizohen mundësitë e kontaminimit të rinisë me elemente tjera ekstreme që merren nga burimet e dyshimta religjioze**. Dhe kush mund t'i frikësohet kësaj zgjedhje përpos mentalitetit stalinist, që gjithçka fetare e sheh me petk të zi? Pjezësa e negacionit 'nuk guxon' në kontekst

të edukimit, ka qenë zhargon i përdorur më shumë në komunizëm, sepse atëherë nuk guxohej të mësohej asgjë përpos ideologjisë së proklamuar. Vazhdimi i këtij mentaliteti në pluralizëm, tregon stilin paragjykses të të menduarit me stereotipe.

5. **Pohohet se për fetë mjaftojnë dromacat e njohurive që jepen nga lëndët si: sociologjia, historia, filozofia, edukata qytetare etj. Në këto lëndë feja deformohet dhe nuk pasqyrohet realisht.** Shumë fjali në ato tekste kanë pjesëzat 'kinse' e 'gjoja'. Mjafton ta shikosh fjalorin se si i sqaron konceptet kryesore fetare.
6. **Është për t'u pranuar sinqerisht se për këtë iniciativë nuk mjafton vetëm vullneti i disave, qofshin ata edhe deputet në parlament, por duhet analizuar edhe kushtet edhe rrethanat.** Dhe meqë është kaq problematike kjo gjë, ka forma tjera plebishitare demokratike, të cilat e vlerësojnë më së miri se a janë pjekur kushtet për një hap të tillë. Jo më kot në demokraci çmohet shumë vullneti i shumicës dhe tekefundit le të jetë ai vullneti përcaktues; por jo i shumicës përfaqësuese (në parlament), por të drejtëpërdrejtë (me referendum).
7. Sa i përket shamisë, problemi është pak më kompleks nëse thirrmi për të caktuar moshën e vendimmarrjes dhe argumentit se gjer në moshën 18 vjeçe nxënës mund t'i imponohet ajo nga prindërit ose nga ndonjë presion tjetër, se nuk ekziston ndonjë parametër për të dalluar vetëdëshirën

individuale nga imponimi i dhunshëm ose psikologjik. Edhe për këtë ka mekanizma alternative denoncuese që do të mund të bënte vajza në rast se vie në shprehje kjo. Po ashtu **lejimi i shamisë në shkolla, nuk bën ndesh me emancipimin e femrës**, sepse bartja ose jo e shamisë nuk është shenjë identifikuese e shkallës së emancipimit, ngase mund të jetë pa shami por analfabete ose me shami dhe doktor shkence, kështu që një paralelizëm i tillë është absurd. Tekefundit ajo me shami mund t'i bëjë presion psikologjik asaj pa shami po aq sa ajo pa shami i bën presion asaj me shami me anë të veshjes së minifundeve e rrobave të tejdukshme. Për veshjet ekstravagante deri më tani askush nuk ka reaguar, sepse kjo dukshëm u konvenon. Mesi i artë do të ishte uniforma e gjithëpranuar për të gjithë nxënësit e nxënëset në shkollat e mesme, veshje kjo, e cila do të reflektonte edukatë dhe disiplinë shkollore. **Akuza se shaminë e sollën vehabistët ose elementët radikal, është e paqëndrueshme. Ata që bëjnë akuza të tilla kanë problem me kujtesën ose shikimin në retrospektivë të gjërave, sepse kur nënat e gjyshet tona kanë mbajtur në fytyrë edhe fereqhe, atëherë askush bile as që ka mund të dëgjojë për termin vehabi.**

8. Sa i përket xhamisë, edhe këtu gjërat janë fare të qarta pa marrë parasysh se palët duan t'i komplikojnë. Xhamitë ndërtohen kudo, madje edhe në

Romë, afër shembjes së kullave binjake në Amerikë, në Athinë, etj. Në shumë vende arabe karshi xhamive ka kisha dhe kjo kurrë s'paraqet problem. Pse te ne gjërat e thjeshta aq shumë ndërlikohen e problematizohen dhe pretekst merret një gjë fare pak e rëndësishme - vendi? Kujt po i konvenon kjo?!

9. Dhe pas gjithë kësaj, sërish thuhet se 'Kosova si shtet demokratik nuk i kufizon të drejtat e besimtarëve për ta ushtruar besimin e tyre'. Shtrohet pyetja ku? Në shtëpi. Paj **në shtëpi as në komunizmin titist nuk është penguar askush ta ushtrojë besimin e tij.** Ne po flasim për një rend tjetër shoqëror, për demokracinë liberale, ku liria dhe barazia janë postulatet fundamentale të saj. Askush nuk mund të bindet se këto janë vlerat demokratike. Vetëm diktaturat mbijetojnë duke i bindur njerëzit me dorën e hekurt, duke sajuar politika përjashtuese (madje edhe nga shkolla) duke krijuar armiq imagjinarë, sabotatorë fiktivë, reaksionarë, fundamentalist etj. Demokracia nuk është kur të konvenon të pranosh këtë e atë vlerë dhe kur nuk të konvenon të bësh obstrukcione. Demokracia është ndryshe. Mirëpo atë e kanë vështirë ta kuptojnë e pranojnë njerëzit që deri dje janë mësuar të mendojnë me mentalitetin komunist.
10. **Ata që për shkak të ateizmit të tyre, i pengojnë liritë fetare, nuk kanë të drejtë të kërkojnë prej të tjerëve tolerancë për hir të Zotit dhe në emër të fesë së Tij.** ■

Rexhepi: Do t'i shuajmë strukturat paralele serbe

“Shuarja e strukturave ilegale duhet të bëhet nga ata që i financojnë dhe i sponsorizojnë pra, nga Serbia. Por nëse kjo nuk ndodh, ne do të veprojmë dhe do t'i shuajmë strukturat paralele. Ne kemi fuqi dhe përkushtim për t'i shuar strukturat paralele serbe në veri”, - ka thënë ministri i Punëve të Brendshme, Bajram Rexhepi

Intervistoi: Qëndresë MUSTAFA

Ministri i Punëve të Brendshme (MPB), Bajram Rexhepi ka thënë se Kosova është e vendosur t'i arrestojë të gjithë kriminelët që veprojnë në veri të Mitrovicës. “Republika e Kosovës është përcaktuar për sundimin e rendit dhe ligjit. Së bashku me partnerët tanë ndërkombëtarë jemi shumë të vendosur për t'i sjellë të gjithë kriminelët para drejtësisë”, - ka thënë ministri Rexhepi për revistën “Paqja”.

Ministri Rexhepi ka deklaruar se këto arrestime do të bëhen me plan strategjik nga institucionet e Republikës së Kosovës dhe se kjo do të realizohet në mënyrë diplomatike.

“Po, ka plan, por duhet të kihet parasysh se Republika e Kosovës është shtet demokratik dhe pretendon t'i zgjidhë problemet në mënyrë demokratike. Jemi të vendosur për ta shtrirë autoritetin gjithnjë e më shumë edhe në veri”, - është shprehur Rexhepi, duke shtuar se do të ketë angazhim të shtuar institucional edhe për bindjen e qytetarëve për t'i përkrahur institucionet e Kosovës. “Shtrirja e autoritetit nuk është vetëm çështje e arrestimit të kriminelëve, por duhet të shtohet edhe bindja e qytetarëve tanë që jetojnë në atë pjesë për t'i përkrahur dhe respektuar institucionet e Kosovës”, - ka deklaruar ministri.

Në këtë intervistë Rexhepi ndër tjerash ka thënë se nëse Serbia nuk do t'i shuajë strukturat paralele në veri atëherë institucionet e Kosovës janë të detyruara ta bëjnë një gjë të tillë.

“Shuarja e strukturave ilegale duhet të bëhet nga ata që i financojnë dhe i sponsorizojnë pra, nga Serbia. Por nëse kjo nuk ndodh, ne do të veprojmë dhe do t'i shuajmë strukturat paralele. Ne kemi fuqi dhe përkushtim për t'i shuar strukturat paralele serbe në veri”, - ka theksuar Rexhepi.

I pari i Ministrisë së Punëve të Brendshme, ka treguar se është duke u punuar në mënyrë intensive për kapjen e vrasësve të policit të Njësisë Speciale të Policisë së Kosovës, Enver Zymberi. Në këtë drejtim, ai ka thënë se Policia e Kosovës e ka mbështetjen e fuqishme edhe nga misioni evropian në Kosovë, EULEX. “Ka të dyshimtë për rastin në fjalë dhe policia së bashku me EULEX-in po punojnë intensivisht në këtë rast”, - ka thënë Rexhepi.

Megjithatë, Rexhepi ka pranuar se nuk do të jetë e lehtë kapja e kriminelëve serbë në veri. “Nuk është punë e lehtë,

megjithatë do të bëhet. Jemi në dijeni për përkrahjen që ata gëzojnë nga Serbia dhe për faktin se shpeshherë ata kalojnë dhe gjejnë strehim në Serbi. Është shumë vështirë të kapen, megjithatë fletarrestimet do përgatiten dhe kudo që policia has në ta, do të kapen”, - është shprehur ministri Rexhepi.

Rexhepi ka hezituar të flasë se sa fletarrestime kanë përgatitur institucionet e vendit për kriminelët serbë, duke sqaruar: “Këto janë të dhëna konfidenciale, të cilat mund të kenë ndikim në rezultatin përfundimtar të vendosjes së rendit dhe ligjit dhe tani për tani nuk mund t'i themi”.

Në fund, Rexhepi ka deklaruar se aksioni i Policisë së Njësisë Speciale më 25 korrik e ka rritur fuqinë e institucioneve të Kosovës në veri. “Tani fuqia e institucioneve të Kosovës është më e madhe në atë pjesë. Kufiri kontrollohet nga forca legjitime së bashku me institucionet e Kosovës, e kjo ka rëndësi shumë të madhe”, - ka deklaruar Rexhepi, duke bërë me dije se Policia e Kosovës, në bashkëpunim me EULEX-in dhe KFOR-in, po veprojnë me plane të përbashkëta operative në veri.

Kosova rikthen Mitrovicën

Isa MEHMETI

Helikopterët e KFOR-it kanë vendosur policinë dhe doganierët e Kosovës në dy pikat kufitare 1 dhe 31 përderisa serbët vazhdonin të qëndronin në barrikada afër dy pikave kufitare, por në një distancë të madhe, meqë KFOR-i i shpalli zonë ushtarake të dy pikat dhe i paralajmëroi serbët që të mos afrohen. Në një mbledhje të jashtëzakonshme të qeverisë së Republikës së Kosovës, kryeministri Hashim Thaçi theksoi se në këto pika janë vendosur doganierët dhe policët kosovarë, përfaqësues të EULEX-it dhe pjesëtarë të KFOR-it. Ai shtoi se aksioni ishte një fillim i suksesshëm për vendosjen e rendit dhe ligjit në këtë pjesë të vendit. Kryeministri Thaçi i bëri thirrje Beogradit të heq dorë nga përpjekjet destabilizuese dhe të pranojë se Kosova është e pavarur, ndërsa serbët e veriut i ftoi që të bëhen pjesë e institucioneve të Kosovës. Kreu i ekzekutivit të vendit falënderoi KFOR-in, EULEX-in dhe vendet e Quint-it, për mbështetjen e tyre për planin operacional të Qeverisë së Kosovës për vënien e kontrollit në pikat kufitare 1 dhe 31. Edhe ministri i punëve të brendshme të Kosovës Bajram Rexhepi pohoi se aksioni për rivënien nën kontroll

të pikave doganore 1 dhe 31 ishte i suksesshëm, duke shtuar se EULEX-i, do të zbatojë pjesën operative të punës, ndërsa zyrtarët kosovarë do të kenë rol teknik. Ish-zëdhënësi i kriminelit të vdekur Sllobodan Millosheviç, tani ministër i punëve të brendshme të Serbisë, duke komentuar vendosjen e rendit në veri të Mitrovicës nga shteti i Kosovës, u shpreh: "Forca

nuk lut Zotin. Thaçi po e përfundon me ndihmën e shteteve të fuqishme atë që e filloi vetë. Ne nuk mund të luftojmë me tërë botën. Andaj duhet me maturi dhe me koka të ftohta të zhvillohet betejë në shtigje të gjata", - tha Ivica Daçiç. "Autoritetet serbe me tanke, forca ushtarake e policore shumë herë kanë hyrë në Prishtinë, Prizren, Gjakovë, por me këtë nuk është përfunduar storja", - përkujtoi Daçiç. Thaçi nuk dëshiron të bëjë luftë, por dëshiron që serbët të sulmojnë KFOR-in dhe EULEX-in dhe kështu të duket si luftë e serbëve me tërë botën". Në fund ai vlerësoi se bashkësia ndërkombëtare është jo e singertë dhe ia mban anën shqiptarëve. Ndërkaq kryetari Republikës Serbe, Milorad Dodik ka deklaruar për mediat serbe: "Kosovën na e morën të mëdhenjt". Të mëdhenjt nuk na kanë pyetur fare, ata janë arrogant, nuk u besoj fare". Ngelin dy zgjidhje: ose të luftojmë ose ta pranojmë realitetin. E para, nuk është reale sepse dihet si do të ishte përfundimi, pastaj do të na përbuznin dhe do të qeshnin me ne. Kurse e dyta është më reale. Nuk është për t'u habitur kur një ditë në kufirin Serbi-Kosovë të gdhijnë policët dhe ushtarët e Kosovës, kjo gjë po shihet qartë...", - ka thënë ndër të tjera Milorad Dodik për mediat serbe. ■

Vazhdon gjendja e rëndë e pensionistëve

PENSIONISTËT KËRKOJNË MIRATIMIN E LIGJIT PËR PENSIONE

Pensionistët aktualisht janë kategoria me gjendjen më të rëndë sociale në vend. Ata thonë se pensionet që marrin janë shumë të vogla dhe se ato para nuk dalin as për dhjetë ditë. Ata janë të zhgënjyer për mosmiratimin e Projektligjit për pensione, Projektligj për të cilin thonë se nuk është shumë adekuat dhe që ka disa mangësi. Miratimi i këtij Projektligji do t'i rregullonte shumë gjëra, e ndër më të rëndësishmet është edhe çështja e trashëgimisë së pensioneve, sepse aktualisht nëse vdes njëri nga bashkëshortët që është pensionist, tjetri apo fëmijët minorë nuk gëzojnë të drejtën që ta trashëgojë këtë pension. Por ky Projektligj ende nuk ka arritur në Kuvendin e Kosovës, ndërsa nuk ka ndonjë afat të caktuar se kur do të miratohet

Besnik BOLETINI

Mungesa e Ligjit për Sigurimin Pensional dhe Invalidor po i dëmton shumë pensionistët e Kosovës dhe i ka bërë ndër kategoritë më të diskriminuara dhe të lëna anash në Kosovë. Edhe pse ata kanë punuar me dekada për këtë vend dhe për të pasur një pension të mirë në moshën e pleqërisë, kjo mbetet vetëm një dëshirë e tyre e përditshme. Ka disa vjet që pensionistët presin miratimin e këtij ligji, në mënyrë që përmirësohet sadopak gjendja e tyre sociale.

Kryetari i Partisë së Pensionistëve të Kosovës (PPK) dhe njëri prej anëtarëve të Bordit të Koalicionit të Pensionistëve të Kosovës, Sahit Dragaj, ka thënë për revistën "Paqja", se edhe pas 12 vjet të çlirimit të Kosovës, edhe pas shpalljes së Kosovës shtet i pavarur, gjendja e pensionistëve vazhdon të jetë e mjerrshme. Ai tha se edhe sot e kësaj dite, nuk u aprovua Ligji për Pensionet, me arsyetimin se fondet pensionale i ka plaçkitur Serbia, se nuk ka para në Buxhetin e Konsoliduar të Kosovës, se nuk po lejohet rritja e pensioneve nga Fondi Monetar Ndërkombëtar dhe Banka Botërore, kurse tani ofrohet një Draft-ligj, i cili nëse aprovohet do të jetë diskriminues dhe i papranueshëm për pensionistët e Kosovës. "Koalicioni i pensionistëve i përbërë nga katër subjekte të pensionistëve dhe invalidëve të punës së Kosovës, shqyrtoi me vëmendje Draft-ligjin për Skemat Pensionale të Financuara nga Shteti dhe lidhur me këtë konkludoi se sipas Projektligjit në fjalë nuk figuron 'Pensionisti kontributpagues' dhe se ai nuk është i dedikuar dhe i përshtatur për ta. Në të nuk ka katego-

rizim të pensionistëve kontributpagues. Pensionisti kontributpagues konsiderohet rast social me status të "benificuar", e jo e drejtë e patjetërsueshme e fituar me punë dhe në bazë të punës të tejshkuar. Në këtë Projektligj janë futur të gjitha kategoritë, e personave që pensionin duhet ta fitojnë në bazë të punës dhe ata që pensionin duhet ta fitojnë në bazë të drejtave humanitare, solidare dhe kategoritë sociale. E drejta për pension nuk mund të aplikohet për personat e kategorive sociale siç janë: personat që pensionin duhet ta marrin në bazë të moshës dhe personat me aftësi të kufizuara, (neni 3), kategoritë në nenin 1, paragrafët 1.1. dhe 1.2. të nenit 4. nuk duhet të quhen pensionistë, sepse janë kategori sociale, kurse kategoritë: 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, duhet të fitojnë të drejtën e sigurimit pensional dhe invalidor në bazë të punës të tejshkuar. Pra, nevojitet Ligj i veçantë për kategoritë që kontribuuan gjatë jetës kur ata punuan. Mjetet për pensionistët kontributpagues

duhet të sigurohen dhe financohen nga Fondi pensional dhe invalidor, Buxheti i Konsoliduar i Kosovës dhe nga burimet e tjera (neni 5). Kategoritë sociale duhet të barten në skemat sociale dhe të financohen nga Buxheti i Konsoliduar i Kosovës (neni 7). Në të gjitha nenet e këtij ligji, kudo që figuron fjala "Pensioni bazik i moshës", ajo duhet të zëvendësohet me fjalën "Pensioni i kontributpaguesve". Kategorizimi i shfrytëzuesve të pensionit kontributpagues duhet të bëhet sipas strukturës kualifikuese, kontributeve dhe kritereve të tjera të vlerësimit (neni 7, pika 5)", - tha Dragaj, duke shtuar se këto janë vetëm nga disa nga vërejtjet që ky koalicion i ka vërejtur dhe i ka dërguar tek institucionet relevante.

Pensionistët kërkojnë ndryshimin e Projektligjit për pensionet

Pensionistët kërkojnë që vlera e pensioneve mesatare të jetë sa 60% e vlerës së pagës mesatare në Kosovë, (që sipas

shënimeve të fundit të Entit të Statistikave të Kosovës ka qenë 374 euro dhe sipas këtyre kërkesave të pensionistëve del se pensioni duhet të jetë deri në 224 euro). Dragaj thotë se kjo shumë do t'u mundësonte që ta përballojnë koston e jetës. Ai tha se nuk do të pranojnë që pensioni mesatar të jetë më i vogël se paga minimale në Kosovë (që tani është caktuar 170 euro), sepse jo vetëm në region, por edhe me gjerë, pensioni mesatar është shumë më i lartë se paga minimale. Ai thotë se pensionistët janë unanim me qëndrimin se duhet të përpilohet dhe miratohet një ligj tjetër, i cili bazohet në standardet e verifikuara në rajon dhe më gjerë, i cili pensionistin kontributpagues e trajton sipas të drejtave të fituara nga puna. "Ky koalicion, do të jetë këmbëngulës në kërkesat dhe zgjidhjen e drejtë të çështjes së pensionistëve. Së pari, realizimin e këtyre të drejtave do ta kërkojmë përmes rrugës institucionale dhe ligjore dhe, së dyti, nëse kjo nuk jep rezultate, do të jemi të detyruar që t'i përdorim të gjitha rrugët dhe masat deri në realizimin e të drejtave tona edhe përmes shprehjes së pakënaqësisë (protestat, tubimet, grevat e urisë, mosdëgjueshmëria qytetare, shëtitjet protestuese, etj), sepse që 12 vjet ato të drejta janë të degraduara e të diskriminuara. Shuma që iu paguhet pensionistëve, kinse si pension, nuk i mbulon as shpenzimet elementare të artikujve ushqimorë për ekzistencë, e mos të flasim për detyrimet e tjera që kanë pensionistët (rryma, uji, nxehja, telefoni, transporti, tatimet, për bartjen e mbeturinave, ilaçet, ekzaminimet dhe kontrollat mjekësore, etj)", - u shpreh ai.

Projektligji ende nuk është proceduar për në Kuvend

Anëtarja e Komisionit për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie Sociale në

Kuvendin e Kosovës, Flora Brovina, ka thënë për revistën "Paqja" se draft-ligji për pensione nuk ka ardhur ende në Kuvendin e Kosovës. Ajo tha se ky ligj është shumë i nevojshëm dhe i domosdoshëm, sepse rregullon statusin e pensionistëve. "Çështja e pensioneve dhe ligjit për pensione dhe nevojës që ta kemi këtë ligj tani është çështje sociale që duhet të kryhet sa më shpejt, duke marrë parasysh kontributin e pensionistëve të Kosovës. Ne, si Komision për Shëndetësi, Punë dhe Mirëqenie sociale, jemi në pritje të këtij draft-ligji, i cili duhet që të vijë në komision dhe të shqyrtohet. Unë prej kohës që jam deputete jam angazhuar për këto çështje, si dhe për çështjen e sigurimeve shëndetësore. Aktualisht e dimë që pensionistët nuk janë në gjendje të favorshme dhe me ligjin e ri për pensione presim që të rregullohen shumë gjëra. Por nuk mund të flas për disa detaje të tjera, si për trashëgiminë pensionale se si është paraparë, pa e parë dhe analizuar draft-ligjin, i cili ende nuk ka ardhur në Kuvend, pra, së pari, do ta shohim draft-ligjin, mandej do të shqyrtohet çdo amendament i tij", - tha Brovina.

Nëse vdes bashkëshorti/ja, tjetri nuk e trashëgon pensionin

Një gjë shumë shqetësuese është fakti se nëse vdes njëri nga bashkëshortët që është pensionist, tjetri nuk gëzon të drejtën që ta trashëgojë pensionin e tij. Gjithashtu, as fëmijët që nuk i kanë 18 vjet nuk kanë të drejtë që ta marrin pensionin e prindit të tyre. Pra, pensionet familjare nuk paguhen fare. Kjo gjë është shumë shqetësuese dhe e paarsyeshme dhe për këtë arsye ligji për pensionet është shumë i domosdoshëm.

Aktualisht pensionet në Kosovë janë: Pensionistët e moshës marrin 45 euro në muaj, pensionistët kontributpagues 80 euro, pensionistët invalidë të punës 45

euro me kusht që t'i kenë 65 vjet. Ndërsa sipas projektligjit të ri parashihet rritja e pensioneve si vijon: Për pensionistët e moshës, prej 45 eurove sa është tani në 50 euro, për pensionistët kontributpagues: prej 80 eurove sa është tani në 101 euro, kurse për pensionistët invalidë të punës rritja parashihet në vitin 2013, pra, për këtë kategori nuk do të ketë rritje.

Pensionistët ankohen

Pensionistët ankohen vazhdimisht për pensione shumë të ulëta. Ata thonë se kanë pritur kushte më të mira nga Qeveria e Kosovës, ndërsa me paratë që ata marrin thonë se nuk mund të sigurojnë as gjërat më elementare.

Sali Gërguri ka thënë për revistën "Paqja" se ka punuar mbi 40 vite në arsim në kohën më të vështirë. Ndërsa tash merr një pension shumë të vogël. "Kam punuar 40 vjet në arsim, kam punuar në kohë shumë të vështira, kur e kemi pasur të ndaluar që të punojmë, pra e kemi rrezikuar jetën për të dhënë mësim, ndërsa tash i marr vetëm 80 euro. Me këto para që i marr nuk mund të bëj asgjë, pasi që jeta është shumë e shtrenjtë. Gjysma e më shumë prej tyre më duhet që t'i blejë barna", - thotë ai. Edhe pensionisti tjetër, Shefki Abazi shprehet i zhgënjyer me mënyrën se si po trajtohen pensionistët. Ai tha për revistën "Paqja" se ka pritur një trajtim shumë më të mirë pas lufte.

"Pensionet që ne marrim janë shumë të vogla. Sinqerisht nuk na dalin për nevojat më personale. Kontributet tona na i ka marrë Serbia dhe shteti jonë nuk po insiston që në këto bisedime që po mbahen të bisedohet edhe për këtë punë dhe të na i kthejnë ato para. Jeta është shumë e shtrenjtë, po presim që me këtë ligjin e ri të na rriten pensionet, sepse me këto pensione që i kemi nuk mund të bëjmë asgjë, bile nuk duhet që të quhen as pensione", - u shpreh Abazi.

Vit rekord i grurit

Lulzim AHMETI

Rendimentet e grurit, që sivjet ishin për 35 për qind më të larta, kanë bërë që udhëheqësit e Ministrisë së Bujqësisë të sigurojnë popullatën se tashmë gati 80 për qind e bukës është siguruar. Shkak për rendimentet e grurit, sipas tyre, kanë qenë kushtet e mira klimaterike, puna e bujqve dhe subvencionet nga ana e qeverisë për ta. Sipas tyre, gruri, i cili është importuar nga Serbia, është zëvendësuar nga vendet e tjera. Statistikat e Ministrisë së Bujqësisë flasin nga mbi 72 mijë hektar të mbjella, për rreth 360 mijë tonë grurë të grumbulluar, për dallim nga viti i kaluar që ishin grumbulluar rreth 220 mijë tonë. Por, pavarësisht rendimenteve dhe euforisë së zyrtarëve të Ministrisë së Bujqësisë, furrarët thonë se nuk do ta lirojnë bukën pasi, sipas tyre, çmimet e tjera nuk janë liruar që nga nafta, drutë, kripa, aditivi e prodhime të tjera, të cilat janë të rëndësishme për prodhimin e bukës.

Ministri i Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR), Blerand Stavileci, ka thënë se pas masave për reciprocitet plotësimi i nevojave me grurë, miell dhe farëra do të bëhet nëpërmjet tregjeve të reja, duke pasur parasysh masat reciproke me Serbinë. "Ne kemi pasur një varshmëri të madhe për sa i përket grurit dhe miellit nga shteti fqinj verior dhe tash për tash agrobizneset e ndryshme kanë gjetur kanale alternative për import të grurit dhe miellit me cilësi shumë më të larta dhe çmime të volitshme", - deklaroi ministri Stavileci. Ai tha se sivjet rendimentet e grurit janë për 35 për qind më të larta se vitin e kaluar. Me këto rendimente nevojat për grurë për popullatën e Kosovës përmbushen në masën rreth 80

për qind. "Ka qenë një fushatë e korrje shirjeve skajshmërisht e suksesshme dhe skajshmërisht e frytshme. Këtë vit mund ta konsiderojmë si vit rekord të rendimentit, të mbulimit të nevojave vendore, të sipërfaqeve të mbjella dhe të korrura dhe të përfituesve të subvencioneve", - theksoi ministri Stavileci. Sipas tij, këtë vit janë grumbulluar rreth 360 mijë tonë grurë, kurse vitin e kaluar ishin afro 220 mijë tonë. Shprehur në përqindje, rendimenti mesatar i grurit në këtë vit është më i lartë për 35 për qind dhe me këtë prodhim mbulohen rreth 80 për qind të nevojave të popullatës, që janë 205 kg për kokë banori në vit. Ndërkaq, sipërfaqe të mbjella me grurë, sipas të dhënave të 30 drejtorive komunale të bujqësisë, kanë qenë gjithsej 72.797 hektarë. Rendimenti mesatar i arritur varion prej 4-5 tonë për hektarë.

Mbi 3 milionë euro subvencione

Ministria e Bujqësisë, gjatë këtij viti, ka rritur edhe subvencionet për bujqit në 3.2 milionë euro për mbjelljet vjesh-tore të grurit, me ç'rast ka pasur rritje të sipërfaqes së mbështetur me pagesa direkte për 31.6 për qind dhe rritje të këtyre pagesave në 100 euro për hektarët e mbjellë me grurë. Nga kjo masë mbështetëse, në mënyrë direkte kanë përfituar përrreth 8 mijë e 500 fermerë.

Ndërkaq, profesori i bujqësisë, Imer Rusinovci, i cili është edhe anëtar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës (AAK), nuk i beson shifrave të ministrisë së bujqësisë. Sipas tij rendimentet e grurit nuk mund të sigurojnë 80 për qind të nevojave për bukë të kosovarëve. Sipas tij, as sipërfaqet nuk mund të jenë aq të mëdha siç ka prezantuar ministria. "Deklarimet e fryra për korrje shirjet e sivjetme, të zyrtarëve të Ministrisë së

Bujqësisë, të cilat zyrtarisht thuhet se do përmbushin 80 për qind të kërkesave ushqimore të popullatës, vetëm sa të bënë të kuptosh se institucionet e vendit kanë mungesë të profesionalizmit", - ka thënë profesori i bujqësisë, Imer Rusinovci. Bujqësia në Kosovë, sipas tij, është duke u karakterizuar me rënie të prodhimit dhe, nëse kjo situatë vazhdon, do të ketë rritje të importit të prodhimeve bujqësore. "Të gjitha këto janë rezultat i udhëheqjes joefikase të politikave bujqësore. Për shkak të pamjaftueshmërisë së zhvillimit të industrisë agroushqimore dhe mungesës së rregullimeve kontraktuese, rreziqet dhe pasiguritë janë të konsiderueshme", - është shprehur Rusinovci.

Buka nuk do të lirohet

Kryetari i Shoqatës së Furrarëve të Kosovës, Halix Xoxa, ka thënë se edhe përkundër sezonit të mirë të korrje shirjeve në krahasim me vitet e kaluara, ai nuk beson se do të plotësohen kërkesat për bukë në masën 80 për qind, e me këtë nuk do të ketë as edhe ulje të çmimit të bukës. Xoxa ka deklaruar se po të mos importohet grurë për tre muaj furrarët do të mbeten pa miell për të gatuar bukë. Kryetari i Shoqatës së Furrarëve të Kosovës, Halix Xoxa, është shprehur se nuk do të ketë rënie të çmimit të bukës pavarësisht rendimenteve të grurit. "Çmimi i bukës nuk do të bie përkundër rendimenteve. Çmimi i miellit mbetet ende i lartë. 100 kilogram miell janë prej 45-48 euro", - është shprehur Xoxa. Sipas tij, çmimi i bukës, përveç produkteve të tjera si lënda djegëse, diktohet edhe nga furrat e mëdha, të cilat prodhojnë sasi më të mëdha të bukës. Aktualisht, një bukë në Kosovë është 40 deri 45 centë. ■

Përfaqësuesit e institucioneve në Kosovë shpresojnë që gjykatat në veri të Kosovës së shpejti do të funksionalizohen

Gjyqtarët dhe prokurorët do të dërgohen në veri pasi t'u krijohen kushtet

“Problemi i dy pikave kufitare ka shkaktuar një angazhim më të madh institucional për gjykatat në veri të Mitrovicës, prandaj Këshilli Gjyqësor i Kosovës shpreson që së shpejti do të bëhet edhe funksionalizimi i gjykatës në këtë vend”, - është shprehur kryesuesi i KGJK-së, Enver Peci

Qëndresë MUSTAFA

Njëri ndër prioritetet e Qeverisë së Kosovës, funksionalizimi i gjykatave në veri të Mitrovicës, mbetet ende një ndër problemet kryesore për këtë institucion. Pas ndërhyrjes së qeverisë për të vendosur rend dhe ligj në veri të Kosovës, përfaqësuesit e vendit kanë deklaruar se duhet të krijohet siguri për gjyqtarët dhe prokurorët që ata të fillojnë punën.

“Atje ka nevojë për siguri fizike të gjyqtarëve dhe prokurorëve. Posa të krijohen këto kushte do të funksionalizohen gjykatat në veri të Mitrovicës”, -ka thënë zëvendëskryeministri dhe ministri i Drejtësisë, Hajredin Kuçi për revistën “Paqja”.

Ndërsa kryesuesi i Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Enver Peci ka thënë se pas ndërhyrjes në veri shpreson se së shpejti do të bëhet funksionalizimi i gjykatës në Mitrovicë.

“Problemi i dy pikave kufitare ka shkaktuar një angazhim më të madh institucional për gjykatat në veri të Mitrovicës, prandaj Këshilli Gjyqësor i Kosovës shpreson që së shpejti do të bëhet edhe funksional-

Enver Peci

izimi i gjykatës në këtë vend”, - është shprehur Peci.

Kryesuesi i KGJK-së, ndër të tjerash, ka treguar se objekti i gjykatës në Mitrovicë, i cili është rinovuar, i plotëson të gjitha nevojat e gjyqtarëve.

“Objekti i gjykatës në Mitrovicë ka qenë në renovim dhe tash i plotëson nevojat për punë normale të gjykatësve dhe të personalit tjetër teknik”, - ka thënë Peci, ndërsa ka kërkuar që objekti i gjykatës në Zubin Potok të përdoret për ndarje të drejtësisë e jo për shërbime shëndetësore siç është vepruar disa muaj me vendim të strukturave paralele serbe.

Kohë më parë edhe përfaqësuesit e misionit të EULEX-it patën deklaruar se “ka ardhur koha që gjyqtarët dhe prokurorët vendorë të kthehen në Gjykatën e Qarkut në Mitrovicë, në mënyrë që

drejtësia të mund të ndahet nga një gjyqësor i vetëm dhe shumetnik, ku do të përfitonin të gjitha komunitetet”.

Gjykata e Qarkut në Mitrovicë vazhdon të mbetet pa staf shqiptar, për sa kohë që objekti i Gjykatës Komunale dhe asaj për Kundërvajtje në Zubin Potok, i është ndërruar destinimi nga ana e strukturave paralele serbe.

Më 20 shkurt të vitit 2008, serbët të revoltuar me aktin e shpalljes së Pavarësisë së Kosovës patën pushtuar me dhunë objektet e Gjykatës së Qarkut, asaj Komunale dhe Prokurorisë në Mitrovicë, duke i djegur dhe dëmtuar rëndë ato. Që nga ajo kohë këto institucione të gjyqësisë kosovare janë pjesërisht funksionale. Për drejtësinë në to vendosin vetëm gjyqtarë të Misionit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX). ■

Rikthehen pajtimet dhe falja e gjakut, pajtohen tri familje të përfshira në një tragjedi, ajo Rexhepi – Pirraku – Krasniqi

IA FALIN GJAKUN NJËRI-TJETRIT NË QENDËR TË PRISHTINËS

Muhamet JAHIRI

Një ngjarje e pazakontë ka ndodhur në Prishtinë. Një restorant në qendër të qytetit ishte i mbushur përplot njerëz, të cilët po ashtu ishin të pazakontë. Këtu ishin mbledhur kryefamiljarë e miq nga tri familje, ajo Pirraku, Rexhepi dhe Krasniqi, të cilët kishin vendosur që t'ia falin gjakun njëra-tjetres, dy muaj pasi që këto familje kishin humbur dy familjarë, ndërsa një e kishin të plagosur rëndë. Përveç familjarëve, të pranishëm kishte edhe përfaqësues të Shoqatës së Veteranëve të Luftës së Drenasit, hoxhallarë, policë e kontribuues të tjerë, të cilët kishin bërë të pamundurën për të ardhur deri te kjo ditë. Bisedat e ngrohta të pleqve kanë emocionuar tej mase familjarët dhe të pranishmit e tjerë, të cilët s'mund t'i ndalnin lotët, e as dridhjet e duarve. Ndërkaq, çasti më emocional i gjithë kësaj ngjarje të madhe ka ndodhur kur familjarët e të tria familjeve ia kanë shtrirë dorën e pajtimit njëri-tjetrit, duke uruar që rasti i tyre i këtij lloji të jetë i fundit në Republikën e Kosovës, vend i cili, sipas tyre, është ngopur me gjakun e bijve të saj. Shtrëngimi i dorës në mes të kryefamiljarëve është përcjell me fjalët: "Të qoftë fal gjaku i birit! Qoftë e fundit në Kosovë ngjarja që na kaploi ne!".

Ndërmjetësues i kësaj nisme bujare ishte Mulla Osman Musliu, kryetar i Bashkësisë Islame të Kosovës (BIK) për Drenasin. Po ashtu, kontribut të madh për pajtimin e këtyre familjeve kanë dhënë Beqir Prokshi, Mustafë e Sinan Zariqi, si dhe Lekson Zhubi.

Mulla Osman Musliu e ka çmuar lart vendimin e familjarëve. Ai ka thënë se ky është një shembull i cili duhet t'u shërbejë të gjithë shqiptarëve. "Ky është një shembull i cili duhet t'u shërbejë të gjithë shq-

iptarëve, si shembull i vullnetit të mirë, i pajtimit dhe ndalimit të gjakmarrjes. Pra, të gjithë duhet ta shtrijnë dorën e pajtimit dhe të mos derdhin gjakun edhe më tutje", - ka thënë Mulla Osmani.

Në vazhdim ai ka deklaruar se këto fatkeqësi mund të ndodhin në çdo familje në Kosovë, mirëpo të gjithë duhet të bëhen të vetëdijshëm dhe të ndërmarrin vepra të mëdha duke u pajtuar. Sipas tij, pa faljen e gjakut dhe pa bashkimin e shqiptarëve në vitet '90 nuk do të vinin as liria e as pavarësia e vendit. "Ne e kemi historinë e fundit të Kosovës, ku shqiptarët u bashkuan në luftë për atdheun, duke ia falur gjakun njëri-tjetrit. Po të mos ishte një akt i tillë padyshim se edhe lufta jonë e UÇK-së do të ishte shumë më e zbehtë. Ne si popull s'do të dinim a të ruhemi nga njerëzit me të cilët ishim në 'bela', apo të ruheshim nga armiku", - është shprehur Osmani.

Mulla Osmani ka çmuar lart vendimin e familjarëve për faljen e gjakut, duke i porositur ata se shpërblimin për këtë vepër që kanë bërë mund ta dijë vetëm Zoti. "Në këtë fatkeqësi, e cila u ka përfshirë juve, nuk jeni të vetmit në Kosovë, sepse kemi shumë raste të tilla fatkeqësish. Kjo vepër që ju keni bërë sot është një vepër të cilën e di vetëm Zoti", - ka deklaruar i emocionuar Mulla Osmani.

Në anën tjetër, kryefamiljarët e tri familjeve me lot në sy, me dridhje të buzëve e me zë të belbëzuar, që aspak nuk ua zbehnin burrinë, me pak fjalë e kanë komentuar pajtimin në mes të tyre. Zeqir Rexhepi ka thënë se falja e gjakut ishte çasti më i vështirë në jetën e tij. "Nuk kemi pasur asnjëherë me këtë familje ndonjë hasmëri apo ndonjë ngatërresë, mirëpo kjo ka ndodhur papritmas. Ka qenë tejet i vështirë akti i faljes, tashmë jam në moshën 66 dhe asnjëherë në jetë sfidë më të vështirë se

kjo s'kam pasur", - ka deklaruar Rexhepi. Ndërkaq anëtar i familjes tjetër, Skënder Krasniqi, ka vlerësuar se këtë e bëjnë vetëm burrat e mëdhenj. "Ka qenë e vështirë dhe emocionuese për ta shtrirë dorën e pajtimit, mirëpo gjëra të tilla bëjnë vetëm burrat e mëdhenj, të cilët dinë të pajtohen në raste të vështira", - ka thënë Krasniqi.

Po ashtu, njëri nga përfaqësuesit kyç të pajtimit mes këtyre familjeve, Enver Hajdari, kryetar i Shoqatave të Veteranëve të Luftës në Drenas, ka falënderuar familjet për vullnetin që kanë shprehur për pajtim. Ai ka thënë se ka qenë e vështirë për ta arritur pajtueshmërinë në mes të këtyre dy familjeve mirëpo, sipas tij, falë zemërgjerësisë dhe bujarisë shqiptare edhe kjo është bërë e mundur. "Kjo me të vërtetë paraqet vullnetin e mirë dhe tregon se shqiptarët dinë të bashkohen dhe të pajtohen, duke i kaluar edhe gjëra mjaft të vështira. Për të ardhur deri te falja e gjakut ka qenë e vështirë, por falë traditës sonë shqiptare ia dolëm mbanë. Shqiptari di vërtet të falë si burrat", - është shprehur ai.

Rasti tragjik me fatalitet në mes të familjeve Rexhepi, Pirraku dhe Krasniqi kishte ndodhur në gjysmën e dytë të muajit qershor të këtij viti. Në një restorant në Fushë-Kosovë ishin vrarë, për shkaqe ende të pasqaruar për opinionin publik, Ali Rexhepi nga familja Rexhepi, Besart Pirraku nga familja Pirraku, dhe ishte plagosur një anëtar i familjes Krasniqi. Lidhur me këtë rast ende procesi gjyqësor nuk ka përfunduar, ndërsa janë ndaluar në burg katër persona: Jakup Krasniqi, Driton Krasniqi, Mentor Krasniqi dhe Vesel Aruçi - Rambo.

Falja më e madhe e gjaqeve ndër shqiptarët e Kosovës pati ndodhur në vitet '90 me iniciativën e një grupi të ish-burgosurish politikë nga Peja, të ndihmuar nga plaku i urtë Anton Çeta. ■

Prishtina e betonuar, realiteti që jeton

Prishtina në çdo skaj të saj, pothuaj është betonuar e murosur, madje përveç rrugëve e pjesëve të ndryshme, ky fenomen ka prekur edhe trotuare e hapësira të gjelbëruara, duke i vjedhur edhe ajrin e pastër qytetarit prishtinas

Astrit VELIPI

Prishtina e betonuar, nuk është thjesht një frazë goje që e merr era, por është një realitet me të cilin sot jetojmë.

Të vetmen pamje që mund ta hasësh po t'i biesh rreth e përqark Prishtinës, janë ndërtimet e egra të cilat bëhen vend e pa vend që në këtë kohë si të themi kanë mbirë si 'kërpudhat pas shiut'.

Prishtinës, kjo parregullsi totale urbanistike, në një formë, ia ka zënë frymën jo vetëm qytetarëve, por edhe ka prishur imazhin urbanistik e arkitektonik të saj.

Në Prishtinë gjithçka është betonuar e murosur, madje përveç rrugëve e pjesëve të ndryshme, kjo gjë ka prekur edhe trotuare e hapësira të gjelbëruara, duke i vjedhur në një mënyrë edhe ajrin e pastër qytetarit prishtinas.

Betonimet rriten në Prishtinë

Për këtë fenomen qytetarët nga Prishtina thonë se kjo gjë është mjaft e dëmshme për jetën që bëjnë në kryeqytet.

Liman Shabani, qytetar i Prishtinës: "Gjithnjë e me shumë po ndërtohet e betonohet Prishtina dhe kjo gjë neve si qytetarë po na shqetëson, ngase jeta jonë po vështirësohet tej mase", - shprehet Liman Shabani, qytetar në Prishtinë.

Ai vlerëson se mungesa e hapësirave të blerta në Prishtinë, por edhe betonimet e shumta po shkatërrojnë pamjen e qytetit,

por edhe po zbehin jetën dhe ambientin ku jetojmë.

Për fenomenin e betonimit të Prishtinës, edhe ekspertët e arkitekturës thonë se kohët e fundit kryeqyteti është duke u zhvilluar furishëm, një zhvillim ky i pakontrolluar, saqë nuk po mbetet asnjë pjesë e gjelbëruar.

Prishtina s'ka strategji urbanistike

Enis Spanca, arkitekt në Prishtinë, thotë se në hapësirat publike, por edhe ato private, në çdo anë të qytetit kemi ndërtime të reja, trotuare të reja, por shumë pak kemi pjesë të gjelbëruara, të cilat janë punuar në periudhën e fundit.

"Planet urbanistike janë plane jo të studiara dhe të analizuara mirë, prandaj Prishtinës i mungon një strategji e mirëfilltë e zhvillimit dhe për këtë arsye kemi këtë kaos", - tha arkitekti Spanca.

Ai, për këtë, fajëson institucionet komunale, por edhe investitorët të cilët sipas tij nuk i përfillin rregullat e urbanizmit, e projektuesit e dinë më së miri se çfarë dëmi i bëjnë qytetit me projekte të tilla.

Arkitekti Spanca vlerësoi se duhet të merren masa të ashpra që ky kaos të ndalet dhe të punohet urgjent për lidhjen me Unazën e qytetit dhe në këtë mënyrë do të arrihet të shkarkohet qyteti nga gjithë kaosi, i cili është në komunikacion.

Spanca apelon që në asnjë mënyrë gjelbërimi mos të zëvendësohet me trase rrugësh për makina.

Sipas tij, ekspertët të cilët merren me zhvillimin e projekteve urbane d h e

arkitektonike duhet të kontribuojnë bashkërisht me qytetarët në mënyrë që të planifikohet një zhvillim i mirëfilltë i qytetit dhe të korrigjohen edhe gabimet e deritanishme.

Pacolli: Rrënimet, dështim në Prishtinë

Ndërsa në anën tjetër, Aziz Pacolli, i cili është përfaqësues i Grupit të AKR-së në Kuvendin Komunal të Prishtinës, vlerëson se rrënimet pa leje në Prishtinë janë dështim, ngase sipas tij e vetmja gjë që po rrënohet janë disa shkallë dhe pjesë tjera të panevojshme.

Sipas Pacollit lejet duhet të lëshohen aty ku ka mundësi dhe nuk duhet shikuar në aspektin partiak kush i ka ndërnuar ato objekte.

Pacolli thotë se në këtë aspekt duhet të respektohen planet rregullative, sikurse duhet të respektohen edhe lejet dhe, në fund, edhe të rrënohen ato objekte që janë për rrënim.

Por megjithatë, edhe i pari i Prishtinës, Isa Mustafa, e ka pranuar se në Prishtinë ka probleme me infrastrukturën rrugore, si dhe me shpronësimin e pronave.

Sipas Mustafës, komuna për ta kursyer buxhetin, ka lidhur kontrata me oferta më të lira, por këto të fundit nuk e kanë kryer punën në afatin e paraparë.

Mbi 6000 lëndë presin legalizimet

Kreu i Prishtinës, Mustafa, ka pranuar se ka probleme edhe me legalizimin e objekteve pa leje në Prishtinë.

Ai ka thënë se mungesa e punëtorëve dhe ekspertëve në këtë fushë e ka bërë të pamundur edhe përfundimin e lëndëve për ndërtimet pa leje, që sipas tyre nuk janë pak, mase duke kaluar mbi 6000 mijë kërkesa për legalizim.

Sido që të jetë, ajo që mund të themi është se Prishtina e betonuar tashmë është realitet dhe jeta e qytetarëve këtu po rrezikohet gjithnjë e më shumë.

Prandaj duhet që institucionet komunale të jenë më të përgjegjshme për punën e tyre, ngase ata janë edhe të zgjedhurit e elektoratit të tyre. ■

SI DO TË DALË MAQEDONIA: PLAKË APO E RE?

Iljasa SALIHU

Nuk kanë filluar ende përgatitjet për regjistrimin e popullsisë në Maqedoni dhe problem është paraqitur përbërja etnike e regjistruarve, madje kjo nuk është tejkaluar as në seancën e radhës së Komisionit Shtetëror për Regjistrim. Në këtë mënyrë, struktura etnike e grupeve të regjistruarve sërish mund të kërcënojë procesin. Anëtarët maqedonas të komisionit kanë mbetur në qëndrimin e tyre se gjysma e regjistruarve duhet të jenë maqedonas në çdo vendbanim, pa marrë parasysh përkatësinë etnike të banorëve që jetojnë atje, gjë që kundërshtohet nga anëtarët shqiptarë. Në pikëpyetje është edhe nëse do të grumbullohet numri i nevojshëm i regjistruarve shqiptarë, për të cilët prej disa ditësh është shpallur edhe konkursi nga ana e Komisionit Shtetëror të Regjistrimit. Shifrat e publikuara, të cilat duhet të mbushen me shqiptarë, janë një paradoks në vete. Për shembull, për në Manastir kërkohen 212 maqedonas dhe 410 shqiptarë. Problematike është edhe struktura etnike në disa zona, për shembull, në atë të Likovës, ku numri i regjistruarve serbë do të jetë 78, ndërsa i atyre maqedonas 10, kurse shqiptarët do të përfaqësojnë numrin prej 45 sosh. Anëtarët shqiptarë të këtij Komisioni pohojnë se gjithçka erdhi si pasojë e marrëveshjeve të arritura për

të pasur këtë strukturë etnike që u propozua nga marrëveshja mes partnerëve të koalicionit. Sfidat e të gjitha rreziqeve politike është sesi do të ecin punët në terren. Procesi do të jetë tepër i vështirë për t'u realizuar në praktikë, edhe pse teorikisht prezantohet si i volitshëm. Terreni do t'i tregojë vështirësitë. Manastiri, Ohri, ose ndonjë komunë tjetër, janë zona që paraqesin rrezik, pasi regjistruarët që priten të sigurohen nga konkursi, ndoshta nuk do të arrijnë të mblidhen në shifrat e kërkuara. Ndërsa sa i përket rastit të Likovës, zgjidhja ka

ardhur si pasojë e marrëveshjes së arritur dhe jo kërkesave. Konkursët e shpallura nga KSHR, i pari për regjistruarët, përkatësisht ka të bëjë me zgjedhjen e regjistruarve, të cilët do t'i bashkëngjiten regjistruarve të tjerë që janë përzgjedhur nga administrata, ndërsa në konkursin për anëtarët e komisioneve, kërkohen gjithsej 39 anëtarë shqiptarë, të cilët do të jenë pjesë e komisioneve në komunat Gostivar, Çair, Zhelinë, Tetovë, Strugë e të tjera. Shqiptarët nuk do të kenë qasje në komunat maqedonase: Berovë, Dellçevë, Vinicë, Kriva Pallankë, Kra-

tovë, Probishtip, Shën Nikollë, Rado-
vish, Negotivë, Gjevgjeli, Vallandovë,
Koçan, Strumicë, Shtip, Kavadar, Novo
Sellë, Vraneshticë. Në këto komuna
maqedonase nuk do të ketë asnjë regjis-
trues shqiptar. Në Shkup, përfaqësimi
i regjistruarve shqiptarë në komunat
e kryeqytetit do të jetë shumë i vogël,
nën 5 % nga numri i përgjithshëm i
regjistruarve të kërkuar me konkurs.
Regjistrimi pritet të fillojë më 1 tetor
(e do të zgjasë 15 ditë) dhe do të
mbikëqyret edhe nga Eurostat.

Nga ana tjetër, sipas të dhënave të
Entit Shtetëror të Statistikave, popu-
lata vendase njëzet vjet pas shpalljes së
pavarësisë është shtuar për afër 16 mijë
persona në vit. Gjatë vitit të kaluar sh-
timi është ulur në rreth 5 mijë persona
në nivel vjetor. Në uljen e shkallës së
rritjes së popullatës ndikim direkt kanë
migrimet. Sipas të dhënave të Entit të
Statistikave, në Itali vjet kanë shkuar
për të jetuar 130 shtetas, ndërsa 126 të
tjerë kanë shkuar të jetojnë në Shtetet
e Bashkuara të Amerikës. Mirëpo nuk
ka vetëm të migruar, por edhe të ard-
hur; Maqedonia ka qenë atraktive për
t'u jetuar për serbët dhe turqit. Vjet nga
Turqia për të jetuar në Maqedoni kanë
ardhur 337 persona, ndërsa nga Serbia
kanë ardhur 275 persona. Një nga el-
ementet që e karakterizon popullatën
vendase është edhe plakja graduale gjatë
këtyre dy dekadave të pavarësisë. Si re-
zultat i rritjes së jetëgjatësisë nga 72.1
vjet në vitin 1995 në 74.6 në vitin 2010
popullata vendase ka filluar të plakët.
Numri i popullatës së moshës 0-14 vjet
në numrin e përgjithshëm të populla-
tës vendase nga viti 1994 deri në vitin
2010 është ulur nga 483.923 në 361.236
ose për 25.4 për qind, ndërsa numri i
popullatës mbi 65 vjet është rritur nga
164.687, sa çka qenë në vitin 1994, në
239.756 në vitin 2010, që do të thotë
se kemi të bëjmë me dyfishim të po-
pullatës së moshuar ose me rritje prej
45.6 për qind", - thuhet në publikimin
e Entit Shtetëror të Statistikave. Gjatë dy
dekadave të pavarësisë, ulje shënon edhe
numri i foshnjave. Përrjashtim bën vetëm
viti 2000 kur numri i bebeve krahasuar
me një vit më parë është rritur për rreth
pesë për qind. Gjithashtu gjatë njëzet
vjetëve shënohet edhe ulje e numrit të
kurorëzimeve dhe rritje e numrit të
divorceve. Vitin e kaluar në Maqedoni
kanë jetuar 245 persona të moshës 99
vjeçare e më të moshuar. ■

Evropa Shqipëris

Ndriçim HOXHAI

Tradicionalisht familjet shqiptare
janë të interesuara që gjithsesi të
kenë fëmijë mashkull - trashëgim-
tar. Madje ka raste të tilla që në një
familje mund të ketë shtatë a tetë vajza,
që janë rrjedhojë e kërimit të një djali.
Dukuria më e shëmtuar në këtë drej-
tim, e që gjithnjë e më shumë po vjen
në shprehje, është abortimi i embrionit,
pasi hetohet gjinia e tij te gjinekologu.
Ky fenomen ekziston në tërë botën,
por në Shqipëri dhe në disa vende të
Azisë Qendrore, ky fenomen gjatë dy
dekadave të fundit duket se ka marrë
përmasa katastrofale. I konsideruar prej
shkujsh si një problem më së shumti
aziatik, vrasja e vajzave të sapolindura
duket se nuk ka ekzistuar në shumë
vende të Evropës, përfshirë edhe Shq-
ipërinë. Në Shqipëri është bërë praktikë
e shpeshtë që foshnjat e palindura ende
të gjinisë femërore të abortohen.

Duke e pasur parasysh këtë fakt
Këshilli i Evropës bëri thirrje për të
ndërmarrë masa të skajshme kundër
abortit të foshnjave femra. "Parapëlqi-
mi për djem dhe diskriminimi i vajzave
janë aq të përhapura sot nëpër botë, sa
që në mënyrë spontane ose nën pre-

sion, miliona gra vendosin të mos lin-
din vajza, të cilat konsiderohen barrë
për familjet, pasi nuk janë në gjendje të
ofrojnë trashëgimi", - thuhet në një pro-
jektrezolutë të publikuar më 12 shtator
nga Këshilli i Evropës. Projektrezoluta
është përgatitur nga Doris Stump e gru-
pit socialist zviceran. "Ka prova të forta
se seleksionimi gjinor para lindjes nuk
është një fenomen i kufizuar në Azi.
Gjatë viteve të fundit, një largim nga
raportet gjinore natyrore në lindje është
vënë re edhe në një numër vendesh
anëtare të Këshillit të Evropës dhe ka
arritur në përmasa shqetësuese në Shq-
ipëri, Armeni e Azerbajxhan, ku numri
i foshnjave meshkuj kapërcen numrin
e femrave në raport 112 me 100, si dhe
në Gjeorgji ku raporti gjinor në lindje
është 11 djem për 100 vajza", - thuhet në
projektrezolutë. Raporti natyror gjinor
është një teori demografike që vlerë-
son se në botë lindin mesatarisht 105
meshkuj për 100 femra. "Asambleja e
dënon praktikën e seleksionimi gjinor
para lindjes, si një fenomen që i ka rrën-
jë në kulturën e pabarazisë gjinore dhe
që përforcon klimën e dhunës kundër
grave, në kundërshtim kjo me vlerat e
Këshillit të Evropës", - thuhet në pro-
jektrezolutë. "Duke kujtuar Konventën

...së: 'Stop abortit!'

e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje, asambleja beson se presioni shoqëror dhe familjar mbi gratë për t'i detyruar të ndalojnë shtatzëninë për shkak të seksit të embrionit duhet të konsiderohet si një formë e dhunës psikologjike, ndërsa praktika e abortit të detyruar duhet të kriminalizohet", - vijon më tej projekti. Projektrezoluta mund të bëhet detyruese për Shqipërinë nëse miratohet nga Asambleja e Këshillit të Evropës. Ajo bën thirrje për të ndërmarrë masa të shumta për ta

luftuar këtë fenomen, i cili ka pasojë të rënda për gratë dhe njëkohësisht ka pasojë të rënda shoqërore në të ardhmen, pasi sjell mbipopullimin e meshkujve. "Asambleja dëshiron të paralajmërojë anëtarët e Këshillit të Evropës për pasojat shoqërore të seleksionimit gjinor para lindjes, konkretisht disbalancave në popullatë që në të ardhmen do të sjellin vështirësi për meshkujt në kërkim të grave, si dhe do të sjellin dhunime të rënda të të drejtave të njeriut si prostitucioni i detyruar, trafikimi për qëllime martese dhe shfrytëzimi sek-

sual. Mund të sjellë edhe rritje të kriminalitetit dhe pakënaqësisë shoqërore siç vërehet në studimet që demonstrojnë lidhje [shkakësore] mes deformimeve të raporteve seksuale. Këshilli i Evropës bën gjithashtu të ditur që i ka sugjeruar vendeve anëtare të ndalojnë seleksionimin gjinor në rastet e riprodhimit të asistuar dhe se përjashtim nga ky ndalim duhet të bëhet vetëm në rastet kur sëmundjet e trashëgueshme gjenetike lidhen me gjininë.

Përndryshe numri i aborteve në Shqipëri ka ardhur në rritje nga viti në vit. Studimi i fundit i kryer nga Instituti i Shëndetit Publik, referon se vetëm gjatë vitit 2009, në sistemin shëndetësor publik dhe privat në të gjithë vendin janë kryer 9.100 aborte. Nga ana tjetër, në Shqipëri vijon të ketë nivel të ulët të lindshmërisë, 2.3 lindje për grua.

Të dhënat e Institutit të Statistikave tregojnë se sot në Shqipëri ka 479 mijë meshkuj mes moshës 20 dhe 40 vjeç, por ka rreth 499 mijë femra ose një mbipopullim të femrave me 4-5 për qind. Në brezin 30-34 vjeç kjo disbalancë është më e theksuar. Këtu numri i vajzave është gati 10 për qind më i lartë se sa numri i meshkujve, gjë që do të thotë se afërsisht një në dhjetë vajza do ta ketë të vështirë për të gjetur partner. Nëse vazhdohet me këtë trend aborti të fetusit të gjinisë femërore, situata në vitet e ardhshme do të jetë diametralisht e kundërt.

Projektrezoluta

~ Disa nga rekomandimet e Këshillit të Evropës për shtetet anëtare:

- Të monitorohet raporti gjinor në lindje dhe të merren masa për të luftuar disbalancat kur ato shfaqen
- të mbledhë të dhëna mbi raportet gjinore mes bashkësive të ndryshme
- të mbledhë të dhëna mbi seleksionimin seksual në kuadër të përdorimit të të gjitha teknikave të konceptimit të asistuar mjekësor
- të promovojë kërkimin mbi shkaqet e seleksionimit seksual para lindjes dhe pasojat shoqërore
- të nxisë organizmat kombëtarë të etikës për të përpunuar dhe prezantuar udhëzime drejtuar stafit mjekësor për të dekurajuar seleksionimin gjinor para lindjes përmes të të gjitha metodave, me përjashtim të rasteve kur seleksionimi gjinor justifikohet për parandalimin e sëmundjeve gjenetike të lidhura me gjininë

Intervistë me ekspertin amerikan për çështje rajonale, Daniel Serwer

Ndarja e Kosovës, e papra

Intervistoi: **Muhamet JAHIRI**

Ekspteri amerikan për çështje rajonale, Daniel Serwer, ka thënë se ndarja e Kosovës do të ishte e rrezikshme sepse, përveç reaksionit domino, do të ndikonte në krijimin e Shqipërisë së Madhe. "Ideja e ndarjes është e rrezikshme, sepse atëherë do të hapeshin edhe shumë çështje të tjera, si ajo e Shqipërisë së Madhe", - ka thënë Serwer. Ai ka thënë se ndarja e Kosovës do të sillte probleme në gjithë rajonin. "Qëndrimi i Prishtinës është se nuk do të ketë ndarje. E vlerësoj këtë pozicion. Ndarja do të shkaktonte probleme jo vetëm në Kosovë, por në gjithë rajonin: në Maqedoni, Serbinë Jugore, Sanxhak, Bosnje dhe Hercegovinë etj. Me këtë veprim do të krijoheshin edhe katër probleme të reja në rajonin e Ballkanit. E kundërshtoj ndarjen dhe besoj se bashkësia ndërkombëtare me këmbëngulje është kundër një veprimi të tillë", - ka deklaruar Serwer.

Ai ka deklaruar se zgjidhja më e mirë për serbët do të ishte pranimi dhe implementimi i Planit të Ahtisaarit, i cili, sipas tij, do t'u garantonte të drejta maksimale. "Plani i Ahtisaarit brenda tij i jep mundësi të mjaftueshme palës serbe për shumë qeverisje. Duhet të punohet që të hyrat, paratë dhe të gjitha projektet për veriun të iniciohen dhe të kalojnë nëpërmjet Prishtinës", - ka shtuar ai.

Serwer beson se Bashkimi Evropian do t'ia vërë kusht Beogradit pranimin e realitetit të ri në Kosovë. Nuk do të thotë se do të duhej që 27 vendet e BE-së ta bëjnë një gjë të tillë, por mjafton vetëm një shtet ta kërkojë këtë kusht", - është shprehur Serwer.

"PAQJA": Z. Serwer, si e vlerësoni aksionin e Qeverisë në veriun e Kosovës për futjen nën kontroll të pikave doganore 1 dhe 31?

Serwer: Operacioni i Qeverisë së

Kosovës në veri ishte i suksesshëm dhe ka ndikuar direkt në futjen nën kontroll të pikave kufitare 1 dhe 31. Fatkeqësisht, ky ka kushtuar me vdekjen e një polici të Njësisë Speciale të Policisë së Kosovës, e cila e ka bërë edhe komunitetin ndërkombëtar nervoz. Shpresoj se ndërhyrja atje do të jetë shumë produktive dhe do ta krijojë mundësinë e kontrollimit të territorit të Kosovës. Kjo çështje duhet të negociohet dhe është negociuar me Brukselin dhe me komandantin e KFOR-it. Ndërhyrja në veri, gjegjësisht në pikat kufitare 1 dhe 31, ka të bëjë edhe me funksionalizimin e shtetit dhe futjen në kontroll të territorit të Kosovës. Mirëpo tashmë duhet edhe integrimi i komunitetit atje, fuqi të cilën institucionet e Kosovës nuk e kanë, sepse serbët atje janë të organizuar shumë mirë në ombrellën e planeve

serbe. Ata u frikësohen institucioneve të Kosovës, por shumë herë edhe neglizhohen me sjelljet e tyre, sepse janë të inatosur prej Beogradit. Institucionet e Kosovës duhet ta shfrytëzojnë këtë kohë që t'ua sqarojnë serbëve të veriut Planin e Ahtisaarit dhe t'u bëhet me dije atyre se ai plan është në të mirë të tyre. Duhet të pengohet edhe qasja e Beogradit në veri, në mënyrë që t'i dobësohen lidhjet me veriun, por një gjë të tillë Beogradi do ta bëjë vetëm nëse do të jetë i detyruar nga Bashkimi Evropian. Vizita e kancelares gjermane Merkel në Beograd do të jetë tejet me rëndësi, sepse Evropa do të ketë rastin që t'ua bëjë të qartë institucioneve serbe se duhet ta lejojnë Pakon e Ahtisaarit të implementohet në veri të Kosovës. Ndoshta edhe Beogradi do të mund të kërkojë nga institucionet e Kosovës një pako plus të Ahtisaarit, mirëpo institucionet e Kosovës duhet ta refuzojnë një gjë të tillë, duke thënë se nuk e dinë se çka do të thotë kjo.

"PAQJA": Pse bashkësia ndërkombëtare, në këtë rast Bashkimi Evropian (BE), nuk i bëjnë presion më të madh Beogradit për të hequr dorë nga veriun i Kosovës?

Serwer: Nuk bëhet fjalë për presion këtu. Këtu mund të flitet vetëm për realitetin e krijuar. Me rëndësi është të flitet dhe t'i sqarohet Beogradit realiteti i ri në Kosovë. Bashkimi Evropian duhet t'ia bëjë me dije Beogradit, se nëse do të integrohet dhe të hyjë në Evropë, atëherë duhet të krijojë marrëdhënie të mira me Kosovën. Beogradi nuk mund të ketë marrëdhënie të mira me BE-në pa hequr dorë prej veriut të Kosovës.

E nëse heq dorë nga veriun, do të ishte shumë më mirë për Beogradin. Megjithatë, kjo do të merrte kohë derisa serbët e veriut ta kuptojnë realitetin dhe të ketë bashkim të veriut me jugun. Institucio-

Daniel Serwer

nueshme dhe e rrezikshme

net e Kosovës mund t'i kenë nën kontroll pikat doganore 1 dhe 31, por nuk i kanë ende serbët dhe nuk mund t'i bindin ata menjëherë. Kjo do të marrë kohë e vite derisa një gjë e tillë të ndodhë, por institucionet e Kosovës duhet të jenë paqësore dhe të punojnë gradualisht për integrimin e asaj pjese.

“PAQJA”: Z. Serwer, është deklaruar disa herë se problemet në veri vijnë si rezultat i një grupi kriminelësh, të cilët pothuajse luajnë me pjesën tjetër të popullit. Si duhet të veprojnë institucionet e Kosovës në këtë rast?

Serwer: Rruga për t'i dobësuar kriminelët në pjesën veriore është që t'u dobësohen të ardhurat nga bizneset e paligjshme, si kontrabandimi me mallra, të cilat i kanë marrë dhe i kanë shitur jo vetëm për serbët, por edhe për shqiptarët në gjithë Kosovën. Por, tashmë, kur pikat janë marrë nën kontroll, një gjë e tillë pothuajse ka ndodhur. Po ashtu është shumë i rëndësishëm zbatimi i ligjit, arrestimi i kriminelëve dhe futja e tyre në burgje. E nëse ndodh, arrestimi

i tyre duhet të jetë shumë i kujdesshëm dhe të arrestohen njerëzit e duhur.

“PAQJA”: Më parë deklaruat se banorët serbë të veriut nuk mund të integrohen brenda një nate, a mund të na thoni se çfarë duhet të bëjë Qeveria e Kosovës në mënyrë që t'i bindë ata qytetarë se edhe ata janë pjesë e këtij vendi?

Serwer: Institucionet e Kosovës duhet të takohen me banorët atje, në mënyrë që të shohin se cilat janë nevojat e tyre. Të dielën isha gjithë ditën në Mitrovicë. Atje ishte shumë qetë, por pashë shumë varfëri, asnjë shenjë ndërtimi. Pra, atyre u nevojitet ndërtimi i infrastrukturës, parqeve, vendeve ku fëmijët e tyre mund të lozin. Qeveria duhet të nisë të ofrojë shërbime atje për qytetarët.

“PAQJA”: Po, por serbët atje e kanë refuzuar vazhdimisht ndihmën e institucioneve të Kosovës?

Serwer: Natyrisht, por kjo nuk do të thotë se nuk duhet të insistohet dhe t'u ofrohet edhe Plani i Ahtisaarit, që ta lexojnë dhe të njoftohen se çka përmban

ai për ta. Gradualisht qeveria duhet të demonstrojë se mund të ofrojë benefite për veriun. Institucionet e Kosovës duhet të jenë konkurrencte atje në njërën anë, në anën tjetër nëpërmjet Brukselit të kërkojnë nga Beogradi largimin e qasjes atje.

“PAQJA”: Si i shihni rolin, ndihmën dhe ndikimin e Shteteve të Bashkuara të Amerikës (SHBA) kur flitet për veriun e Kosovës?

Serwer: Mendoj se Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) kanë qenë të përfshira në shumë çështje në Kosovë, mirëpo SHBA-të kanë shumë probleme jashtë Kosovës si: Afganistani, Irani, Iraku, Koreja Veriore. Pra, dhjetëra probleme të tjera. Duhet të punohet pa involvimin e shumtë të SHBA-ve, sepse tashmë Kosova i ka institucionet e veta. Ato duhet të përforcohen dhe të funksionojnë të pavarura. Mendoj se në këtë drejtim evropianët duhet të lëvizin më shumë. Ata e kanë kredibilitetin dhe i kanë lidhjet që mund të ndikojnë në Beograd më shumë sesa amerikanët. Evropa duhet t'i bëjë presion Beogra-

dit, duke pasur qëndrim të prerë kundër ndarjes së Kosovës. Po një gjë të tillë duhet ta kërkojnë edhe institucionet e Kosovës: Ministria e Punëve të Jashtme, e cila, p.sh., duhet ta bindë Gjermaninë ta ushtrojë influencën e saj. Kosova duhet të silltet si shtet dhe ta zgjerojë pushtetin dhe implementimin e Planit të Ahtisaarit edhe në veri.

“PAQJA”: Po flitet shumë për një status special për veriun e Kosovës, i cili do t’u siguronte autonomi atyre. E shihni të rrezikshme një ide të tillë?

Serwer: Plani i Ahtisaarit brenda tij i jep mundësi të mjaftueshme palës serbe për shumë qeverisje. Duhet të punohet që të hyrat, paratë dhe të gjitha projektet për veriun të iniciohen dhe të kalojnë

nëpërmjet Prishtinës. Por atyre (serbëve lokalë) u duhet njëfarëloj garancie për një gjë të tillë.

“PAQJA”: Duhet të pranojë Kosova që në dialogun me Serbinë të bisedohet edhe për veriun?

Serwer: Shihet se kjo çështje do të jetë në tavolinën e bisedimeve dhe pjesë e këtij dialogu. Qëndrimi i Prishtinës është se nuk do të ketë ndarje. E vlerësoj këtë pozicion të Prishtinës. Ndarja do të shkaktonte probleme jo vetëm në Kosovë, por në gjithë rajonin: në Maqedoni, Serbinë Jugore, Sanxhak, Bosnje dhe Hercegovinë etj. Me një veprim të tillë do të krijoheshin edhe katër probleme të reja në rajonin e Ballkanit. E kundërshtoj ndarjen dhe besoj se bashkësia ndërkombëtare është me këmbëngulje kundër një veprimi të tillë.

“PAQJA”: Pse mendoni se ndarja është e rrezikshme për rajonin?

Serwer: Ideja e ndarjes është e rrezikshme, sepse atëherë do të hapeshin edhe shumë çështje të tjera si: çështja e Shqipërisë së Madhe. Vështirë do të kisha imagjinuar që politikanët në Tiranë do të ishin të lumtur që të lëvizin në kryeqytetin e tyre në Prishtinë. Pra, nëse do të kishte ndarje, sigurisht se do të hapej edhe çështja e Shqipërisë së Madhe.

“PAQJA”: *Ideja për ndarjen është ngjallur nga disa politikanë serbë. A mos është kjo një lojë e Serbisë që, duke proklamuar ndarjen, të nxjerrë një autonomi për serbët që jetojnë në veri?*

Serwer: Unë nisem nga ajo se Serbia nuk e dëshiron ndonjë lojë, por shpreson që Kosova ta pranojë një gjë të tillë.

“PAQJA”: *Në rast se Serbia nuk bindet kurrë, do të duhej që njëri nga vendet e BE-së t’ia kushtëzojë Serbisë njohjen e Kosovës me integrim në BE?*

Serwer: Po, gjithsesi. Edhe atë do të duhet ta bënin tash! Ministri i Jashtëm

german, Westerwele, ishte këtu dhe e tha qartë. Shpresoj se edhe kancelaria Merkel do ta thotë këtë gjatë vizitës në Beograd. Kjo nuk do të thotë se do të duhej që 27 vendet e BE-së ta bëjnë një gjë të tillë, por mjafton që vetëm një shtet ta kërkojë këtë kusht. Nëse Gjermania është ajo që e bën këtë, njerëzit do të duhej ta dëgjonin në Beograd.

“PAQJA”: *Tani Kosova ka edhe sfidën e integritetit në BE. Si e vlerësoni rrugëtimin e Kosovës drejt BE-së?*

Serwer: Shpresoj se edhe Kosova ta ketë liberalizimin e vizave, mirëpo ajo

çfarë dëshiroj është që të shihet sa më shumë implementimi i standardeve dhe kushteve të BE-së. Këtu afër kemi policë dhe trafikun është më i mirë sesa ka qenë. Kjo do të thotë se edhe policia po sillet mirë, por po shkruan edhe gjoba për kundërvajtje në trafik. Ky është progres. Kisha dashur të shoh edhe më tepër progres duke u implementuar më shumë standardet e BE-së dhe duke u respektuar më tepër ligji. Nëse me të vërtetë do të kisha qenë qytetar i Kosovës, do të kisha dashur të jem i trajtuar mirë dhe drejt në gjykatat e Kosovës, por kjo duhet të jetë e njëjtë edhe me pakicat e tjera. Duhet që asnjëri të mos ketë ndonjë privilegj, por të gjithë të jenë të barabartë. Normalisht se është pak vështirë dhe do të duhej edhe ca që të mund të arrihet.

“PAQJA”: *Për të na ndihmuar në rrugën drejt BE-së, institucionet e Kosovës e kanë ftuar edhe misionin EULEX, i cili kohët e fundit është kritikuar mjaft për mosveprim...*

Serwer: EULEX-i ka një punë të vështirë në Kosovë. Ju duhet t’i shfrytëzoni edhe përparësitë që ky mision mund t’ju ofrojë dhe të përfitoni sa më shumë. Ndërsa sa i përket mosveprimit të EULEX-it kohët e fundit, mendoj se nuk është punë e EULEX-it të merret me pikat 1 dhe 31. Këtë mos e pritni. ■

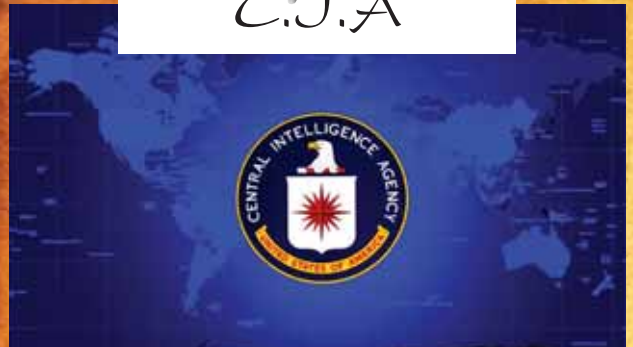
Vriten serbët e Gadafit

Gjithnjë e më shumë anëtarë të ngushtë të familjes së diktatorit libian të rrëzuar, Muamar al-Gadafi po largohen nga vendi. Djali i Gadafi t, Al-Saadi, ka kapërcyer kufirin për në vendin

fqinj Nigeri. Sipas televizionit "Al Xhazira", njoftohet më tej se ish-futbollisti 38-vjeçar u kap bashkë me tetë persona të tjerë. Al-Saadi është tashmë i katërti fëmijë i Gadafit që është larguar jashtë Libisë. Këshilli i përkohshëm i kryengritësve njoftoi për formimin e një qeverie të përkohshme brenda dhjetë ditësh. Kjo do të përbëhet nga përfaqësues të rajoneve dhe fiseve. Ndërkaq bankat vendore kanë vendosur ta heqin nga përdorimi monedhën 50 dinarëshe (me vlerë 30 euro) për shkak se në të është fotografia e Muamar Gadafit. Në qytetin Misrata kryengritësit libianë kanë vrarë edhe shumë mercenarë të huaj, në mesin e tyre edhe 12 mercenarë serbë dhe 9 kroatë, ka njoftuar portali kroat Vecernji.hr.

C.J.A

Këtë fundjavë banorët e Serbisë e kuptuan nga Agjencia Amerikane e Zbulimit (CIA), se i kanë pothuajse rrugët më të këqija në botë, se në mesin e tyre jetojnë mbi një milionë analfabetë, por edhe shumëçka tjetër. Statistika e fundit është vetëm vazhdimësi e shifrave të errëta që tregojnë se Serbia është vendi i dytë në botë për ikjen e 'trurëve', e fundit në Evropë për nga nataliteti, e fundit për nga eksporti, por në majë për nga papunësia, korrupsioni. Sipas shumë listimeve, hulumtimeve dhe statistikave botërore, Serbia për shumëçka ndodhet në pjesën e fundit ose në fund të radhitjeve. Është në mesin e shteteve më të varfra evropiane dhe në majë për nga inflacioni, ka rrogat më të ulëta në rajon, por është e para për nga numri i azilantëve, aborteve etj.

Pengesë Izraeli

Kryeministri turk, Rexhep Tajip Erdoan, duke folur para ministrave të Jashtëm të Ligës Arabe në Kairo, theksoi se mentaliteti i qeverisë izraelite është pengesë për paqen në Lindjen e Mesme. Erdogan insistoi se Turqia nuk do t'i kthejë marrëdhëniet me Izraelin në normalitet nëse qeveria e Netanjahut nuk kërkon falje për sulmin ndaj flotiljes së Gazës, të kompensojë familjet e viktimave dhe të heqë bllokadën ndaj Gazës. Duke mos e përmendur direkt Izraelin, Erdogan tha se "çdo shtet duhet të paguajë për sulmet terroriste që kryen". Erdogan gjithashtu theksoi se Turqia beson se asnjë shtet nuk është mbi ligjet ndërkombëtare. "Turqia do të ndërmarrë çdo hap të mundshëm për të siguruar lirinë e lëvizjes në Mesdheun Lindor". Më tej, kryeministri turk, foli lidhur me domosdoshmërinë e njohjes së shtetit palestinez në Organizatën e Kombeve të Bashkuara duke theksuar se "njohja e Palestinës është detyrim, jo opsion". Kryeministri turk ka nisur vizitën e tij në botën arabe pas kryengritjeve në këto vende.

Bursat

Kriza e borxheve dhe spekulimet për një falimentim të shtetit të Greqisë ka bërë që bursat në Europë dhe në Azi edhe më tej të humbasin vlerën e tyre. Shitja e letrave me vlerë të bankave ka bërë që indeksi i aksioneve gjermane në Frankfurt për pak kohë të zbrësë në treg në 5.000 pikë, që do të thotë në nivelin më të ulët prej më shumë se dy vjetësh. Rënie dramatike të kursit ka veçanërisht në bankat e Francës. Edhe euroja ka humbur në mënyrë masive vlerën. Ajo zbriti ndërkohë nën vlerën prej 1,35 dollarësh, kjo ishte tre cent më pak se të premten. Në Tokio Nikkei kishte humbur 2,3 për qind, në Hong-Kong, Hang-Seng ra në 4,2 për qind. Tregu evropian i aksioneve u hap me një humbje prej më shumë se katër për qind.

Përvjetori i shekullit të ri

Arsim JONUZI

11 shtatori, - thotë në një editorial të tij ish-zv/sekretar amerikan i mbrojtjes gjatë presidencës së Bill Klintonit, Joseph S. Nye, - tregon se nëse superfuqia ushtarake është e rëndësishme për të luftuar terrorizmin, forca e ideve dhe fjalëve, si dhe legjitimiteti i tyre janë gjërat më të rëndësishme për të fituar mendjen dhe zemrën e pjesës më të madhe të muslimanëve, të cilët al-Kaida do të donte t'i rekrutonte. Por mësimi i madh i 11 shtatorit ka të bëjë me politikën e jashtme të Shteteve të Bashkuara. Ata nuk duhet të harrojnë këshillën e dhënë gjysmë shekulli më parë të Ajzenaurit: të mos hidhemi në luftëra pushtimi dhe t'i jepet prioritet ekonomisë”.

Kanë kaluar dhjetë vjet dhe ende nuk ka fjalë për të përshkruar tmerrin e asaj dite të 11 shtatorit të vitit 2001 në Manhattan. Për familjet e viktimave, një memorial nuk është kurrë i mjaftueshëm për të qetësuar dhimbjen. Edhe për ata që panë gjithçka nga larg, të ngrirë dhe mpirë nga tronditja e një gjëme të madhe, pamjet e vdekjes dhe shkatërrimit nuk do të rreshtin kurrë së projektuari në memorie. Në kohën kur ndodhi 11 shtatori u shfaq si një pikë kthese në histori, politikanët dhe analistët së bashku shpallën njëzëri se gjërat nuk do të ishin kurrë më si më parë. Një dhjetëvjeçar më pas është e qartë tashmë se ato ngjarje të tmerrshme e ndryshuan botën në një mënyrë që askush nuk mund ta imagjinonte më parë. Teksa shohim pas në dy luftërat e pafund që nisën pas 11 shtatorit dhe që ende nuk kanë përfunduar, humbjen e jetëve të njerëzve, e miliarda dollarëve, shkatërrimin dhe kaosin e sistemit financiar, kuptojmë se pikërisht në 11 shtatorin e dhjetë viteve më parë, Perëndimi mori një kthesë shumë të gabuar.

Kuptohet që politikanët amerikanë dhe britanikë, nën presionin e kërcënimit terrorist dhe të fiksuar pas islamizmit ekstremist, hodhën miliarda dollarë dhe euro jo vetëm në sipërmarrjen e aventurave të mbrapshta në tokat e huaja, por edhe në krijimin e një aparati të stërmadh të “Big Brother”-it, që në mënyrë masive arriti të shtrihet deri në qelizat e shtetit dhe kërcënoi që të shkatërronte liritë civile mu në zemër të traditave politike të Shteteve të Bashkuara dhe Britanisë së Madhe. Ndërkohë që Kina dhe India zhvilloheshin me hapa të shpejtë në Lindjen e botës, nga Perëndimi liderët e demokracive të mëdha dërgonin të rinjtë dhe të rejtat në luftëra, në shkretëtirat e Afganistanit dhe Irakut, duke injoruar në këtë mënyrë mësimet e historisë. Për sa u përket financave të vendeve që u përfshinë në luftë, ato nisën që të shënonin një rënie me kokë poshtë, me sistemin bankar tërësisht të korruptuar dhe politikanët qëndruan deri në fund të verbër në lidhje me stuhitë me të cilat do të përballeshin shumë shpejt. Të kritikosh arrogancën dhe shkatërrimet që solli “lufta kundër terrorizmit” nuk do të thotë aspak që të justifikosh bombat vetëvrasëse që morën jetën e mijëra amerikanëve. Emrat e të rënëve në këtë ditë tragjike për mbarë kombin dhe botën janë në zemrat dhe kujtesën e të gjithëve, sikundër edhe emrat e ekzekutorëve të këtij krimi masiv janë shkruar në një faqe shumë të turpshme të historisë së botës, ndërkohë që zotërit e tyre

të pashpirt duhet që të ndiqeshin dhe procedoheshin si të gjithë kriminelët e kësaj bote. Megjithatë ishte tragjedi për botën që kur avionët goditën kullat binjake, Perëndimi drejtohej nga dy burra që dolën se ishin fatkeqësisht aspak njerëzit e duhur për përmasat e sfidës. Në një kohë kur amerikanët kishin nevojë për një lider të përmasave të Ruzveltit, Presidenti që e bëri bashkë kombin pas sulmit të Pearl Harbor dhe çelíkosi menjëherë një aleancë me Çurçillin, ata kishin në Shtëpinë e Bardhë një ish-alkoolist, që mezi kishte dalë jashtë kufijve të shtetit të tij duke pasur një zotërim mediokër të gjuhës së nënës. Në fakt, një nga tragjeditë sekondare të 11 shtatorit është se edhe pse bota fillimisht u bë grusht bashkuar rreth Amerikës dhe fatkeqësisë së saj të papritur, me turma njerëzish që u grumbulluan nëpër kryeqytetet e Evropës duke kënduar himnin amerikan, Bushi ua shteroi vullnetin e mirë. Dhjetëvjeçari i kaluar do të mbahet mend jo për tragjedinë e 11 shtatorit dhe heroizmin e burrave dhe grave të “United Airlines Flight 93”, por për pamjet e tmerrshme të Abu Ghraib-it, burgut famëkeq në Irak dhe torturat e burgut po aq famëkeq të Guantanamo, që ende nuk është mbyllur edhe sot e kësaj dite. Në Britaninë e Madhe njerëzit, menjëherë pas ngjarjeve të 11 shtatorit, i thanë vetes se të paktën ata kishin në krye një lider me mendje të kthjellët dhe me një sens të qartë perspektive si dhe një këndvështrim të matur për prioritetet ndërkombëtare. Por edhe britanikët u gabuan. Po t'i hedhësh një sy sot fjalimit të mbajtur nga ish-kryeministri britanik i kohës, Bler, në konferencën e laburistëve, vetëm tri javë pas 11 shtatorit është si të hysh në një botë ku mbretëron arroganca. Dhe të mendosh që ai fjalim në atë kohë u konsiderua si një nga perlat e oratorisë. “Ky është një

moment që duhet kapur”, - deklaroi atëherë Bler. “Kaleidoskopi është shkundur dhe pjesët e tij janë në një fluks. Shumë shpejt do të rivendosen sërish. Para se kjo të ndodhë, le të rivendosim rendin në botën rreth nesh”. Këto nuk ishin aspak fjalët e një shtetari të kthjellët me profil ndërkombëtar. Kjo ishte një deklaratë e një Mesie të vetëshpallur, të varur nga nxitimi plot adrenalinë i një krize të përhershme dhe të bindur që ai vetë kishte mundësinë e vendosjes së një rendi të ri botëror. Menjëherë pas sulmeve të 11 shtatorit, Bler i deklaroi Bushit një mbështetje pa kushte. Marrëdhënia anglo-amerikane është aksi qendror në aleancën perëndimore dhe ishte detyra morale e britanikëve, si dhe interesi kombëtar që kushëriri amerikan të asistojë. Në javët që pasuan Bler duhej që të kishte luajtur rolin e këshilltarit të mençur e jo të pallavraxhiut. Ai mund t’i kishte kujtuar Bushit se pavarësisht se sulmi i 11 shtatorit ishte i tmerrshëm, nuk ishte i paprecedentë në histori dhe se realitetet e ashpra të botës nuk kishin ndryshuar sa hap e mbyll sytë me këtë sulm. Një kryeministër i madh dhe i mençur do ta kishte paralajmëruar Bushin se asnjë pushtues i huaj nuk ka pasur sukses në sulmet dhe luftërat në Afganistan dhe se nxitimi për të hapur një luftë në këtë vend do të fuste në flakë gjithë botën muslimane. Dhe mbi të

gjitha ai duhet që t’i kishte kujtuar atij se fuqitë perëndimore kishin një historik të dhimbshëm të përzjerjes së tyre në Lindjen e Mesme dhe se demokracia nuk mund të eksportohej përmes grykës së pushkëve. Por Bler, ndryshe nga sa do të bënte një kryeministër i mençur, nuk ia kishte haberin luftës. I gjithë projekti i tij politik ishte ndërtuar në reputacionin e trashëgimisë së të shkuarës. Dhe në arrogancën e tij karakteristike, Bler besonte se aty ku viktorianët kishin dështuar, ai do të kishte sukses duke push-tuar njëherazi jo vetëm Afganistanin, por edhe Irakun. Sot Britania është e zhytur edhe në peshën e borxhit me Eurozonën, që ndodhet në prag të shpërbërjes dhe Britaninë në përpjekje për të shmangur me sa mundet një recesion të dytë, ndërkohë që humbjet e luftërave të Bushit dhe Blerit janë shumë të mëdha. Në Irak, ku forcat e koalicionit i kanë braktisur formalisht operacionet luftuese, vetëm Britania ka shpenzuar 10 miliardë dollarë për të përmbysur Sadamin, i cili edhe pse ishte një diktator, nuk kishte asnjë lidhje me sulmet e 11 shtatorit. Shifrat e Afganistanit janë edhe më tronditëse. Koalicioni mori rrugën drejt një vendi të ndarë, malor dhe të shkatërruar për të kërkuar dhe kapur Bin Ladenin. Dhe megjithatë, pas dhjetë vitesh, koalicioni vazhdon që të jetë në këto terrene dhe statistikën e publikuar nga

Dhoma e Komunave tregojnë se ndërkohë vetëm në Afganistan janë shpenzuar 18 miliardë paund. Kostot amerikane, megjithatë, janë shumë herë më të mëdha. Në fund të vitit 2011, SHBA do të ketë shpenzuar 802 miliardë dollarë në luftën në Irak. Por kostoja e vërtetë është shumë më e madhe. Sipas studimeve të respektuara të Universitetit Brown, fatura totale e luftërave që duhet të paguajë populli amerikan është 4 trilionë dollarë. E gjitha kjo sa thamë më sipër është një refleksion i kulturës së arrogancës dhe shthurjes. Në vend që të rriste taksat dhe të reduktonte shpenzime për të financuar luftërat e tij, Bush uli taksat dhe nisi që të merrte rëndshëm hua. Rezultatet ishin katastrofike. Në tetë vjet ai e rriti borxhin kombëtar me 100%, duke e çuar mbi 11 trilionë dollarë. Dhe më pas, sigurisht është edhe kostoja njerëzore, një kosto kaq e lartë sa është e kotë të japësh statistika shifrash, sepse i gjithë gjaku i derdhur dhe humbjet e dhimbjet e shkaktuara nuk mund të jenë lëndë për statistika. Vlerësimet për vdekjen e civilëve në Irak flasin për 100 mijë njerëz. A ia vlente kaq shumë gjak përmbysja e Sadamit? Ndërkohë në të gjithë botën sulmi prodhoi shumë kundërshti. Imazhi i Perëndimit ra dhe në shumë cepa të Lindjes së Mesme sjellja arrogante e Uashingtonit nuk do të falet kurrë. ■

PËRVJETORI I DHJETË I 11 SHTATORIT DHE MUSLIM

John L. ESPOSITO
dhe **Mona MOGAHED**

Derisa 11 shtatori rezultoi në nevojën e kundërpërgjigjes ndaj terrorizmit ndërkombëtar dhe vendor nga ana e qeverive perëndimore, kjo ngjarje tragjike është shfrytëzuar me të madhe nga neokonservatorët e ekstremit të djathtë, djathtistët e pakompromistë krishterë-sionistë dhe forcat ksenofobe. Islami dhe muslimanët në përgjithësi u etiketuan pa përjashtim me “terrorizëm”, duke e barazuar shumicën e muslimanëve me veprimet e një fraksioni të ekstremistëve të dhunshëm. Shumica e sondazheve të realizuara nga Gallup, PEW dhe të tjerët, raportojnë nivelin në të cilin shumë amerikanë dhe evropianë kanë pasur dhe kanë problem jo vetëm me terroristët, por gjithashtu edhe me Islamin dhe muslimanët.

Islamofobia është rritur eksponencialisht, sikurse ishim dëshmitarë në zgjedhjet presidenciale të 2008-tës dhe atyre të Kongresit të 2010-tës, kampanjat Park 51¹ dhe post-Park51, të ashtuquajtura kampanja kundër Sheriatit dhe kundër xhamisë, po ashtu e rritën shprehjen e urrejtjes dhe të dhunës. Masakra në Norvegji është një sinjal tragjik i këtij kanceri metastazues shoqëror. Manifesti 1500 faqesh i Anders Behring Breivikut konfirmoi ndikimin e përhapjes së shprehjes së urrejtjes nga udhëheqësit amerikanë, organizatat dhe uebfaqet anti-islame.

Vërtet është koha për një rrëfim të ri, i cili është i informuar nga faktet, i udhëhequr nga të dhënat, për të zëvendësuar zërat çjerrës të sherrxhinjve militantë muslimanë dhe politikanëve oportunistë që kërkojnë fonde dhe vota. Rezultatet prej raportit të fundit të lëshuara nga Abu Dabi Gallup, në sondazhin e realizuar me emër *Muslimanët amerikanë: Besimi, Liria dhe e Ardhmja*², ofrojnë të dhëna për një pikë të mirë filimi -- një pamje shumë të ndryshme të muslimanëve në Amerikë sot.

Larg nga imazhi i një kolone të pestë³ të huaj, simpatizuesve të terroristëve dhe gogolëve për imponim të sheriatit, të dhënat tregojnë se muslimanët amerikanë aktualisht janë në mesin e më të integruarve, optimistëve, të suksesshëmve dhe qytetarëve besnikë të

këtij vendi. Në mënyrë të habitshme, përkundër shprehjes së urrejtjes, diskriminimit dhe erozionit të lirive civile të të tjerëve, muslimanët amerikanë mbesin optimistë për statusin dhe të ardhmen e tyre në Amerikë. Muslimanët amerikanë raportohet se janë më tepër optimistë në vitin 2011 se sa ishin në vitin 2008. Të dhënat për vlerësimin e jetës së tyre janë rritur më shumë se sa nga grupet e tjera religjioze në Amerikë: 60% ka prosperuar në 2011-tën, 19 pikë të përqindjes më tepër se sa 2008-ta. Ata gjithashtu janë më optimistë për të ardhmen e tyre se sa ndonjë grup tjetër i madh fetar. Ata e radhisin jetën e tyre në pesë vite në 8.4 në një shkallë nga 0 deri në 10, kraha-

suar me 7.4 dhe 8.0 që janë vlerësime të grupeve TV tjera të mëdha fetare dhe e shohin se standardi i jetesës së tyre po bëhet më i mirë në 2011 (64%) se sa ata ishin në 2008 (46%). Më shumë se grupet e tjera, amerikanët muslimanë besojnë se ekonomia është përmirësuar në 2011-tën në krahasim me 2008-tën. Ata priren të votojnë demokratët dhe janë më të kënaqur me klimën politike që nga zgjedhjet e Obamës (8 në 10 muslimanë amerikanë e miratojnë performancën e punës së Obamës, që është më e larta nga të gjitha grupet e tjera më të mëdha fetare).

Në kontrast me kritikët e tyre, të cilët vënë në dyshim besnikërinë e tyre dhe

AMERIKANËT: NEVOJA PËR NJË RRËFIM TË RI

akuzojnë se muslimanët amerikanë nuk e kundërshtojnë terrorizmin, muslimanët amerikanë (78%) i kundërshtojnë sulmet e dhunshme ushtarake mbi civilët dhe (89%) kundërshtojnë sulmet e dhunshme individuale tek civilët, kundrejt çdo grupi tjetër të madh fetar në SHBA. 92% e muslimanëve që jetojnë në këtë vend thonë se nuk kanë simpati për Al Kaidën.

Megjithatë, pavarësisht të dhënave që tregojnë se amerikanët muslimanë janë besnikë në SHBA, 10 vjet pas 11 shtatorit, pakica të konsiderueshme të qytetarëve vazhdojnë të vënë në pikëpyetje besnikërinë e tyre. Përderisa, 93% e muslimanëve amerikanë besojnë se janë besnik ndaj Amerikës, 80% e hebrenjve, 59% e krishterëve dhe 56% e protestantëve besojnë që kjo të jetë e vërtetë. Nuk është çudi që 60% e muslimanëve amerikanë besojnë se shumica e amerikanëve kanë paragjyqime kundrejt muslimanëve dhe të dhënat tregojnë se afërsisht gjysma (47%-66%) në mesin e grupeve të tjera fetare pajtohen. 48% e muslimanëve (deri tani më lart se çdo grup tjetër) thonë se personalisht kanë përjetuar diskriminim fetar ose racor në vitet e fundit.

Në të njëjtën kohë, 57% e muslima-

nëve amerikanë kanë besim në ndershmërinë e zgjedhjeve, që është përqindja më e lartë në mesin e të gjitha grupeve të tjera të mëdha fetare në SHBA, dhe janë në mesin e grupeve më të hapura në komunitetet e tjera të besimeve, me 44% të klasifikuar si të "integruar", 48% si "tolerantë", dhe vetëm me 8% si "të izoluar".

Për shumicën, një nga rezultatet më befasuese që ka dalë nga sondazhi i Gallup-it, është gjuha e përbashkët që ndajnë muslimanët me hebrenjtë amerikanë në pikëpamjet e tyre politike dhe sociale. Pas muslimanëve amerikanë që shohin veten (93%), hebrenjtë amerikanë (80%) me gjasë më shumë se sa katolikët, protestantët dhe mormonët (59% ose më pak) i shohin muslimanët si besnikë të Amerikës. Ata thonë se është një paragjykim kundrejt muslimanëve amerikanë në një numër të lartë (66%) që është më i madh se sa besojnë vetë muslimanët (60%). Hebrenjtë (74%) dhe muslimanët (83%) në Amerikë thonë se lufta në Irak ishte "gabim". Dhe ndoshta më e habitshmja nga të gjitha është se shumica e konsiderueshme e hebrenjve amerikanë (78%) dhe e muslimanëve amerikanë (81%) e mbështesin të ardhmen në të cilën një

shtet i pavarur palestinez do të duhej të bashkekzistonte pranë Izraelit.

Ky 11 shtator jep një mundësi për të kujtuar të kaluarën, por gjithashtu për të pranuar se e vërteta është më e çuditshme se fikcioni, fiksoni i ndërtuar nga predikuesit e shprehjes së urrejtjes, mbjellja e frikës së të cilëve ka infektuar kulturën tonë popullore dhe shoqërinë. Tani është koha të rivlerësojmë dhe të rindërtojmë unitetin tonë kombëtar në bazë të fakteve.

Revista Paqja ka të drejtën legjitime për botimin e shkrimeve të profesor Esposito-s pasi që ka arritur marrëveshje personale me të për lejin e përkthimit dhe botimit të teksteve të tij.

Përktheu: Osman D. GASHI

1 Park 51 është vendi ku është planifikuar të ndërtohet Qendra Islame në Nju Jork afër Ground Zero, aty ku ishin më parë Kullat Binjake që Qendrës Botërore të Tregtisë. (Vër. e përkth.)

2 Për të parë detajisht të dhënat vizitoni: <http://www.abudhabigallupcenter.com/148769/muslim-americans-faith-freedom-future.aspx>

3 Kolona e pestë është grup njerëzish që duan të bashkëpunojnë me një agresor kundër vendit të tyre, janë mbështetës të një armiku që angazhohen në spiunazh ose sabotim kundër vendit të tyre (Vër. e përkth.)

Shkollat rreth kalifit

Kalifi është zëvendësi i Pejgamberit s.a.v.s. në administrimin e shtetit. Ai, si i tillë, do të konsiderohet sikur të ishte vetë Muhamedi dhe besa që i ishte dhënë Pejgamberit s.a.v.s., do të vlente edhe për këtë administrator-kalif. Kështu do të duhej të kuptohej besa e dhënë, mirëpo me kalimin e gjeneratave kjo besë u komentua në mënyra të ndryshme. S'do mend se komentimet vinin si rezultat i dëshirave të kalifëve-mbret Muhamed J. KAJOLLI

Shumica e dijetarëve mendojnë se kalifi duhet të respektohet pasi të zgjidhet, pa marrë parasysh mënyrën se si ka ardhur deri në atë post. Mënyra më e preferuar do të ishte që i zgjedhuri të ishte vendosur në fron pa ndonjë imponim nga të dyja palët. Sipas tyre, cilado qoftë forma e ardhjes së tij, ai duhet dëgjuar dhe respektuar. Ata kanë sjellë shumë argumente për dëgjueshmërinë dhe nënshtrimin e veprës së kryer, por ne nuk merremi me detajet e kësaj dukurie.

Ai kalif i cili i ka plotësuar katër kushtet e lartpërmendura ose edhe të pestin¹ dhe është zgjedhur me shumicën e votave, ose pa to, duhej ta bënte betimin. Pastaj, të gjitha krahinat e tjera të ummetit, ose në kushtet tona të sotme të gjitha shtetet që pretendojnë të jetojnë nën komunvelltin ose unionin e shtetit islam, do të duhet t'ia jepnin besën kalifit të ri. Kjo ngjarje, sipas disa dijetarëve, hyj në kushtin e gjashtë të kalifit.

Besa

Për shkak se ky term është komentuar në forma të ndryshme² do të mundohem ta përkufizoj shkurtimisht këtë term. Gjyohësisht besa është: nënshtrim ndaj fjalës së dhënë. I beson për premtimin e dhënë. Kur dikush dikujt i beson, ia dorëzon tërë qenien, bile edhe jetën e vet atij personi.

Besa është përdorur te shumë popuj në botëkuptime të ndryshme, mirëpo këtu kemi të bëjmë me termin politik, që ka dalë si ngjarje e takimit të parë të Muhamedit s.a.v.s. me besimtarët e Jethribit-Medinës. Besimtarët e këtij qyteti në takimin e tyre të dytë në Akabe, ia dhanë besën Pejgamberit s.a.v.s. se do ta mbronin atë me tërë qenien e vet nga të gjitha rreziqet njerëzore që mund t'i shkaktoheshin Atij. Muhamedi për ta ishte më i shtrenjtë se pasuria, fëmija, bile më i shtrenjtë edhe se sa vetvetja e tyre.

Kalifi është zëvendësi i Pejgamberit s.a.v.s. në administrimin e shtetit. Ai, si i tillë, do të konsiderohet sikur të ishte

vetë Muhammedi dhe besa që i ishte dhënë Pejgamberit s.a.v.s., do të vlente edhe për këtë administrator-kalif. Kështu do të duhej të kuptohej besa e dhënë, mirëpo me kalimin e gjeneratave kjo besë u komentua në mënyra të ndryshme. S'do mend se komentimet vinin si rezultat i dëshirave të kalifëve-mbret.

Besa u bastardua aq shumë, "sa që kaloi në mënyrën e përshëndetjes së Kisrave,³ e që kulmi i tyre përkonte me kohën në të cilën jetoi imam Shafiu. Secili njeri që do e takonte kalifin-mbret do të duhej ta puthte tokën, pastaj t'ia puthte dorën ose këmbët ose bishtin që në atë kohë kishte dalë si term i ri i besës në mënyrë alegorike. Kur imam Shafiu kishte dhënë fetva kundër këtij lloji betimi, në fakt ai kishte kërkuar që të zhbëhej kjo dukuri, kundër tij u ngritën ulemaja...". (el-Mukadime: 209)

Kjo dukuri vazhdon edhe sot e kësaj dite të praktikohet te mbretërit arabë ose sulltanë të ndryshëm të Gadishullit Arabik.⁴ I kemi parë nëpër TV-të e tyre se si përveç puthjeve të theksuara lart, i puthin ballin dhe me të edhe hundën. Kjo na detyron të jemi më të zëshëm ndaj secilit njeri, mbret ose sulltan, i cili e shndërron vlerën në jo vlerë.⁵

Të qenit kurejshit

Siç theksuam më herët, dijetarët muslimanë kanë debatuar gjerë e gjatë rreth këtij kushti të pestë. Shkak që ky kusht të futet brenda kushteve të kandidatëve të kalifëve ishte përzgjedhja e katër kalifëve të drejtë, gjegjësisht zgjedhja e Ebu Bekrit, i cili ndikoi më së shumti.

Tani na u bë e qartë se zgjedhja e Ebu Bekrit kalif, doli si rezultat i të qenit të tij

kurejshit.⁶ Ensarët⁷ me të ndërruar jetë Pejgamberi s.a.v.s. zgjodhën për kalif Sead ibën Ibade-n,⁸ mirëpo pas debatit që zhvilluan me Ebu Bekrin, Omerin dhe Ubejden (Zoti qoftë i kënaqur me ta) në Sekife, çështja i kapërceu kufijtë se kush ishin më meritoret që e ndihmuan më së shumti Muhamedit s.a.v.s. Ebu Bekri ju prezantoi strategjinë e përgjithshme për të korrur suksese edhe të mëtutjeshme. Ai ju tha: nëse do të përqendrohemi në ensarët e Medinës, atëherë shumica e qyteteve të gadishullit do të kundërshojnë dhe pastaj ne do të duhet të merremi me pasojat. Ndërsa po të jetë kalifi nga kurejshitët (nga Meka) atëherë them se nuk do të kishim probleme me fiset e qyteteve të tjera, për shkak se ata, që në kohën e injorancës na kanë respektuar për hir të Qabesë. Ata në mënyrë verbale besonin në mrekullitë e Qabesë dhe kurejshitët gëzonin një respekt të veçantë...

Ky vizion i Ebu Bekrit fitoi. Më vonë pasuan kalifët e tjerë, të cilët po ashtu ishin kurejshitë dhe të drejtë. Umeti ishin të kënaqur me sjelljet e tyre derisa erdhën në post emevitët që e shndërruan kalifatin në mbretëri. Mirëpo ky grup dijetarësh bazohen edhe në hadithe që lartësojnë kurejshitët, sikur: *“Do të vazhdojë të ketë gjallëri derisa janë kurejshitët”,* pastaj thënia tjetër: *“mbretëria nga kurejshitët, gjyqësori nga ensarët ndërsa ezani nga Habeshi-Etiopia”,* pastaj thadithi

tjetër: *“Kalifati nga kurejshitët, qeverisja nga ensarët, ndërsa davei nga Habeshi”*

Unë nuk jam ekspert i shkencës së hadithit që të sjell prova nëse këto hadithe janë të vërteta ose jo, po sikur të jenë të vërteta them se këto thënie nuk kanë për qëllim ndarjen e pushtetit në mënyrë të thjeshtë, por kanë të bëjnë në nxitjen e veprave të mira. Sikur të kishin për qëllim ndarjen e pushtetit, atëherë këto hadithe bien ndesh me hadithe të tjera. Këtë mendim timin ma përforcon edhe mendimtari Ibën Haldunit i cili thotë: *“Imami kurejshit, për të gjithë ata pushtetarë që kanë gjykuar drejt, që ishin premtues dhe që i përgjigjeshin premtimit të tyre dhe për të gjithë ata që kërkonin mëshirën dhe ishin të mëshirshëm”* (Hasan: 1/352) Këto hadithe kështu duhen kuptuar, sepse këto vlejnë vetëm për këta kalifë të drejtë, e jo për secilin kalif kurejshit zullumqar. Besimtarëve iu është ndaluar të pasojë kalifin zullumqar, qoftë ai kurejshit ose nga vetë familja e Pejgamberit s.a.v.s..

Nëse bazohemi në Kurani Kerim, themi se Ai në asnjë vend, nuk ka përcaktuar që postin e kalifit të muslimanëve duhet ta mbajë një pjesëtar i një familje ose një fisi të caktuar. Allahu i Lartëmadhëruar thotë: *“...më i miri nga ju, është ai që është më i devotshmi...”* (49/13) kjo thënie e Allahut të Lartëmadhëruar përshtatet plotësisht me

hadithin e Pejgamberit s.a.v.s. kur tha: *“Dëgjojeni dhe respektojeni drejtuesin tuaj, qoftë edhe rob nga Habeshi...”*⁹

Shkollat rreth kalifit

Ajo që u tha më sipër është mendimi i përgjithshëm i dijetarëve të Islamit, mirëpo kemi edhe nga ata që janë peng të shkollave të tjera që frekuentohen nëpër botën islame dhe që detyrohen t'i pasojnë mendimtarët e këtyre shkollave, qoftë në mënyrë verbale ose në saje të besimit që iu duket si më i përshtatshëm për ta.

Muëtezile dhe kaderije

Këto dy shkolla janë të kundërta midis vetes në mendime. Muëtezilet ose racionalistët muslimanë bazohen vetëm në logjikën analitike¹⁰ pa kërkuar ndihmën e burimeve qiellore, sepse ato sipas tyre i njohin dhe i kanë në mendje. Ndërsa kaderitë janë antipodi i muëtezilëve, këta logjikën analitike nuk e vënë në funksion, për ta çdo gjë është e paracaktuar nga Zoti dhe do të bëhet ashtu siç ka thënë Ai. Është e habitshme se, që të dy këto shkollat nuk janë marrë denjësisht me institutin e kalifit, mirëpo për të dy shkollat, e rëndësishme është që kalifi të zgjidhet në mënyrë demokratike dhe pa imponime. Të parët bazohen në alternativat zgjedhore që mund t'ua japë mendja, kurse të dytët kanë marrë për bazë mënyrën se si u

zgjedhën tri kalifët e parë të drejtë. Këto dy shkolla janë të pajtimit me kushtet e lartshënuara që i janë vënë imamit ose kalifit, duke mos u marrë më thellë me shkollat e tjera për të hapur debatin rreth këtij instituti.

Shiitët

Ndajnë mendimin e tyre se kalifati i përkiste Alisë r.a. dhe fëmijëve të tij në formë trashëgimie. I bazuar në historinë dhe ngjarjet e asaj periudhe të kohës, them se kjo nuk doli si rezultat i ndonjë mospajtimit të vetë Aliut r.a. me sahabët, por këtë mendim e mbështetë vetë shkolla shiite e cila ka filluar të zhvillohet vetëm pasi kishin ndodhur masakrimet e familjes së Pejgamberit s.a.v.s., gjegjësisht pas vrasjes së nipit të Pejgamberit s.a.v.s. Hysenit r.a. në Kerbela. Pastaj Alia r.a. nuk e la pasardhës të tij me testament Hasanin r.a., por vetë shokët e tij e zgjedhën atë. Ndërsa vetë Hasani r.a. për shkak të rrethanave që u krijuan, dha dorëheqjen e tij nga posti i kalifit me vetë dëshirë dhe kështu e la të lirë Muavinë, i cili e kishte shpallur veten kalif në pjesën tjetër të shtetit.¹¹

Sipas tyre, Imami nuk duhet të zgjidhet por të trashëgohet. Mirëpo me kalimin e kohës këta shkuan aq larg sa që kalifit-imamit ia atribuuan disa cilësi të pejgamberëve se ata janë të ruajtur prej gabimeve të mëdha e të vogla, se janë interpretuesit e vetëm të Kuranit. Kjo dukuri nuk ndaloi derisa imamin nuk e futën brenda dispozitave të fesë.

Kjo personalisht më ngjason në atributet e Papës të krishterët, sepse sipas tyre Papa është i pagabueshëm dhe i mbrojtur nga gabimet. Mbase të krishterët kishin arritur t'i fusin idetë e tyre të ky grup dhe kështu e ndihmuan përçarjen e madhe midis umetit. Mirëpo kjo erdhi si rezultat i gabimeve të njëpasnjëshme dhe keq menaxhimit të institucionit të kalifit brenda shtetit nga radhët e emevitëve dhe, më vonë, edhe të abasidëve.¹²

Nga kjo shkollë dolën edhe shkolla të tjera më të vogla, por, në esencë, këto shkolla të vogla u bënë shkaktare të përçarjeve shumë të mëdha në Lindjen e Mesme. Tani këto ide shkuan edhe më larg, sa që kemi prej tyre që pretendojnë se Muhamedi s.a.v.s. nuk ishte Pejgamberi i fundit,¹³ prej tyre që thonë se Alia është vetë Zoti...¹⁴

Havarixhët

Havarixhët ishin ithtarët e parë të Alisë r.a. të cilët u ndanë prej tij pas takimit në Deumetul Xhendel. Këta formuluan një filozofi të veten dhe ndikuan negativisht në momente të përshtatshme për to në shoqërinë islame për disa shekuj me radhë, duke u bërë shkaktarë të vëllavrasjeve midis muslimanëve. Sidoqoftë, ata në fillim të zhvillimit të filozofisë së tyre pretendonin që kalifi duhej të ishte vetëm arab, me kusht që të ishte i lirë e jo rob. Më vonë nuk përjashtuan asnjë njeri besimtar që besonte në mënyrën islame, rob qoftë ose i lirë. Dijetarët e këtij grupi ishin kundër mënyrës shiite të zgjedhjes së kalifit, dhe kjo e "drejtë e tyre" i bënte shumë radikalë dhe shumë përçarës.

Murxhitë

Dijetarët e kësaj shkolle ishin pajtuar me mënyrën e zgjedhjes së kalifit të instaluar nga emevitët. Këta ishin kundër mënyrës së prezantuar prej shiitëve dhe prej havarixhëve. I zgjedhuri i tyre mjaftonte të ishte besimtar, kusht tjetër përveç shehadeit nuk kishin, pa marrë parasysh nëse kalifi tyre bënte mëkate të mëdha.¹⁵ ■

- 1 Të jetë kurejshit. Mendimi im personal është se nëse në mesin e të barabartëve do të kandidonte edhe një prej familjes së Pejgamberit do të preferoja që ky i fundit ta udhëhiqte umetin.
- 2 Shumica e komentuesve të perëndimit, në veçanti të krishterët, besën e muslimanëve e kanë komentuar si nënshtrim me forcë. "Ai i cili ia puth dorën ose këmbët sulltanit do të jetë i lirë".

- 3 Përkulja sipas mënyrës së perandorëve persë.
- 4 Disa dijetarë komentojnë se këto veprime bëhen në shenjë respekti, mirëpo asgjë nuk duket të jetë ashtu. Mënyra e zgjatjes së dorës dhe përshëndetjet e tjera më shumë i ngjasojnë nënshtrimit se sa respektit dhe Islami nuk këshillon për këtë formë të respektit. Gjithashtu nuk na është përcjellë asnjë praktikë e tillë nga Muhamedi s.a.v.s.
- 5 Këso dhe shumë sjellje të ndyra të tjera janë bërë shkaktarë dhe vazhdojnë të bëhen shkaktarë që vizioni islam të mos depërtojë në mbarë globin. Nëse kohë më parë nuk kanë mundur t'i shohin të gjithë imazhet e tilla, sot kjo mund të shikohet nga të gjithë njerëzit e rruzullit tokësor. E si mund ta pranojë një jo musliman këtë fe kur sheh skena që e neveritin atë. Sekuenca të shkurtra me imazhe të tilla nëpër TV-të botërore bëhen shkaktarë që t'ia humbin mundin e mijëra shkencëtarëve ose dijetarëve muslimanë që përpiqen ta shpjegojnë fenë e Allahut të Lartëmadhëruar ashtu siç i ka hije.
- 6 Në momentin kur ngadhënjeu ideja e të qenit kurejshit, të pranishmit zgjedhën Ebu Bekrin sepse ishte shoku më i afërt i Pejgamberit s.a.v.s., mirëpo pas disa orësh u dëgjuan zëra: nëse është thënë se duhej të ishte kurejshit, atëherë Alia r.a. është më meritori nga të gjithë kurejshitët për shumë arsye.
- 7 Populli vendas i Medinës, pjesëtar të të cilët ishin fisi Hazrexh, Evs dhe hebrenjtë e ardhur që herët.
- 8 Ensarët ishin ata që, pa asnjë interes, e ndihmuan kauzën islame. Ata ishin besimtarë të devotshëm dhe shumë të përkushtuar në suksesin e kësaj feje. Nuk duket se këta kishin pretendime për post, por zgjedhja e të parit të tyre pas vdekjes së Muhamedit s.a.v.s. doli shumë natyrshëm. Ajo që është e rëndësishme të theksohet këtu është se sikur të kishin dëgjuar edhe një hadith të vetëm të Pejgamberit s.a.v.s. se kalifi duhet të ishte nga kurejshët, ata në asnjë mënyrë nuk do ta kishin zgjedhur të parin e tyre. Veprimi i tyre tregon se nuk ka pasur asnjë hadith që të privilegjonte kurejshitët nga besimtarët e tjerë.
- 9 Për këto hadithe dhe ajetin kuranor jam shërbyer nga libri i Hasan Ibrahim Hasan-it.
- 10 Nëse mendja është ajo që më shpie në xhenet ose në xhehenem, kjo është alfa dhe omega. Racionalistët muslimanë nuk i përjashtojnë thënie të Kur'anit në asnjë mënyrë, por çdo gjë duan ta vërtetojnë racionalisht.
- 11 Nëse imami është i pagabueshëm, ai do të duhej ta luftonte të keqen deri në vdekjen e tij, e jo të dorëzohej përballë rivalit të tij.
- 12 Dinastia abaside. Ishin pasardhës të Abas ibën Abdulmutalib (axhës së Pejgamberit s.a.v.s.).
- 13 Behaitë dhe Ahmeditë
- 14 Dijetarët e shkollës shiite të medhhebit xhaferije janë larg këtyre pretendimeve. Këta përfshihen brenda çadrës së Islamit edhe pse mendojnë se Alia duhej të ishte kalif pas Muhamedit s.a.v.s. Këtu kemi të bëjmë me grupe të përdala sikur janë nasiritë, të cilët besojnë se, hiri i Alisë është shndërruar në re dhe sa herë i shohin ato iu japin selam. Pastaj grupe të tjera të përdala nga trugu i Islamit janë edhe disa grupe të tjera që sot veprojnë në Siri e Liban, sikur janë alevitë e duruzët.
- 15 Mëkate të mëdha konsiderohen, alkooli, zinaja...

Sundimi otoman, Islami dhe shqiptarët, 1874-1913¹

George GAWRYCH²

Gjatë periudhës 1874 deri në 1913, Otomanizmi, Shqiptarizmi dhe Islamizmi ishin koncepte dinamike të negociueshme, duke pasur secila një bërthamë bazë, por me një përputhje të pjesshme. Brenda këtij konteksti, qeveria otomane nuk mundej thjesht të impononte Weltanschauung-un e saj mbi popullin shqiptar. Shqiptarët, nga ana e tyre, i ruanin me xhelozitë traditat, zakonet dhe interesat e tyre lokale, ndonëse ata kishin ndjenja të dobëta kombëtare. Çështja ndërlikohej pasi një numër i mirë i shqiptarëve muslimanë i shërbenin shtetit, dhe kështu vepronin midis botës otomane dhe shqiptare me më tepër lehtësi sesa bashkëkombësit e tyre të besimit katolik ose ortodoks. Për shkak se shqiptarët individualisht mbartnin nivele të shumëfishta të identitetit, ishte pothuaj e pamundshme që të tërhiqje vija të holla midis Otomanizmit, Shqiptarizmit dhe Islamizmit.

Si një ideologji dhe politikë shtetërore, Otomanizmi i definonte të gjithë shtetasit si otomanë dhe premonte sundim të bazuar në barazi për të gjithë, pavarësisht nga etniciteti ose religjioni. Ai përmbante konceptet inkluzive të kombit otoman, atdheut otoman dhe patriotizmit otoman, duke akomoduar në të njëjtën kohë diversitetin kulturor, religjioz dhe etnik. Islamizmi, nga ana tjetër, theksonte karakterin islamik të shtetit dhe shoqërisë duke kërkuar pozitë sunduese muslimane në qeveri pavarësisht nga parimi i barazisë. Dy ideologjitë rezultuan të pandashme.

Në kundërpërgjigje të drejtpërdrejtë ndaj krizës së shkaktuar nga Lufta Ruso-Turke e viteve 1877-78, shqiptarët themeluan Lidhjen e Prizrenit dhe i demonstrian shtetit otoman rëndësinë e tyre si një *qavim*. Të kërcënuar me humbjen e tokave shqiptare, edhe nacionalistët edhe tradicionalistët shqiptarë, i kundërshtuan Fuqitë e Mëdha dhe treguan aftësitë dhe kufizimet e tyre ushtarake në Incidentin e Gucisë kundër Malit të Zi dhe në rebelimin kosovar të vitit 1881 kundër Stambollit. Ideologjikisht, nacionalistët shqiptarë

George Gawrych

paraqitnin tiparet e përgjithshme të një autoportreti kombëtar të shqiptarëve si kombi i vetëm rrënjët e të cilit i paradatonin ato të popujve të tjerë në Gadishullin Ballkanik. Pavarësisht nga peripecitë e mijëra vjetëve, ata kishin një gjuhë, histori, vlera dhe zakone të përbashkëta. Rrënjët e tyre të lashta përligjinin çdo pretendim për tokat e banuara prej tyre prej kohërave që nuk mbaheshin mend.

Në adresë të fazës otomane të historisë së tyre, shkrimtarët shqiptarë treguan misionin historik të vetë-sakrificës, devocionit dhe shërbimit ndaj shtetit. Përveç sigurimit të ushtarëve, shqiptarët i kishin dhënë perandorisë disa prej vezirëve të saj të mëdhenj më të shquar, vezirë, komandantë dhe njerëz të artit dhe të letrave, bashkë me familjen Köprülü, Sinan Pashën dhe Koçu Beun nga Korça, që spikatnin në këtë drejtim.

Për të ngulitur një identitet dhe patriotizëm të fuqishëm kombëtar ndërmjet bashkatdhetarëve shqiptarë, Abdul Frashëri dhe unionistët të tjerë u përpoqën për një program reforme të mbështetur në arsimimin dhe letërsinë në gjuhën shqipe. Elementët më radikalë synonin autonominë politike të një krahine të vetme të Shqipërisë, nga bashkimi i katër vilajeteve të Janinës, Manastirit, Kosovës dhe Shkodrës. Për të zbutur shqetësimin e sulltanit për separatizmin potencial, peticionerët shqiptarë deklarorin se interesa të përbashkëta e bashkonin shtetin otoman me shq-

iptarët. Të dy palët përballeshin me të njëjtat kërcënime të huaja dhe kështu ishin të varura reciprokisht. Që shqiptarët të bëheshin një shtyllë e fuqishme mbështetjeje, ashtu siç sulltanit i nevojitej që ata të ishin, kërkohej fuqizimi i identitetit shqiptar nëpërmjet zhvillimit të arsimit dhe letërsisë kombëtare. Pavarësisht nga nami për trimërinë ushtarake, shqiptarëve iu mungonte uniteti i brendshëm dhe përkrahja decizive nga Fuqitë e Mëdha, më qëllim që ta detyronin qeverinë otomane që të pranonte programin nacionalist. Megjithatë, nacionalizmi i tyre nuk ishte një nacionalizëm radikal. Më saktë, ata ishin të sinkertë në shprehjen e varësisë shqiptare te Perandoria Otomane për mirëqenien e tyre kombëtare.

Sulltan Abdulhamidi, nga ana e tij, e kishte vlerësuar imperativin strategjik të shndërrimit të shqiptarëve muslimanë në një shtyllë mbështetjeje për ruajtjen e sundimit otoman në Ballkan. Ai u bazua në religjionin e Islamit si lidhje ideologjike midis sulltanat-halifatit dhe *qavim*-it shqiptar. Përveç mbështetjes tek Islami, Abdulhamidi zhvilloi një *politikë etnike* që synonte t'i shndërronte shqiptarët muslimanë në një shtyllë të sundimit otoman, veçanërisht në Rumeli. Ai favorizoi, për shembull, familjet e shquara shqiptare në Shqipërinë qendrore dhe jugore në emërimet qeveritare duke lejuar si rrjedhim një shkallë decentralizimi atje, por ai gjithashtu balancoi postet provinciale, veçanërisht ato të valiut dhe të *matasarif*-it, ndërmjet shqiptarëve dhe jovendasve. Edhe *Toskallik*-u, edhe *Gegallik*-u, përjetuan ndërtimin e shkollave shtetërore për të ngulitur një lojalitet të bazuar kryesisht tek Islami dhe sulltani-halif.

Megjithatë, rajone të mëdha të *Gegallik*-ut paraqisnin një problem të veçantë sigurie për shkak të tribalizmit të theksuar të shoqërisë gege dhe imunitetit të saj të dukshëm ndaj kontrollit otoman. Këtu, Abdulhamidi i toleroi liritë gege, i rekrutoi gegët në gardën e pallatit të tij, i integroi bijtë e personaliteteve lokale të qyteteve në burokraci, dhe i kooptoi liderët karizmatikë lokalë, të tillë si Isa Boletini. Pas rënies virtuale [reale] të tij

në vitin 1908, ai la si pjesë të trashëgimisë së tij një shoqëri feudale në periferi, të armatosur dhe të privilegjuar, në dukje më tepër një humbje sesa një pasuri për shtetin.

Të mërguarit politikë në Evropë dhe Egjipt – të tillë si Ismail Qemali, Ibrahim Temo dhe Dervish Hima – bashkëpunuan me otomanë të tjerë kundër regjimit hamidian apo artikuluan kundërshtimin e tyre politik ndaj Abdulhamidit me shprehje otomane dhe jo vetëm ekskluzivisht shqiptare.

Prijësit kosovarë, të tillë si Isa Boletini, planifikonin që të mbaheshin pas posteve të privileguara të siguruara nga Abdulhamidi. Për nacionalistët shqiptarë, zgjedhjet dhe parlamenti simbolizojnë një shkallë decentralizimi me një lulëzim shoqëruar të kulturës dhe arsimit kombëtar.

Nga gushti i vitit 1912, shqiptarët në të dyja rajonet e Shqipërisë kishin bashkëpunuar së bashku për të fituar koncesione të rëndësishme nga qeveria. Nacionalistët shqiptarë fituan të drejtën dhe mënyrën për të zhvilluar identitetin kombëtar nëpërmjet arsimimit. Në të njëjtën kohë, premtimi për të ndërtuar më tepër shkolla fetare i kënaqi ndjenjat muslimane dhe e përforcoi lidhjen islame ndërmjet Shqipërisë dhe Stambollit. Malësorët, nga ana e tyre, mund të jetonin sipas ligjeve të tyre kanunore. Ndërkaq, Shqipëria mbeti një pjesë e perandorisë, pa autonomi, por me kufizime të vendosura mbi sundimin otoman në Shqipëri. Nëse do të përmbushej plotësisht, shqiptarët do të përjetonin një rilindje kombëtare, me shqiptarizmin që do ta pasuronte pluralizmin kulturor dhe do ta shekullarizonte Otomanizmin, gjë që do të shkaktonte tensione dhe konflikte me komunitetet e tjera etno-religjioze në Ballkan. Sidoqoftë, fitoret shqiptare ndihmuan shpejtimin e një krize ballkanike, duke e përpirë gadishullin në një luftë të madhe rajonale dhe duke tërhequr intervenimin e Fuqive të Mëdha për të vendosur paqen, një ndërhyrje që përfshiu pavarësinë e Shqipërisë.

Pavarësisht nga historia e konfliktit të armatosur në Shqipëri, pluralizmi, toleranca dhe bashkëpunimi mbetën aktive në shoqërinë e fundit otomane. Ky studim filloi me dramën e Shemseddin Samiut *Besa jahuđ Ahde Vefa*, të cilën armenët dhe turqit ndihmuan të shfaqej në skenën otomane në vitin 1874. Më pas, nga viti 1908 deri në 1912, regjisorë

turq dhe armenë e rishfaqën dramën shqiptare, qëllimi i së cilës kishte qenë dhe vazhdonte të ishte informimi i publikut të përgjithshëm rreth shqiptarëve, zakoneve të tyre dhe moraleve të tyre. Shqipëria dhe shqiptarizmi mbetën një temë otomane për diskutim dhe analizë.

Shemseddin Samiu, në veçanti, paraqiste pllenimin e kryqëzuar të mendimit ndërmjet otomanëve të arsimuar. Përmes botimeve të shumta dhe të ndryshme, Shemseddin Samiu i kontribuo i intelektualisht rrymave të otomanizmit, shqiptarizmit, turqizmit, islamizmit dhe madje arabizmit. Ndonëse shqiptar, ai ishte reformator otoman, një turk kulturor, dhe admirues i letërsisë dhe kulturës franceze. Studiuesit sot vazhdojnë të debatojnë për motivacionet që e nxitën këtë burrë kompleks.

Por shoqëria në Shqipëri ishte më tepër komplekse se sa kompleksiteti i një individi të vetëm. Individi zotëronin identitete dhe lojalitete të shumëfishta dhe shumë madje gjetën motive të përbashkëta me anëtarë nga komunitete të tjera. Një numër i vogël i shqiptarëve muslimanë vazhduan të ndjekin shkollat

greke dhe sllave.

Karriera e Isa Boletinit pasqyrore këtë bashkëpunim të kryqëzuar komunal. Me bandën e tij të shoqëruesve shqiptarë, ndonëse ndoshta jo ekskluzivisht të tillë, Isa Boletini i mbrojti serbët nga bashkatdhetarët shqiptarë. Historia e tij nuk është një histori unike në Kosovë. Boletini, megjithatë, arriti influencë të tillë lokale sa që ai mori pará dhe shpërblime edhe nga Abdulhamidi, edhe nga Beogradi. Në të vërtetë, sulltani e ktheu atë në policin e tij surrogat [zëvendësues] në Kosovë, dhe Isa Boletini i mbeti besnik mirëbërësit të tij në mitingjet e famshme të Firzovikut të qershorit dhe korrikut të vitit 1908. Më vonë, ai luftoi kundër kabineteve të ndryshme gjatë Periudhës së Dytë Kushtetuese, por qëndroi i angazhuar përkrah ushtrisë otomane gjatë Luftës së Parë Ballkanike, duke e zhgënjyer shumë Beogradin.

Është shumë e lehtë që të vlerësohet me shprehjet më negative marrëdhëniet midis qeverisë otomane dhe popullit shqiptar. Edhe burokracia, edhe ushtria, ishin institucione njerëzore me individë

me prejardhje, personalitete, vlera dhe mendime të ndryshme. Në Shqipëri, shqiptarët muslimanë mbizotëronin administratën provinciale, ku disa prej tyre shërbenin si ndërmjetës kulturorë, edhe për zyrtarët jovendas në marrëdhëniet direkte njerëzore, edhe për Stambollin me raportet e tyre. Zyrtarët lokalë shpesh përfaqësonin interesat lokale, duke vepruar si lobistë vendas në këtë pikëpamje, apo ata mund të zbatonin direktivat e Stambollit.

Si një ambient njerëzor, Shqipëria pasqyronte diversitetin etnik, religjioz dhe gjuhësor të Perandorisë Otomane por, në një shkallë më të vogël, paraqiste rrezeq ndaj zyrtarëve jovendas. Nevoja për njohjen e gjuhës, historisë dhe zakoneve të shqiptarëve me qëllim që shërbimi qeveritar në Shqipëri të ishte efektiv, ishte pranuar me rregullshmëri nga shqiptarët dhe otomanët e tjerë. Në këtë pikëpamje, 1896 *Kosova Salnamesi* paraqiste një përpjekje model në nivelin lokal për të përmirësuar mospajtimet kulturore. Pavarësisht nga përpjekjet e tilla, zyrtarët e ndjeshëm nga pikëpamja

kulturore ishin me pakicë. Disa zyrtarë arritën marrëdhënie kuptimplote me shqiptarët, duke u bërë ndërmjetës kulturorë me meritën e vet atyre. Kazim Namiu dhe Fevzi [Çakmak], për shembull, aktualisht bënë përpjekje për ta mësuar vetë gjuhën shqipe që të mund të bisedonin.

Raportet qeveritare zbulojnë përgjithësimet edhe pozitive edhe negative rreth shqiptarëve si një *kavim*. Në anën pozitive të medaljes, shqiptarët paraqiteshin si një popull trim, me një talent të trashëguar për jetën ushtarake. Zyrtarët qeveritarë prireshin për t'i përshkruar gegët shqiptarë, duke përjashtuar fiset në male, si përgjithësisht shtetas besnikë, dhe zyrtarët lokalë shqiptarë pa dyshim i inkurajonin vlerësimet e tilla. "Shumica e heshtur" e popullsisë që jetonte në qytete dhe fshatra, paraqitej kryesisht apolitike, e përqendruar në kërkesat imediate të jetës së përditshme, por që mund të ndizej nga ngjarjet. Gjatë disa ditëve, si një lloj i "opozitës besnike" në nivelin provincial, anëtarët e kësaj shumice iu bashkuan demonstrimeve apo morën pjesë haptas në rezistencën e armatosur për të kundërshtuar politikën qeveritare. Në ditë të tjera, këta të njëjtë shqiptarë u bashkuan në mbrojtje të tokave dhe të shtetit të tyre.

Sigurisht, në raportet qeveritare u shfaq edhe stereotipi negativ. Shqiptarët konsideroheshin përgjithësisht si një popull i paqytetëruar dhe rebel. Zyrtarët jovendas, zakonisht, i shihnin marrëdhëniet e tyre me anëtarët e fiseve shqiptare si një përplasje midis civilizimit dhe barbarizmit fisnor. Gjakmarrja iu dukej e paqytetëruar dhe jonjerëzore autoriteteve otomane, të mos përmendim edhe disa shqiptarëve, mbasi asnjë qeveri nuk do t'i lejonte qytetarët e saj që të merrnin jetët e të tjerëve në emër të drejtësisë apo hakmarrjes. Abdulhamidi, me gjithë admirimin e tij të deklaruar për *kavim*-in shqiptar, e gjeti gjakmarrjen plotësisht të paqëndrueshme. Madje edhe disa shqiptarë të arsimuar dhe të kulturuar vënin një hendek ndërmjet vetes dhe masave të gjera shqiptare. Shemsedin Samiu, për shembull, e pranonte prapambetjen e përgjithshme shqiptare, dhe Dervish Hima, nga ana e tij, shkruante për një popull të paditur, injorant dhe të pagdhundur.

Dhuna në Shqipëri nuk ishte vetëm shqiptare nga natyra. Megjithatë, qeveria otomane, nuk kishte burime

njerëzore dhe materiale për të mbrojtur ligjin dhe rendin.

Pavarësisht nga korrupsioni, medio-kriteti dhe indiferenca e saj, burokracia dhe ushtria kishin profesionistë të ndërgjegjshëm dhe kompetentë të interesuar për detyrën dhe kriteret, dhe të gatshëm për të shprehur komente kritike për institucionet dhe politikën qeveritare. Qeverisë i shkaktonte një pjesë e problemeve të veta nga veprimet e zyrtarëve jo kompetentë dhe nga sjellja e padisiplinuar e trupave të saj, por edhe shqiptarët dhe jo vetëm jovendasit mund të llogariteshin në mes të fajtorëve. Përveç kësaj, zyrtarët shprehnin zhgënjim për ritmin e ngadalshëm të progresit, dhe detyra e lodhshme rezultonte nga paaftësia për të vendosur sigurinë dhe rendin në disa pjesë të Shqipërisë.

Së fundi, shqiptarët ishin anëtarë integral kudo në radhët e burokracisë dhe ushtrisë. Dy shqiptarë vlejnë të përmenden në këtë drejtim. Shems Pasha, geg, dhe vlonjati Mehmed Ferid Pasha, tosk, simbolizonin besnikërinë ndaj perandorisë që bazohej në shqiptarësinë e tyre.

Pavarësisht nga integrimi i shqiptarëve në sistemin perandorak, administrimi provincial në Shqipëri nuk ishte thjesht instrument i Stambollit. Zyrtarët shqiptarë lokalë mund t'u shërbenin interesave lokale dhe zyrtarët jovendas ankoheshin për këtë. Së fundi, në vitin 1909, qeveria otomane iu përvesh pjesërisht problemit duke futur mësimin e gjuhës shqipe në programet mësimore të Shkollës së Administrimit Civil, duke shpresuar si rrjedhim që të shpërbente nga varësia të shqiptarët për administrimin e saj provincial. Shqiptarët, pa dyshim, më mirë preferonin që Stambolli të mbështetej te shqiptarët për administrimin provincial sesa të emëronte shqip-folësit jovendas.

Besa si një institucion pasqyronte fluiditetin dhe kompleksitetin e jetës politike në Shqipëri. Në vitin 1878 në Prizren, shqiptarët në fillim u mbledhën për të mbrojtur integritetin territorial të perandorisë dhe të tyre; më pas në vitin 1881, shqiptarët gegë u rebeluan kundër qeverisë. Në vitin 1908, në Firzovik, shqiptarët kosovarë ranë dakord për një besë të përgjithshme me qëllim që ta detyronin Abdulhamidin që të rivendoste qeverinë kushtetuese, si pjesë e një kryengritje më të gjerë dhe popullore në Ballkan. Në vitin 1912, nga ana tjetër, të njëjtët shqiptarë kosovarë u betuan kundër vetë

njerëzve që ata i kishin ndihmuar të katalpulohejshin në pushtet pas Revolucionit të Korrikut. Përpara fundit të vitit, shumë prej tyre vazhdonin të mbronin perandorinë dhe tokat e tyre kundër ushtrive pushtuese ballkanike. Madje edhe patriotët shqiptarë e shihnin fatin e Shqipërisë si ende shumë të lidhur me mbrojtjen e perandorisë, veçanërisht gjatë periudhës hamidiane, dhe politikanët otomanë e kuptonin varësinë e Stambollit nga shqiptarët muslimanë. Madje në traktatin e tij politik, *Shqipëria: Ç'ka qenë, ç'është dhe ç'do të bëhet*, Shemsedin Samiu parashikonte vetëm autonomi nën sovranitetin otoman për të ardhmen e afërt. Hasan Bej Prishtina, nga ana e tij, u tërhoq nga kërkitë e autonomisë së plotë në vitin 1912, gjë që i zhgënjoi disa nacionalistë. Në formulimin e Katërmbëdhjetë Pikave, Hasan Bej Prishtina veçoi si një patriot shqiptar dhe një figurë e shquar kosovare, duke balancuar interesat kombëtare dhe rajonale. Në të qenët një deputet në Parlament dhe më pas në të ndihmuarit e themelimit të Partisë së Lirisë dhe Marrëveshjes në vitin 1911, ai ishte një politikan dhe reformator otoman i angazhuar për Otomanizmin.

Pavarësisht nga historia e dhunës ndërmjet shqiptarëve dhe shtetit, Shqipëria ende strukej nën Gjysmëhënën Otomane në vigjilje të Luftërave Ballkanike, dhe kjo ishte arsyeja se përse pavarësia shqiptare rezultoi më tepër nga një grumbull zhvillimesh të jashtme dhe të brendshme, sesa nga synimi dhe dëshira e vetë shqiptarëve.

**Përktheu nga gjuha angleze:
Mimoza SINANI**

1 Ky punim është një përmbledhje e disertacionit me të njëjtin titull, me të cilin autori ka marrë doktoratën. Duke përdorur material arkivor otoman dhe evropian, libri i prish stereotipat e zakonshëm negativë të sundimit otoman, duke ofruar një interpretim më të ngjyruar.

2 George W. Gawrych është asistent profesor i Historisë së Lindjes së Mesme në Universitetin Baylor. Ai është autor i *The Albatross of Decisive Victory: War and Policy between Egypt and Israel in the 1967 and 1973 Arab-Israeli Wars* (Albatrosi i fitores vendimtare: Lufta dhe politika ndërmjet Egjiptit dhe Izraelit në Luftërat Arabo-Izraelite të viteve 1967 dhe 1973); i librit *Gjysmëhëna dhe shqipëria* dhe bashkautor i *Armed Peacekeepers in Bosnia* (Paqeruajtësit e armatosur në Bosnjë).

Ai ka shkruar artikuj të shumtë rreth historisë së Turqisë dhe Lindjes së Mesme dhe, në vitin 1989, ai fitoi çmimin dyvjeçar për artikullin më të mirë të botuar për studimet turke, të dhënë nga Shoqata e Studimeve Turke në Amerikën e Veriut.

Islamofobia dhe

Osman D. GASHI

Ditët e fundit në Kosovë po zhvillohet një debat dhe një rrjedhë e nxehtë rreth lejimit të mbulesës së femrave dhe futjes së edukimit fetar në shkollat publike të Kosovës. Në Kuvendin e Kosovës të përzgjedhurit e popullit votuan kundër futjes së këtyre dy çështjeve në ligjin e shkollimit parauniversitar, duke shkaktuar kështu polarizimin e mëtutjeshëm të shoqërisë sa i përket fesë dhe debatit rreth saj.

Gjatë seancës parlamentare, kur debatohej për futjen në ligj të këtyre çështjeve, në Kuvend u zhvillua debat shumë i nxehtë dhe u nxor në pah egërsia, mostoleranca, injoranca dhe islamofobia e deputetëve të Kuvendit të Kosovës. Me diskutimet e tyre, disa deputetë paraqitën hapur mosnjohjen dhe injorancën që ata kanë për Islamin duke etiketuar dhe përzier veprimet e njerëzve që e quajnë veten muslimanë me fenë islame dhe më paradoksalja është se këta deputetë (injorant përballë Islamit) i thonë vetes musliman. Pse injorant??? Në qoftë se kërkohet që të futet në ligj një e drejtë legjitime, pra, futja e edukatës fetare në sistemin shkollor të vendit, gjë të cilën mbarë shtetet e Evropës e kanë rregulluar, nga diskutimet e deputetëve atë ditë u pa sheshazi injoranca e tyre duke diskutuar për gjëra që nuk kishin lidhje me temën dhe rendin e ditës. Pra, këta deputetë e kishin humbur fillin e debatit duke diskutuar për gjëra

që kryesisht janë paragjykime e që vijnë si rezultat i mosnjohjes për çështjen që diskutohej. Kështu deputetët e Kuvendit të Kosovës, të përzgjedhurit e shoqërisë, e shndërruan këtë debat në mediokritet, me paragjykimin dhe frikën duke përzier terrorizmin dhe ekstremizmin e një pakice me të gjithë muslimanët, me mohimin e të drejtës legjitime që duhet të gëzojnë fëmijët që të mësojnë për fenë në shkollë. Siç thoshte edhe Volteri se *paragjykimi është ajo që teveqelët e mbarëtin për arsye*, debati një ditë para festës së Fitër Bajramit, në Kuvendin e Kosovës u shndërrua në muhabete kafehanesh pa u mbështetur në fakte, por në paragjykime dhe injorancë që në esencë për dikë që kërkon të drejtën e tyre legjitime është shkelje dhe mostolerancë.

Në anën tjetër, edhe në grupe të ndryshme sociale e të interesit në shoqërinë tonë, të cilat morën pjesë në këtë debat, u sollën në të njëjtën mënyrë. Duke filluar nga "gratë intelektuale" e deri tek autorë të ndryshëm shprehën kërkesat dhe mendimet e tyre për këtë debat. Sa për ilustrim, "gratë intelektuale" nxorën në pah injorancën e tyre¹ kur u shprehën se femrat e mbuluara nuk paskan të drejtë të bartin shaminë në shkollat publike. Neni 9 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut tekstualisht shkruan: *gjithsecili ka të drejtën e lirisë së mendimit, bindjes dhe fesë; kjo e drejtë përfshin lirinë për të ndryshuar besimin ose fenë, dhe lirinë, qoftë vetëm ose në*

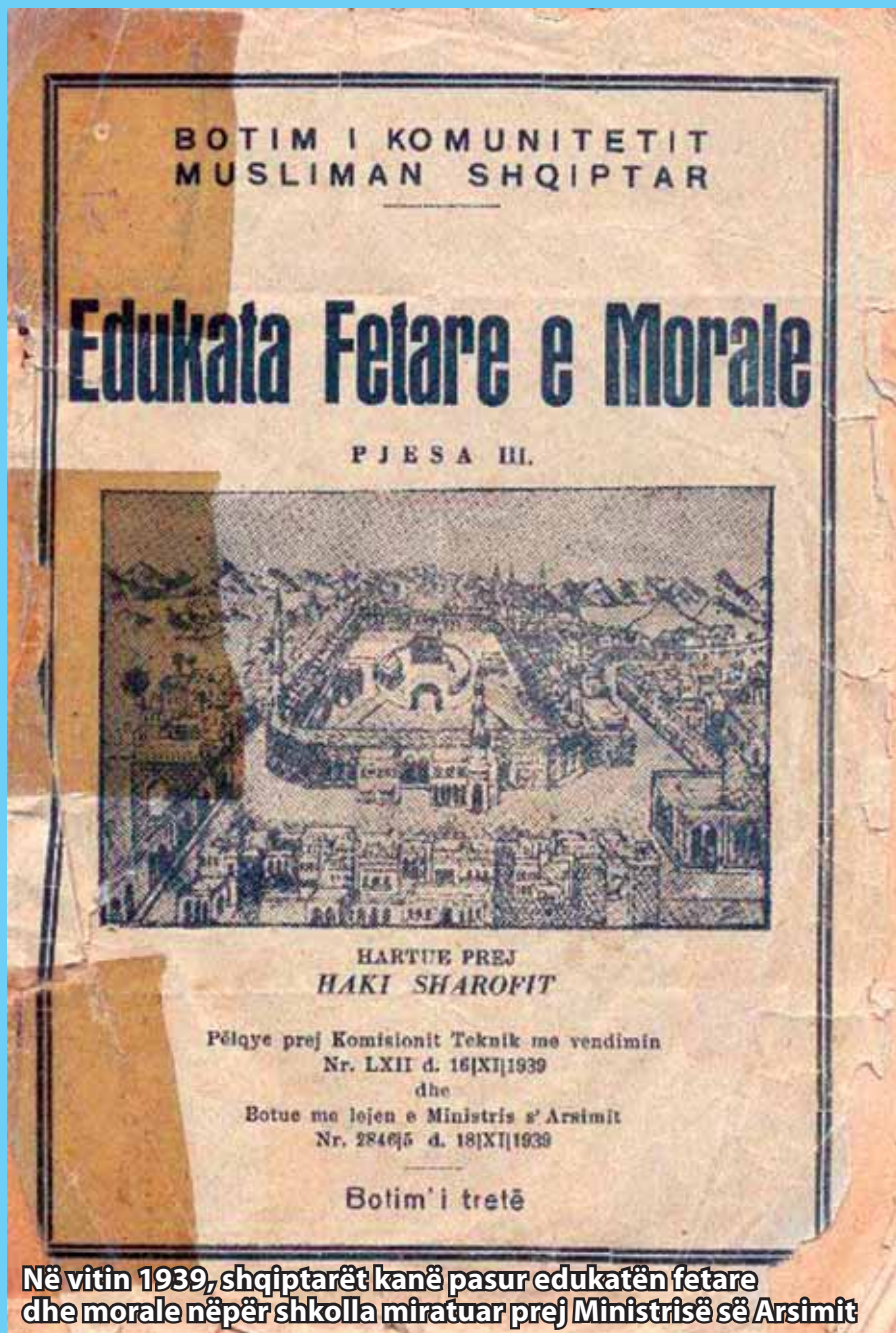

e injoranca në Kosovë

komunitet me të tjerët dhe në publik apo privat, të manifestojë fenë ose besimin e tij, në adhurim, në mësim, praktikë dhe zbatim.² Po ashtu, në Kushtetutën e Republikës së Kosovës, në nenin 38, pika 3, shkruhet: Askush nuk mund të detyrohet ose të ndalohej, në kundërshtim me ndërgjegjen e vet, që të marrë pjesë në praktikimin e fesë si dhe të bëjë publike bindjet ose besimin e tij/saj. Pra, nga këtu shihet qartë, se individit ka të drejtë të bëjë publike bindjen dhe besimin e tij edhe në publik, në këtë rast edhe në shkollë, e cila është e drejtë e çdo njeriu.

Edhe autorë të ndryshëm, në emër të lirisë së të shprehurit dhanë opinionet e tyre për mosfutjen e edukatës fetare në shkollë. Një pyetje shumë e thjeshtë: Shqëritë evropiane që kanë futur edukatën fetare në shkollat e tyre, a janë më të mençura apo janë më pak të mençura? A nuk duhet ta trazojmë mendjen tonë për këtë gjë? A nuk mjafton vetëm ky fakt që kur të shprehim një mendim tonin ta shprehim të argumentuar në bazë të fakteve dhe rrjedhimisht të arsyeshëm logjikë, e jo në bazë të paragjytimeve edhe asaj që na servohet, apo për interesa të ngushta personale qoftë financiare, sociale, a çfarëdo qofshin ato. Në qoftë se ne veprojmë në bazë të interesave të ngushta atëherë tregohemi egoistë dhe mostolerantë, ngase e shkelim të drejtën që e gëzon tjetri.

Kur të debatojmë për një çështje të caktuar, së pari, duhet të lexojmë

Në vitin 1939, shqiptarët kanë pasur edukatën fetare dhe morale nëpër shkollë miratuar prej Ministrisë së Arsimit

diçka për atë çështje, të kemi fakte, e jo të flasim e të marrim veprime në bazë të asaj se çfarë na është thënë për atë çështje, ose çfarë kemi dëgjuar, ngase kështu rrezikojmë të paragjykojmë, e siç thotë shkrimtari anglez, William Hazlitt: *paragjykimi është fëmija i injorancës*.

Se a duhet të futet apo jo edukata fetare në shkollat tona publike, nuk ka dilemë se nëse duam të përmirësojmë gjendjen tonë si shoqëri këtë duhet ta bëjmë njëherë e përgjithmonë ngase periudha e xhaxhit Enver Hoxha ka kaluar dhe nuk duhet të kemi frikë nga

ndonjë islam arab a të shkretëtirës, ngase çdokush do mësojë për fenë e vet dhe nuk do t'i imponohet tjetrit të mësojë atë që nuk do, pra nuk ka vend për islamofobi dhe futja e edukatës fetare veçse do ta parandalonte ekstremizmin dhe radikalizmin jo vetëm te muslimanët, por edhe tek të tjerët ngase do mësoheshin gjërat burimore të fesë. ■

¹ Për më tepër shih artikullin e plotë <http://www.mesazhi.com/mendime/grate-in-telektuale-kosovare-kunder-fese-ne-shkolla>

² <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html#C.Art9>

Jetë, edhe diku tjetër!!!...

Agim AVDIU

Shumë herët është shkruar dhe folur rreth enigmës së jetës në tokë. Ka mjaft gjëra interesante nga filozofia dhe mitologjia që e trajtojnë këtë temë. Mirëpo të gjitha kanë mbetur spekulime fiktive, gjersa filluan zbulimet e para të sakta shkencore për të hedhur dritë mbi misteret e jetës jo vetëm në tokë, por edhe në gjithë Gjithësinë.

Zbulimi i parë shkencor rreth mistereve të ekzistencës ndodhi para tetëdhjetë vjetësh. Atëherë studiuesi Eduin Habli kishte filluar vërtetimet e tij me teleskop nga maja e malit "Wilson", në Los Anxhelos. Habli kishte zbuluar se pothuajse të gjitha galaktikat largoheshin. Sa më larg ishin, aq më me shpejtësi largoheshin. Zgjerimi i Kozmosit ishte një nga zbulimet më epokale të të gjitha kohërave. Deri atëherë shkencëtarët nuk e pranonte se Gjithësia zgjerohej edhe pse Zoti në Kuran si Krijues Absolut u ishte drejtuar krijesave të Tij me të përsosura me sqarimin: **«Ne, me forcën tonë e ngritëm qiellin dhe Ne e zgjeruam atë»**. (Dhariatë, 47)

Megjithatë konfirmimi shkencor i këtij ajeti me arritjet më të sofistikuara teknologjike i dha një kthesë debatit mbi origjinën e universit. Nëse galaktikat largoheshin, kjo do të thotë se në të kaluarën kanë qenë më afër. Nëse shpejtësia e tyre do të ishte konstante, atëherë miliona vite më parë paskan qenë njëra mbi tjetrën. Pra vjen në shprehje teoria e Big Bengut, për të cilën gjithashtu Zoti kishte sqaruar në Kuran: **"A nuk e dinë jobesimtarët se qiejt dhe toka ishin të ngjitura, e Ne i ndamë ato të dyja dhe ujin e bëmë bazë të jetës së çdo gjëje. Përse nuk besojnë pra?"** (El Enbija 30)

Shumë shkencëtarë nuk e vlerësuan teorinë e origjinës së botës, sepse prekte dështimin e fizikës. Ata propozuan teorinë në të cilën universi zgjerohej, por nuk kishte zanafillë. Ndoshta më e njohura ishte ajo e gjendjes së palëvizshme, që doli në vitin 1948. Sipas kësaj teorie, universi ka ekzistuar gjithmonë dhe i tillë ka qenë gjithnjë. Kjo nuk arriti ta kapërcente provën. Pas vërtetimeve të ndryshme, provat konfirmuese të idesë se në origjinë universi ishte shumë i ngjeshur, erdhën në tetor të vitit 1965

me zbulimin e një mjedisi të dobët valësh, i pranishëm në hapësirë. I vetmi interpretim i besueshëm i dukurisë është se bëhet fjalë për rrezatimin e mbetur të një gjendjeje fillestare të ftohtë dhe të ngjeshur. E përderisa universi zgjerohej, rrezatimi ftohej gjersa u bë mbetja që mund të tregohet sot. Edhe teoria konfirmonte këtë mendim. Universi filloi me "Big Bang"-un, për t'u zgjeruar më pas me një shpejtësi marramendëse. Kjo dukuri quhet inflacion dhe me sa duket në kozmos, inflacioni ishte jashtëzakonisht i shpejtë: në një fraksion të sekondës universi i dyfishonte përmasat e tij shumë herë. Kështu, inflacioni e bëri universin të paanë, uniform dhe të sheshtë. Natyrisht jo të gjithin uniform, megjithatë vihen re variacionet e vogla nga njëri vend në tjetrin, të cilat shkaktuan ndryshimin e temperaturave minimale, që sot kapen në rrezatimin kozmik. Ndryshimet bëjnë të mundur që disa zona të përhapen më ngadalë. Herët ose vonë zonat më të ngadalta nuk do të përhapen dhe kështu do të ngjishen, duke formuar galaktika të reja, yje dhe sisteme diellore. Me sa duket ekzistencën tonë ua detyrojmë këtyre ndryshimeve. Nëse universi i sapolinur do të kishte qenë uniform, nuk do të ekzistonte jeta dhe s'do të zhvillohej as jeta. Ne jemi produkt i luhatjeve të hershme kuantike.

Megjithatë, sa më shumë u afrohemi përgjigjeve të këtyre pyetjeve të vjetra, aq më të mëdha bëhen misteret për t'i zgjidhur. Nga vijmë? A jemi qeniet e vetme të universit që bëjmë këto pyetje? Dhe përfundimisht a ka jetë edhe diku tjetër apo vetëm në planetin tonë?

Astronomët këtyre ditëve bënë të ditur se kanë zbuluar një planet të ri jashtë sistemit tonë diellor, i cili ndodhet në një distancë shumë të përshtatshme me diellin e tij dhe për mundësinë e jetës në të. Nëse kjo është e vërtetë, çdo lloj qenieje që mund të jetojë në këtë

planet, sipas llogarive të shkencëtarëve, duhet që të ketë “dëshirë” për të jetuar në kushtet e një temperature të lartë e plot zagushi. Astronomët europianë kanë njoftuar zbulimin e një tërësie prej 50 planetësh jashtë sistemit tonë diellor. Mes tyre ndodhet njëri që ndodhet në atë që shkencëtarët e quajnë “Zota Goldilock”, e cila nuk është as tepër e nxehtë dhe as tepër e ftohtë për ekzistencën e ujit të lëngshëm, një nga elementët kryesorë të jetës në Tokë. Bëhet fjalë për zbulimin e një planeti të dytë që ndodhet në këtë zonë shumë të favorshme sipas shkencëtarëve për zhvillimin e jetës. Planeti i parë është zbuluar në vitin 2007. Në mënyrë që një planet të mundësojë mbështetjen e lindjes dhe zhvillimit të jetës duhet që jo vetëm të ketë mundësinë e ekzistencës së ujit, por duhet të ketë edhe një sipërfaqe solide dhe kompakte të ngjashme me sipërfaqen e Tokës dhe jo një sipërfaqe të përbërë nga gazi si në rastin e Jupiterit. Planeti i ri i sapozbuluar, i cili ka emrin shifror HD85512b, është 3.5 herë më i

madh se planeti ynë dhe vlerësohet që në sipërfaqen e tij, temperaturat variojnë nga 30 deri në 50 gradë celsius dhe mendohet se atmosfera e tij është shumë me lagështirë, ndaj klima e planetit i ngjan vazhdimisht asaj të një banjoje me avull. Sipas një shkencëtareje të “Max Planck institutes”, e cila është marrë me kolegët e saj me analizimin e elementëve përbërës të planetit, ai ka një sërë kushtesh për zhvillimin e jetës, edhe pse temperatura është pak më e lartë nga ajo që do të duhej për një jetesë normale të qenieve të gjalla në sipërfaqen e këtij planeti. Megjithatë ajo thotë që, nëse njerëzit e Tokës do ta kishin vështirë ambientimin në këtë planet, ndoshta qenie me ndërtim trupor më të përshtatshëm për planetin do të ambientoheshin disi në sipërfaqen e tij. Sipas saj, ndoshta për shkak të një sërë kushtesh, krijesat që do të jetonin në të do të ishin më të shkurtra dhe me trup më të ngjeshur se njerëzit e Tokës. Kjo edhe për shkak se graviteti në këtë planet është 1.4 herë më i madh se në Tokë. Sipas studiueses gjermane,

të paktën 60% e planetit do të duhet që të mbulohej me re për të qenë potencialisht i banueshëm. Toka, për shembull, ka 50% të hapësirës së saj të buluar nga retë. HD85512b rreth-rrrotullohet ndaj një ylli, ose një dielli që ndodhet 35 vite dritë larg planetit tonë Tokë, në një konstelacion që ka emrin Vela. Një vit dritë ka 5.8 trilionë kilometra. Një vit në këtë planet ka vetëm 60 ditë. Dielli i tij është më i ftohtë se dielli ynë me 1000 gradë. Planetët e rinj jashtë sistemit tonë diellor janë zbuluar nga një instrument i veçantë për zbulimin e trupave hapësinorë, që quhet HARPS dhe ndodhet në Observatorin e Evropës Juglindore, me bazë në Kili në Amerikën Latine. Këto zbulime dyfishojnë numrin e planetëve që janë të ngjashëm me Tokën, si nga përmasat ashtu edhe për nga largësia që kanë me Diellin. Sa i takon planetit të fundit, ai i është vëzhguar për një kohë të gjatë, për 200 net rresht dhe astronomët kilianë janë të bindur se ai ekziston dhe këtë e vërtetojnë edhe disa kolegë të Observatorit të Gjenevës. ■

NJË PËRVOJË E SHFAQUR NË POEZI

Bekri S. MURSELAJ

Libri poetik i Milazim Krasniqit *"Dritë në kujtime"* vjen në poezinë shqipe me një përvojë jetësore e cila, në një formë ose në tjetrën, është fituar nga rrethanat politiko-shoqërore.

Përmbledhja me poezi *"Dritë në kujtime"* përbëhet nga disa cikle poetike: *Fëmijëri e rigjetur / Kalorësi i vetmuar / Humori i zi / Fëmijë të diktaturës*.

Këto cikle në fjalë përbëjnë tërësinë poetike të librit *"Dritë në kujtime"* ashtu që në secilin cikël hapet një pamje e gjerë, për ta kuptuar gjendjen shpirtërore dhe emocionale që e kaplon njeriun në momente të caktuara, të ndikuar nga faktorë të ndryshëm shoqërorë.

Fëmijëri e rigjetur

Ky cikël përbën në vete një metaforë, e cila përshkruan një gjendje jo të mirë shoqërore, duke u mishëruar nga një situatë e cila e kishte kapluar shoqërinë.

Nga ky kapitull mësojmë se *"Fëmijëri e rigjetur"* vjen si një përvojë e hidhur e një jete të rëndë që shtresohet në rrathët e jetës, duke sjellë një pasqyrë të pastër për jetën. Pra, nga kjo që cekëm më lart shohim se kemi të bëjmë me një përvojë të hidhur personale nga fëmijëria e hershme që gjithsesi vjen si rikujtesë nga fëmijëria e përvojashme.

Njëri nga shokët përvojashëm tha:

Në fund të fundit ç'na duhen notat

Kur na e vranë mësuesin

(Vargje të poezisë "Vrasja e mësuesit")

Pra, nga këto vargje që janë pjesë e këtij kapitulli shohim se kemi vërtet të bëjmë me një kohë të okupimit dhe sundimit të shoqërisë sonë. Mirëpo, gjithsesi, këtu shohim një motiv të fortë për jetën edhe në momentet më të rënda shoqërore.

Kalorësi i vetmuar

Në këtë kapitull me poezi, libri *"Dritë në kujtime"* i Milazim Krasniqit, del me një motiv krejt ndryshe në krahasim me të parin.

"Kalorësi i vetmuar" projekton në vete meditacionin për jetën, dashurinë dhe mallin që në të njëjtën kohë bëhet udhëpërshkrim i këtyre tri elementeve, duke e njohur jetën edhe në momente të ndryshme.

Elementi i parë *"Jeta"* bëhet përjetim i domosdoshëm, që duhet të bëhet ashtu si të jetohej në mënyrën më të mirë; qëllimi i kërkimit për një jetë më të mirë. Elementi i *"Dashurisë"* sa vjen dhe përjetohej më fuqishëm, dashuria për njerëzit e jetës, miqtë me të cilët kishte kaluar një pjesë e jetës, duke ndier për ta një dashuri të pafund.

Por, në të njëjtën kohë, edhe një ngushëllim në vete se nuk mund të bëjë më shumë për ta.

Po ashtu *"Malli"* ka botëkuptimin e tij në vete, duke e ndier zbrazëtinë më të madhe në vete, po ashtu për njerëzit më të dashur si: nënën, mësuesin etj.

Humor i zi

Ky kapitull përbëhet nga ironia që në të njëjtën kohë është pjesë e këtij kapitulli me poezi duke e ironizuar kohën dhe gjithçka që e rrethon. Humori i zi këtu bëhet si shenjë revolte

dhe pakënaqësi për rrethanat dhe përndjekjet e vazhdueshme. Këtu ironizohet njeriu dhe pushteti në përndjekjet e vazhdueshme. Fushëbeteja e ironizimit vazhdon më tutje si:

Dikush tha

Kemi udhë që na pret

E nuk i dihet orës policore

Tjetri ia priti

E po gëzuar

Se mos nuk kemi përditë

Orë të këtyrë policore

(Vargje të poezisë "Vonë")

Nga këto vargje mësojmë se në këtë kapitull ironia fuqizohet edhe më shumë, duke u tallur me urdhëresat e vazhdueshme. Në këtë rast ironia merr hapur kuptime për pushtetin.

Fëmijë të diktaturës

Këto dy kapituj i pari dhe i fundit në librin *"Dritë në kujtime"* të Milazim Krasniqit, kemi një ndërlidhmëri mes vete për vetë faktin se *"Fëmijëri e rigjetur"* dhe *"Fëmijë të diktaturës"* kanë një përputhje të përafërt tematike, sepse kapitulli i parë dhe i katërt, pikëtakohen në dy raste; a) në emërtime të përbashkëta dhe në tematikë pothuaj të njëjtë.

Sepse edhe në këtë kapitull kemi një shtypje të vazhdueshme nga pushteti. Në këtë rast fëmija, për kohën të cilën jeton, bëhet lodër për pushtetin, kur nuk ka as kushtet minimale për jetë dhe këtu ndihet era e pushtetit që mban gjithçka nën kontroll.

Poezia lind nga thjeshtësia

Intervistoi: Edmonda MAZERKU

Për hapësirat e mia, njerëzit unë i quaj 'të thjeshtit e mi' sepse edhe vetë jam i tillë dhe poezia lind prej aty, prej parqeve, dhomave të vogla të konviktorëve, njerëzve të mjerë, vegimeve dhe kujtimeve të kahershme, – janë këto fjalët e poetit të ri, Ndriçim Ademaj, i cili edhe pse studion në Fakultetin e Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës, asnjëherë nuk ka pushuar së shkruari poezi. Për Ndriçimin, poezia mbetet hije për jetën e thjeshtë, sepse ajo krijohet nga thjeshtësia e gjërave. Ajo shkruhet nga brendësia e njeriut të thjeshtë, e cila jeton përherë me realitetin.

Për të mësuar më shumë rreth krijimtarisë poetike, zhvilluam një intervistë me poetin Ndriçim Ademaj.

PAQJA: Ndriçim, ju jeni ndër poetët e brezit të ri, çfarë mendoni për poezinë e brezit tuaj që krijohet tani në Kosovë?

Ndriçimi: Nuk dua të flas për mediokritetet që po botohen me të madhe, e që për çudi po gjejnë rrugë për t'i kontaminuar hapësirat letrare.

Veç këtyre, poezia e krijuar viteve të fundit ka sjellë zëra të rinj që vijnë me shenjat e tyre dalluese.

E shoh një diskurs më të afërt me lexuesin dhe më duket se ky brez i poetëve po formohet bashkë me lexuesit e tyre.

PAQJA: Çfarë do të thotë poezia për ju?

Ndriçimi: Së paskam pyetur veten

kurrë, prandaj s'po mund ta di me saktësi, por tani që po mundohem të mendoj, më duket se poezia është jehonë e brendësisë sime. Gjuhë për t'iu ngjitur emra gjërave që i shoh, i njoh, i dua ose dikur i kam dashur. Janë gjëra që nuk dua t'i them, sepse do të tingëllonin fraza të kota patetike.

PAQJA: Nga çfarë frymëzoheni që shkruani poezi?

Ndriçimi: Unë shkruaj për gjërat që e përcjellin përditshmërinë time, ose që kanë qenë dikur. Për hapësirat e mia, njerëzit unë i quaj "të thjeshtit e mi" sepse edhe vetë jam i tillë dhe poezia lind prej aty, prej parqeve, dhomave të vogla të konviktorëve, njerëzve të mjerë, vegimeve dhe kujtimeve të kahershme.

PAQJA: Kritika ju vlerëson si mjeshtër i figurës poetike. Çfarë mendoni për këtë vlerësim nga ana e kritikës?

Ndriçimi: Kritika e bën jetën e vet krahas krijimtarisë letrare dhe pa dyshim ka rolin dhe rëndësinë e saj.

Duke menduar se kritika letrare në Kosovë ka kriter dhe është objektive në vlerësime, atëherë ky vlerësim më bën të ndihem mirë, si çdo njeri tjetër.

Unë thjesht shkruaj, vlerësimet dhe kritikën kanë një qasje të jashtme që s'më takon mua.

PAQJA: Pse ndodh që poezia nuk lexohet aq shumë në Kosovë?

Ndriçimi: Në mungesë të lexuesit, poezia do të ishte veç një komunikim i shurdhët.

Kjo krizë e librit në përgjithësi them se nuk është e tanishme, por e kahershme. Kultura e leximit formohet me kohë dhe nuk mund të zhduket sa hap e mbyll sytë, prandaj ndonjëherë mendoj se edhe në kohët e mëhershme poezia nuk është lexuar, por është konsumuar më tepër, qofsha i gabuar.

PAQJA: A mendoni se në Kosovë mungon një lexues i mirëfilltë i poezisë?

Ndriçimi: Për mua lexuesi i mirëfilltë krijon lidhje emocionale me poezinë, formon shenjat e tij dalluese, ka tek atë veta, di të jetë refuzues ose përqafues i vlerave, mendoj unë. Ky lexues në

Ndriçim Ademaj

Kosovë nuk mungon, por haset rrallë, për fat të keq.

PAQJA: Cili është niveli i poezisë së krijuar në Kosovë, karshi asaj botërore?

Ndriçimi: Është vështirë të thuhet, pasi që dihet se poezia jonë nuk ka pasur ndonjë kontakt të veçantë me poezinë botërore, që të mund të bëhet një krahasim. Megjithatë, unë personalisht mendoj se poezia në Kosovë ka vlerat e saj dalluese dhe ka çka t'i japë asaj botërore. Mbetet për t'u parë në vitet e ardhshme.

PAQJA: Këto ditë pritet të dalë nga shtypi libri juaj më i ri poetik "Dera", na flisni pak rreth librit?

Ndriçimi: "Dera" është libri im i dytë me poezi. Ka kohë që më silltet nëpër duar si dorëshkrim, por për arsye financiare ka mbetur si i tillë deri më tash ku pritet të botohet më në fund me përkrahje financiare nga MKRS. Vërehet motivi erotik thuajse në secilën poezi e për të tjera mbase më mirë ta lexoni vetë. Librin e boton shtëpia botuese "Fidani" nga Prizreni.

PAQJA: Pse e keni titulluar librin pikërisht "Dera", çfarë do të thotë ky titull për ju?

Ndriçimi: Hapeni, ndoshta lexuesi do ta krijojë shenjën e tij identifikuese me "Dera".

PAQJA: Cili është mesazhi juaj për lexuesit e revistës "Paqja"?

Ndriçimi: Atë që Zoti i ka thënë njeriut: "Lexo!".

Biografia

Ndriçim Ademaj ka lindur në vitin 1991 në Prizren. Aty ka mbaruar shkollën fillore dhe të mesme, ndërsa është absolvent në Fakultetin e Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës, drejtimi Konstruktiv, pranë Universitetit të Prishtinës. Vargjet e para i ka shkruar në fëmijërinë e hershme, ndërsa libri i tij i parë me poezi, "Kërkoj diellin" u botua në vitin 2008 nga shtëpia botuese "Fidani", në Prizren. "Dera", libri i tij i dytë, pritet të botohet këto ditë.

Bibliotekat e veçanta dhe rëndësia

Flamur MALOKU

Bibliotekat e veçanta dhe rëndësia e botimeve albanologjike” është formulim që i përshtatet bindshëm informacionit, evidencës rreth temës bazë. Kështu, ndjekja e kësaj procedure përcakton tashmë vetë modelin e kërkimit. Kërkimet, evidencat, skemat nuk mbyllen asnjëherë, ato lihen të hapura përherë. Andaj, tema e përzgjedhur mbështetet në idenë e informacionit si rezultat i brendshëm kërkimi, duke esencializuar para së gjithash specifikën e fondeve albanologjike në kuadrin e bibliotekave të veçanta.

Bibliotekat e veçanta kanë një fond të veçantë të librave, në të cilat gjendet literatura bazë e institucionit përkatës. Këto biblioteka kryesisht përmbajnë literaturë profesionale, duke u nisur nga monografitë, enciklopeditë, serialet e ndryshme, të cilat janë në gjuhën e vendit dhe në gjuhët e huaja. Sipas enciklopedisë “Enciklopedia Britanica”, bibliotekat speciale janë ato biblioteka, ku ka koleksione të veçanta të librave, të cilat u nevojiten një grupi të caktuar të përdoruesve.

Objekti kryesor i bibliotekave të veçanta është që përdoruesit e tyre të kenë në dispozicion materialet dhe informacionet e tanishme, por edhe informacione nga retrospektiva, çdoherë në përputhje me profilet e tyre të interesimit. Shfrytëzuesit e këtyre bibliotekave janë punonjësit profesionalë të institucionit përkatës, ose të ndonjë organizate përkatëse.

1. Historiku i bibliotekave të veçanta në Kosovë

a) Evidencë

“Formimi i rrjetit të bibliotekave speciale në Kosovë filloi më 1946. Këtë vit “Komiteti Shqiptar i Rrethit të Prizrenit” vendosi që të ngrihej një ndërtesë në kuvendin ku ishte mbajtur Lidhja e Prizrenit dhe atje të hapej Biblioteka e Komitetit Shqiptar të Kosovës. Në fillim biblioteka kishte rreth 200 libra, kryesisht broshura e ndonjë gazetë e revistë, si “Lirija”, “Rilindja”, “Përparimi”.

Gjatë periudhës 1946-1956, u formuan rreth tridhjetë biblioteka të veçanta (profesionale e të përgjithshme shkencore), siç është ajo e Institutit Albanologjik të Prishtinës. Deri në vitin 1967, u formuan edhe 15 biblioteka të veçanta, si ajo e Institutit të Historisë të

Prishtinës, Muzeut Kombëtar (Krahinor), e Shtëpisë Gazetare-Botuese “Rilindja”, Biblioteka e Radio Prishtinës etj. Sipas Tahir Foniqit, përafërsisht deri në vitin 1986, në Kosovë kanë qenë 55 biblioteka speciale me 87900 njësi: libra e periodikë.

Pas vitit 1986, këto të dhëna lëvizin dukshëm, ngase në Kosovë në masë të madhe fillon represioni i atëherëshëm serb, ku edhe mbyllen shumë institucione, gjë që pasohet me mbylljen edhe të bibliotekave të veçanta.

Kjo gjendje vazhdoi deri në luftën e fundit në Kosovë në vitin 1999. Mirëpo, edhe pas luftës së fundit, bibliotekat e veçanta i përcjell një fat i keq, ngase rrjeti i këtyre bibliotekave nuk është zhvilluar paralel me numrin e institucioneve në Kosovë. Shumë institucione, organizata të ndryshme, tashmë funksionojnë pa bibliotekat e tyre.

Ajo çka na intereson këtu më së shumti janë ato institucione që kanë kontribuar për fondin albanologjik. Prandaj, gjatë hulumtimit jemi ndalur vetëm në dy institucione të rëndësishme si: Akademia e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës (ASHAK), Instituti Albanologjik i Prishtinës, ku në këto institucione, fondi i albanologjisë është më i madh në raport me fondet e tjera, të pasuruar me botime, dhurata, këmbim botimesh me shtëpi botuese etj. Të gjitha botimet albanologjike të punëtorëve shkencorë të këtyre institucioneve paraqesin kontribut me vlera shkencore nga albanologjia.

2. Akademia e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës (ASHAK)

Që nga themelimi i Akademisë së

Shkencave dhe Arteve të Kosovës (ASHAK), në vitin 1978 e deri në vitin 2010, koleksioni i studimeve albanologjike numëron përafërsisht 500 njësi, libra në gjuhën shqipe, por edhe në gjuhët e huaja, si në atë serbokroate, angleze, gjermane, që i përkasin fushës së dijes albanologjike.

Rrethanat nëpër të cilat kishte kaluar Kosova përballë pushtuesit serb, Akademia e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës, u bë zë i fuqishëm kundër zhbërjes nga serbët,

gjë që ndikoi negativisht në veprimtarinë shkencore të akademisë, në veçanti ndikoi shumë në studimet albanologjike, e cila njëherësh ka bërë që të ketë edhe ngecje në botimet e koleksioneve të ndryshme albanologjike. Në vitin 1989, regjimi i atëherëshëm serb, filloi të mbushë bibliotekën e akademisë me botime serbokroate. Masat represive serbe çuan deri në ndalimin e plotë të botimeve shkencore-albanologjike. Kryesisht literatura e sjellë nga regjimi i atëherëshëm serb dhe botimet që bëheshin, ishte literaturë propagandistike, aspak shkencore. Mirëpo, pavarësisht rrethanave të kohës, të cilat i përjetoi ky institucion i dijes, ASHAK e zhvilloi veprimtarinë shkencore, dhe janë botuar shumë libra të një rëndësie të veçantë për albanologjinë.

Akademia u përqendruara kryesisht në botimet nga gjuhësia, ku si preokupim kryesor i kishte botimet që kishin të bënin rreth origjinës së gjuhës shqipe dhe vendit të formimit të saj, rreth raporteve të shqipes me gjuhët simotra indoevropiane, rreth interferencave gjuhësore midis gjuhëve të Ballkanit, etj. Duke qenë kjo edhe kërkesë, akademia botoi veprat e albanologëve të shquar si: Çabej, Ajeti, Rizës, dhe të albanologëve të huaj. Ky sistem konceptual-metodologjik e programatik i botimeve nga akademia,

lësia e botimeve albanologjike

mundësoi të zhvillohet më tej veprimtaria hulumtuese, shkencore rreth shumë problemeve aq të rëndësishme dhe aktuale siç ishte ai i origjinës së po-pu-llit shqiptar, i gjuhës së tij.

Sa për ilustrim e informim përzgjedhim disa nga titujt që janë botuar nga Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës.

Në kuadrin e shumë botimeve të Akademisë e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës është më rëndësi të theksohen edhe botimet e albanologëve të huaj në gjuhën shqipe, të cilët kanë kontribuar në identifikimin e shumë çështjeve komplekse që kanë të bëjnë me gjuhën shqipe dhe me historikun e saj, p.sh. amerikani Eric P. Hamp, “Studime krahasuese për shqipen” (2007); Vasllav Kimohovski, “Për shqipen” (2004); Holger Pedersen, “Studime për gjuhën shqipe” (danez) (2003). Punët kërkimore të albanologëve të huaj janë të rëndësishme për dijen dhe kulturën shqiptare. Këta albanologë ishin njohës të jashtëzakonshëm të fushës së gjuhëve indoevropiane, njohës të zhvillimeve në fushën albanologjike. Kontributet e tyre shtrihen thellë nga arkigjeneza e deri në fushën e zhvillimit të strukturës gramatikore të shqipes.

a) H. Pedersen / V. Kimohovski

Gjuha shqipe, sipas albanologut H. Pedersen, shihet se ka një sistem të vetin, me një strukturë të harmonishme e origjinale, që përbëhet në radhë të parë nga elemente që janë të përbashkëta për të dy dialektet. Krahas tyre ajo përfshin, në përpjesëtime të ndryshme edhe el-

emente të veçanta, që janë tipare daluese të gjuhës shqipe karshi gjuhëve të tjera. Një hetim i tillë vihet re në fushën e fonetikës, të morfologjisë të formimit të fjalëve etj. Ai i hulumtoi çështjet e gjuhës shqipe nga brenda e nga jashtë, studioi historinë e brendshme dhe të jashtme të shqi-pes, duke gjurmuar në të gjitha dimensionet dhe në të gjitha rrafshet relevante me qëllim ndriçimin e çështjeve të shqipes. Gjithashtu, edhe albanologu Vasllav Kimohovski përmes kërkimeve, përpiket të japë një provë më shumë për prejardhjen e gjuhës shqipe, duke u mbështetur e tërhequr paralele karshi gjuhëve të tjera. Ai thotë se “sistemi nominal i gjuhës shqipe zë një vend qendror në gjuhësinë ballkanike qysh në fillimet e kësaj shkence. Gadishulli ballkanik është një zgjedhje konvergjente dhe gjuha shqipe është lidhur me të”.

3. Instituti Albanologjik i Prishtinës

Instituti Albanologjik i Prishtinës, që nga themelimi në vitin 1953, është institucion i pavarur kërkimor-shkencor që merret me studimet albanologjike, me kulturën shpirtërore e materiale të shqiptarëve. Ai lindi si nevojë imediate për fushën e albanologjisë, për të plotësuar kërkesën e domosdoshme të kohës.

Gjatë viteve të ekzistencës, Biblioteka e Institutit Albanologjik të Prishtinës është pasuruar me materiale të ndryshme, me botime albanologjike nga të gjitha fushat që mbulojnë këtë institut. Përgjithësisht puna kërkimore e albanologëve të këtij institucioni shënon

empirizmin në dije-mendim, gjë që kurorëzohen me botime të veçanta nga fusha e albanologjisë.

Vetëm në vitet 70-80-ta u botuan përafërsisht mbi 195 njësi, libra nga albanologjia. Ndërsa në vitet 90-ta u botuan mbi 88 njësi. Në kuadrin e këtyre botimeve është me rëndësi botimi i revistës shkencore-albanologjike “Gjurmime albanologjike”, e cila tash në vitin 2010 arrin numrin e 120-të të botimit. Ky numër i fondeve të koleksioneve albanologjike gjithnjë rritet, sidomos në decenien e fundit, ku Instituti Albanologjik boton përafërsisht 90 njësi.

“Nga fusha e albanologjisë do të synohet të botohen vepra përgjithësuese, që pasqyrojnë prurjet e reja në gjuhën shqipe, studime të mikromjedisve shoqërore si rezultat i përvetësimit të gjuhës shqipe në bashkësi folësish me lëvizje demografike.” Rëndësi të veçantë do t’i kushtohet pasurisë leksikore të shqipes, fjalorëve të tipave të ndryshëm që do të japin prurje të veçanta të kësaj pasurie, si dhe studimeve në fushën e etnokulturës.

Të gjitha botimet e Institutit Albanologjik të Prishtinës do të realizohen në kuadrin e programit, që do t’i shërbejnë zhvillimit të mëtejshëm të shkencës albanologjike, duke i dhënë opinionit shkencor të brendshëm dhe të jashtëm vepra themelore për historinë, gjuhën, kulturën dhe traditat, si dhe problemet aktuale sociale të popullit shqiptar, të cilat, veç të tjerave, do të ndihmojnë për afirmimin e vlerave dhe të trashëgimisë së tij historike si dëshmi e identitetit kombëtar të shqiptarëve si popull. Nëpërmjet studimeve, synohet të ndriçohen aspekte thelbësore të periudhave të ndryshme nga fusha e albanologjisë në mënyrë që të vihen në qarkullim shumë mendime shkencore të panjohura, me rëndësi për trajtime të reja dhe objekte të çështjeve albanologjike. Studime të tilla, si dhe baza e gjerë e botimeve, do të shërbejnë shumë për avancimin e studimeve albanologjike në përgjithësi.

Në kushtet e sotme të zhvillimeve botërore, realizimi i këtyre studimeve albanologjike ka rëndësi për ruajtjen e veçorive kombëtare si shprehje e diversitetit të kulturave e qytetërimeve, si pjesë e pasurisë universale të kulturës së njerëzimit. ■

Themelohet dhe anëtarësohet brenda muajit!

Alban BILALLI

Në historinë e sportit kosovar nuk ka ndodhur që një federatë sportive të themelohet dhe të anëtarësohet brenda një muaji në asociacionet ndërkombëtare. Derisa Federata e Futbollit dhe ajo e Basketbollit kanë 10 vite që bëjnë kërkesa për anëtarësim në federatat ndërkombëtare, anëtarësimi i Federatës së Mini-Golfit të Kosovës në Federatën Ndërkombëtare të Mini-Golfit i ka befasuar të gjithë sportdashësit. E themeluar një muaj më parë, kjo federatë tani është anëtare e Federatës Ndërkombëtare të Mini-Golfit.

Arben Alija, kryetar i Federatës së Mini-Golfit të Kosovës është shprehur mjaft i lumtur për këtë arritje të jashtëzakonshme, por në anën tjetër ai ka premtuar se do të punohet shumë që golfistët nga Kosova të na përfaqësojnë denjësisht në garat ndërkombëtare. *"Jemi shumë të gëzuar si federatë për këtë arritje, si dhe jemi të vetëdijshëm për punën e madhe që na pret për të përgatitur sa më mirë golfistët tanë për në garat ndërkombëtare"*, - është shprehur kryetari i Federatës së Mini-Golfit të Kosovës, Arben Alija.

Ftesa e parë nga Turqia

Menjëherë pas anëtarësimit në Federatën Ndërkombëtare të Mini-Golfit, Federata e Mini-Golfit të Kosovës është ftuar të marrë pjesë në një turne ndërkombëtar. Federata e Mini-Golfit të Kosovës do të marrë pjesë në turneun ndërkombëtar që mbahet në Stamboll të Turqisë nga data 9 shtator. Kosova, në këtë turne, do të përfaqësohet nga kampioni i Kosovës Lavdim Zylfiu i klubit 'First Block', si dhe nënkampioni i Kosovës, Artan Krasniqi, gjithashtu nga klubi 'First Block' nga Prishtina.

Krahas garave që pritet të mbahen, zyrtarët e Mini-Golfit të Kosovës do të kenë takim edhe me kryetarin e Federatës Botërore të Mini-Golfit, Gerhard Zimmermann me të cilin pritet të diskutojnë për hapat e ardhshëm pas pranimi të Federatës së Mini-Golfit të Kosovës në Federatën Botërore të Mini-Golfit.

Ministri Krasniqi u jep përkrahje

Menjëherë pas pranimi të Federatës Ndërkombëtare të Mini-Golfit, zyrtarët e Federatës së Mini-Golfit të Kosovës janë pritur nga ministri i Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Memli Krasniqi.

Ministri Krasniqi, pos që i përgëzoi për suksesin, u shpreh se kjo është një arritje e madhe dhe një shembull i mirë për federatat e tjera që të marrin mësim nga Federata e Mini-Golfit. *"Anëtarësimi i Federatës së Mini-Golfit të Kosovës në Federatën Ndërkombëtare të Mini-Golfit, për një kohë shumë të shpejtë është një arritje e jashtëzakonshme për sportin në Kosovë dhe një shembull mjaft i mirë për të gjitha federatat e tjera në Kosovë që po punojnë drejt ndërkombëtarizimit"*, - ka thënë ministri Krasniqi. Ministri Krasniqi, zyrtarëve të Federatës së Mini-Golfit, u ka premtuar se mbështetja për ta nga MKRS-ja nuk do të mungojë në asnjë rast. *"Mini-Golfi është sport i ri dhe nuk ka një popullaritet të madh, por është jashtëzakonisht atraktiv dhe besoj do të ketë perspektivë në vet, sepse nga ajo që jam njoftuar, dita ditës ka ekipe të reja dhe njerëz të rinj që afrohen me Mini-Golfin dhe kështu ky sport po masivizohet. Kjo federatë do të ketë mbështetjen tonë të plotë për angazhimet në të ardhmen dhe për zhvillimin e këtij sporti që ka një perspektivë të sigurt"*, - ka thënë Ministri për Kulturë, Rinë dhe Sport, Memli Krasniqi. ■

PAQJA

REVISTË PËR AKTUALITET, KULTURË, ARSIM, ETIKË

Shitojë

Ramazani

Aktivitete gjatë muajit të Ramazanit në:

- ↔ Kosovë
- ↔ Maqedoni
- ↔ Shqipëri

“ZËRI YNË”

shtroi iftar në restorantin ‘FJALA’

Gëzim QERIMI

Edhe këtë vit Shoqata Kulturore “Zëri Ynë”, e cila është e njohur për aktivitete të ndryshme kulturore, për nder të muajit ramazan, në fund të këtij muaji të madhërisëm shtroi iftar, në të cilin ishin të pranishëm afër 220 persona.

Në një atmosferë imponante në ambientin e restorantit “Fjala” në Prishtinë, ku edhe u shtrua iftari, të pranishëm ishin agjërues të profileve nga më të ndryshmet, duke filluar nga teologë, profesorë universitarë, publicistë, studentë, pjesëtarë të Policisë së Kosovës dhe FSK-së, gazetarë dhe përfaqësues të shoqërisë civile e njerëz të tjerë.

Përveç organizimeve të aktiviteteve të tjera të shumta nga fusha të ndryshme edhe organizimi i iftareve është pjesë e

aktiviteteve tradicionale, të cilat Shoqata Kulturore “Zëri Ynë” i përsërit për çdo vit që nga formimi i saj.

Në emër të shoqatës kulturore “Zëri Ynë” të pranishmit i përshëndeti shkrimtari dhe profesori universitar Milazim Krasniqi, i cili ishte njëri nga agjëruesit e pranishëm në këtë iftar. Krasniqi tha se ndihet mjaft i kënaqur që është pjesëmarrës në një iftar në të cilin janë të mbledhur persona të shumtë, të cilët kryejnë njërin nga obligimet më madhore të fesë islame, agjërimit në muajin ramazan.

“Veprat e mira janë ato me të cilat ngrihemi te Zoti ynë Fuqplotë dhe për të cilat pa dyshim që do të shpërblehemi, ndërsa kryerja e veprave të mira në muajin ramazan është diçka për të cilën shpërblehemi shumëfish për një vepër, pasi që jemi duke kryer një nga obligimet më të dashura që mund të bëjmë për Kri-

juesin tonë, andaj edhe ky iftar dhe tubimi ynë këtu është mesazh i unitetit dhe i solidaritetit mes nesh, por ky solidaritet dhe ky unitet duhet te reflektojë gjatë tërë vitit e jo vetëm në muajin e madhërisëm ramazan.” Krasniqi në vazhdim foli edhe për vlerat morale dhe nacionale në shoqërinë tonë ku potencoi edhe dukuritë negative, të cilat po i cenojnë këto vlera. Në këtë iftar u shfaq edhe një vido-projekt për ndihmë popullit somalez, të cilët po vuajnë nga uria si rezultat i mungesës së shiut. Pas iftarit u grumbuluan të holla për t’i dërguar në Somali. Të kënaqur për organizimin e iftarit ishin edhe të pranishmit e tjerë pjesëmarrës, ndërsa organizatorët, pasi falënderuan mysafirët e iftarit, thanë se Shoqata Kulturore “Zëri Ynë” edhe pas muajit ramazan do të vazhdojë aktivitete të tjera kulturore dhe etike. ■

RAMAZANI

rruga që shpie në Xhenet

Arber ZEKA

Organizata joqeveritare 'Investimi në të Ardhmen', organizatë kjo që fushëveprimet e saj i ka përqendruar në territorin e Skenderajt, ka zhvilluar një sërë aktivitete, për të bërë sa më të begatshme festën e muajit ramazan.

Duke ditur se ramazani është muaj në të cilin muslimanët preferojnë leximin e Kuranit, INTA është përkujdesur që t'ua mësojë leximin e Kuranit shumë të rinjve e të rejave. Kështu në lokalet e INTA-s, çdo ditë të interesuarit kishin mundësi të mësonin leximin e Kuranit.

Tribunat janë një pjesë tjetër shumë e rëndësishme, e organizuar nga INTA, që janë bërë tanimë tradicionale më shumë se pesë vjet gjatë ramazanit. Kësaj radhe nikoqir i drenicasve ishte hoxha i nderuar nga Shkupi, Bekir Halimi, i cili në këtë rast ligjëroi temën: 'Rruga që të shpie në Xhenet'.

Pjesa më e dëshiruar nga xhematlinjtë e kësaj komune të Kosovës, janë organizimi i iftareve të cilat mundësojnë takimin me sa ma shumë njerëz të vendeve të ndryshme, që të njoftohen me ta, por edhe të gëzohen në takim me ata të cilët njihen e nuk njihen. Pjesë e këtyre if-

tareve të organizuara nga INTA ishte edhe vizita e hoxhallarëve të cilët, me këtë rast, kanë mbajtur nga një ligjëratë të shkurtër pas përfundimit të iftarit.

Fatkeqësisht, në komunën e Skenderajt, kemi shumë familje skamnore, që kanë gjendje të vështirë ekonomike, andaj është gjithnjë e vështirë të gesh donacione për t'iu ndihmuar të gjithëve, por fatmirësisht kishte disa donatorë që ofruan ndihmën e tyre përmes INTA-s. Kështu u ndihmuan më shumë se 30 familje nevojtare.

INTA e vazhdon aktivitetin e vet edhe pas përfundimit të muajit ramazan me projektet e radhës. ■

organizon iftar në "BLETA" *Rahovec*

Bujar ISMA

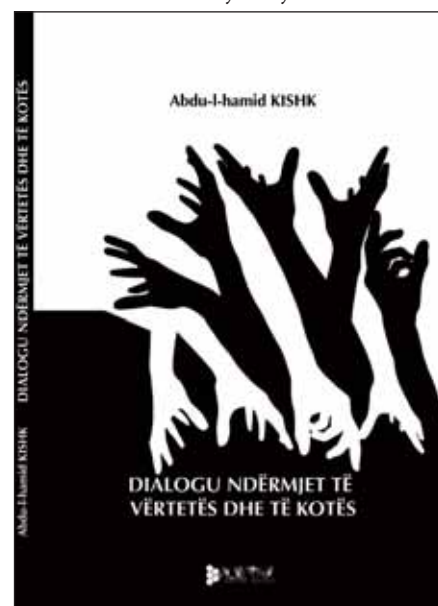
Për nder të muajit të madhërishëm ramazan, Shoqata Kulturore "BLETA" në Rahovec ka organizuar iftar për besimtarët e kësaj komune. Të ftuarit kanë qenë besimtarë të moshave dhe niveleve të ndryshme, me qëllim që të përcillet një mesazh bashkësie dhe mirëqenie në këtë qytet. Kryetari i kësaj shoqate, mr. Jahja Hondozi, në fjalimin e tij përshëndetës para të ftuarve tha se kjo shoqatë do t'i vazhdojë aktivitetet e saj, të cilat i ka të parapara me program. "Jam shumë i lumtur që po ju shoh të gjithëve këtu së bashku. Lus Allahun që t'ju shpërblejë për pjesëmarrjen tuaj në këtë iftar modest. Gjithashtu, e lusim Allahun që të na e pranojë agjërimin dhe lutjet tona", - ka thënë Hondozi. Besimtarët janë ndarë të

kënaqur me mirëpritjen që u është bërë nga personeli i kësaj shoqate. Ata thanë se iftari që bëri kjo shoqatë do të mbahet mend për shumë kohë.

Shoqata "Bleta", gjatë veprimtarisë së saj për dy vite, ka botuar librin me titullin "Gdhendja e zemrave", nga mr. Jahja Hondozi dhe së fundmi ka nxjerrë në shitje edhe botimin e saj të dytë me titullin "Dialogu ndërmjet të vërtetës dhe të kotës", nga Abdul-Hamid - KISHK, të përkthyer po ashtu nga mr. Jahja Hondozi. Punime të tilla pritet të realizohen edhe në të ardhmen, si: botime librash, organizime të tribunave, ndarje të pakove ushqimore për familjet skamnore, iftare, etj...

Pas muajit të madhërishëm të Ramazanit, edhe besimtarët e Rahovecit festuan me shumë gëzim festën e madhe të Fitër Bajramit. Imami i xhamisë "Kadiri", Adnan Pallqa, përcolli mesazhin e tij

te besimtarët për bashkim dhe raporte sa më të mira me njëri-tjetrin. ■

IFTARI I PËRBASHKËT ME TË RINJTË E QYTETIT TË VUSHTRRISË

Egzon SADIKU

Në një takim të përbashkët, me një organizim solemn OJQ “Qendra për Avancim Rinor – Vushtri”, ka shtruar iftar të përbashkët për të rinjtë e këtij qyteti. Me mesazhin “Rinia e shëndoshë sjell ardhmëri të shëndoshë”, kjo organizatë kishte mbledhur të rinj nga institucione të ndryshme ndër ta nxënësit, studentë, profesorë, përfaqësues nga OJQ të ndryshme, etj. Në fjalën e rastit, drejtori i kësaj organizate, Artan Bejta, ndër të tjera tha se rinia vushtrriase ka çka t’i japë qytetit të Vushtrrisë. Duke u avancuar në arsimim dhe edukatë, rinia duhet t’i sigurojë qytetit të Vushtrrisë një të ardhme më të shëndoshë, të ngritur mbi bazat e një themeli të mirëfilltë moral dhe human. Për t’i arritur të gjitha këto, duhet një punë e përbashkët ngase të gjitha problemet sociale largohen me punë shoqërore ose grupore. Ato nuk mund t’i evitojë një drejtori, institut ose

organizatë joqeveritare. Ato duhen luftuar bashkërisht nga të gjithë. Me këtë rast, ai theksoi se organizata joqeveritare “Qendra për Avancim Rinor – Vushtri” si organizatë e re do të jetë një zë i fuqishëm drejt avancimit të rinisë vushtrriase, ngase do të ketë në strukturat e saj të rinj të profileve të ndryshme që kanë motiv për punë dhe synojnë që qytetit të tyre t’i dhurojnë një rini të shëndoshë, për t’i sjellë një të ardhme të shëndoshë.

“Një iftar i tillë në mesin e këtyre të rinjve pa dyshim të bën të ndihesh mirë. Unë përgëzoj organizatorët dhe gjithsesi do jem në mbështetje të projekteve tuaja të radhës. Me një fjalë, mos u ndalni,

vazhdoni me projektet e radhës, sepse janë më se të nevojshme për të rinjtë e këtij qyteti”, - ishin fjalët e njërit prej të pranishmëve, Galip Avdiut, njëherësh edhe profesor në Gjimnazin “Eqrem Qabej” në Vushtri. Gjithashtu Blerim Ibrahimimi, përfaqësues i Kryqit të Kuq, dega në Vushtri dhe njëherësh lider i të rinjve në projektin “Rinia siguron të ardhmen”, të implementuar nga OJQ “Mundësia” në Mitrovicë, theksoi rëndësinë e këtij iftari me të rinjtë e qytetit, duke theksuar se qytetit të Vushtrrisë i mungojnë aktivitete të tilla me të rinjtë. “Ajo çka u mungon të rinjve të qytetit të Vushtrrisë janë pikërisht tubimet si-

kurse nata e sotme. I përgëzoj organizatorët dhe ne, gjithashtu, do të jemi përkrahës dhe ndihmues në projektet e tjera që do t’i realizojë OJQ “QAR”. Në fund, të pranishmëve iu shpërnda një broshurë informative në lidhje me OJQ-në “Qendra për Avancim Rinor-Vushtri”. ■

Autori është sekretar i OJQ “QAR”-Vushtri

KARVANI I RAMAZANIT

H. KASTRATI

Departamenti i Gruas i Kryesisë së Bashkësisë Islame të Kosovës organizoi një varg manifestimesh fetare dhe kulturore për nder të muajit të shenjtë ramazan. Kështu, të mërkurën më datën 10.08.2011, udhëtuan për në Lipjan, ku fillimisht u shfaq programi nga kori i DG, mandej ligjërata nga teologe Vlora Krasniqi me temën: “Etika gjatë agjërimit”.

Më 11.08.2011, në teatrin “Istref Begolli” në Pejë, u shfaq një program kulturor nga DG. Më pas u mbajtën ligjëratat me temën:

- “Dobitë e agjërimit në aspektin fetar” - nga teologe Mr. Vaxhide Podvorica
- “Dobitë e agjërimit në aspektin shkencor” - nga Dr. Teuta Mulla- Goga

Takimi i radhës ishte në Kaçanik, më 12.08.2011, ku ishte përparitur një program i pasur kulturor nga vendaset dhe pastaj një ligjëratë përmbajtësore fetare nga teologe Mr. Vaxhide Podvorica.

Ndërsa më 13.08.2011, në bashkëpunim me “Shoqatën Kulturore Familja Kosovare”, Departamenti i Gruas organizoi iftarin në Prishtinë, ku për: “Vlerën dhe urtësitë e agjërimit” foli teologe Mr. Florentina Termkolli.

Për pasurimin e këtyre programeve

në aspektin kulturor dhe argëtues u kujdes kori i vajzave nga Departamenti i Gruas në Prishtinë, që me zërat e tyre të këndshëm dhe me ilahitë e përzgjedhura me shije të veçantë e shtuan edhe më shumë atmosferën mbresëlënëse të mysafirët e pranishëm. Pas çdo programi është shtruar iftari në të gjitha qytetet.

Pastaj DG në bashkëpunim me KBI- Gjilan, me rastin e natës së 17 të Ramazanit, fitores në Betejën e Bedrit, më 17.08.2011, shtrroi iftar për 100 të pranishmit, si dhe prezantuan programin e përparitur për këtë natë. Mr. Florentina Termkolli foli për rëndësinë që ka kjo natë. Ajo ndër të tjera tha: “Lidhja mes të agjërimit dhe xhihadit (orvatjes) është se agjërimi është orvatje shpirtërore, që nëse jep sukses besimtari në këtë fushë, do të jetë fitimtar”.

Më 18.08.2011, Departamenti i Gruas në bashkëpunim me KBI- Skenderaj mbajtën tribunën me temën: “Ne dhe Ramazani” nga prof. Azemine Kukaj – Kajoshi, me çrast u shtrua iftar për të pranishmet.

Në vazhden e aktiviteteve të muajit ramazan, Departamenti i Gruas i BIK-ut udhëtoi për në qytetin e Mitrovicës, ku shfaqti programin kulturor të përparitur enkas për muajin ramazan.

Programi u mbajt në “Xhaminë e Bajrit”, më 19.08.2011.

Fillimisht programi u hap me disa ajete kur’anore, të kënduara nga Florentina Termkolli. Pastaj në skenë u paraqit kori nga Departamenti i Gruas, i cili u prezantua para të pranishmëve në mënyrë të shkëlqyer.

Pas programit të prezantuar nga grupi, fjalën e mori ligjëruesja nga DG teologe: Vlora Krasniqi, e cila tregoi për vlerat dhe rëndësinë që ka ky muaj. Në fund u shtrua iftar nga KBI-ja e Mitrovicës.

Pastaj, më datën 23.08.2011, DG ishte në Istog ku u mbajt ligjëratat përmbajtësore fetare, nga Mr. Vaxhide

Podvorica, ndërsa më 24.08.2011, Departamenti i Gruas në bashkëpunim me Qendrën për Mbrojtjen e Gruas dhe Fëmijës në Drenas, organizuan një program kulturor dhe një ligjëratë me përmbajtje edukative- fetare. Pas programit, Departamenti i Gruas i BIK-ut shtroi iftar për 120 të pranishmit.

Ndërsa në fund, DG i përmbylli aktivitetet e veta me programin e organizuar për gratë punonjëse të institucioneve të Kosovës. Kështu, të enjten më 25 gusht 2011, në Hotelin "Grand" në Prishtinë, Departamenti i Gruas i BIK-ut shtroi iftar për 120 pranishmet nga institucionet e ndryshme si: Kuvendi i Kosovës (deputetet), ministrinë, administrata publike, komuna, parti politike, OJQ të ndryshme, doktoresha, profesoreshat e medresesë "Alauddin"...etj.

Për të pranishmet nga Departamenti i Gruas u shfaq një program kulturor-fetar, të përgatitur nga kori i vajzave të DG-së.

Të pranishmit i përshëndeti përfaqësuesja e DG-së Mr. Vaxhide Podvorica, e cila ju shprehi mirëseardhje dhe i falënderoi për pjesëmarrjen e tyre.

Fillimisht programi u hap me disa ajete kur'anore, pastaj kori i DG-së prezantuan ilahitë e përzgjedhura enkas për këtë natë. Mandej me një recitim mjaft të këndshëm u paraqit vogëlushja Rejane Kastrati. Më pas programin e pasuruan këngëtarët e mirënjohura: Violeta Kukaj me ilahinë "O All-llah", si dhe Teuta Kurti me ilahin "If You ask me".

Në fund të programit, Mr. Besa Ismaili ju drejtua të pranishmeve me një ligjëratë të shkurtër.

Ajo foli për vlerën e këtij muaji të madhërishtë, e në veçanti foli për mirësitë e natës së Lejletul Kadrit. ■

“Vizionaret e Dritës” aktivitete në Ramazan

Kadrije DRAGUSHA

Më datën 27.07.2011, në Sallën e Kuqe, Pallati i Rinisë - Prishtinë, u mbajt tribuna me temë “Ramazani - Muaji i Mëshirës”.

Në këtë eveniment ishte ftuar si ligjërues dijetari musliman shqiptar me famë botërore Shejh Shuajb Arnauti. Për anën artistike të këtij programi u kujdes grupi i korit “Vizionarët e Dritës”.

Të pranishëm ishin edhe përfaqësuesit e Bashkësisë Islame të Kosovës dhe të Këshillit të Prishtinës, të cilët njëkohësisht ishin edhe organizatorët e kësaj tribune.

Dijetari Shuajb Arnauti në ligjëratën e tij shumë frytdhënëse foli për vlerat dhe begatitë që ka muaji i madhërishtë ramazan.

Grupi “Vizionarët e Dritës” e kanë zhvilluar aktivitetin e tyre edhe në disa qytete të tjera të Kosovës, si në Podujevë, Gjiilan etj., por kryesisht ishin të pranishëm në kryeqytet. ■

Kuizi i diturisë

“Yvesa 2011”

Iliriana ALLOQI

Më datën 16 Gusht 2011, organizata joqeveritare “Yvesa”, organizoi kuizin e diturisë “Yvesa 2011”, kuiz ky tradicional i mbajtur për të tretën herë me radhë nga kjo organizatë. Kuizi mbahet çdo vit gjatë muajit ramazan. Konkursi ka qenë i hapur për dy javë dhe ka përfunduar më 5 gusht. Konkursi ka qenë i hapur vetëm për femra. Fillimisht janë paraqitur mbi 15 pjesëmarrëse. Dhjetë ditë para mbajtjes së kuizit, konkurrenteve u është dhënë një libër me pyetje, i përgatitur nga “Yvesa”. Libri përmbante rreth 1000 pyetje

të lëmenjve të ndryshëm të shkencës. Në ditën e mbajtjes së kuizit kanë qenë prezent edhe organizatorët, të cilat njëkohësisht edhe e kanë udhëhequr kuizin. Gjithashtu, që kuizi të ishte sa më real dhe të shkonte mbarë, është angazhuar një grup prej tri vajzash në rolin e jurisë, që të bënin mbikëqyrjen. Së fundmi, në finale kanë shkuar tri vajza, të cilat janë definuar vetëm pas një pjese të shtuar të pyetjeve, për shkak se kanë pasur pikë të barabarta. Dhe pas tri orësh, aq sa edhe ka zgjatur kuizi, finalistet janë përcaktuar dhe vendi i parë i ka takuar Vjollca Sopjanit, e cila ka mbledhur më së shumti pikë, i dyti

studentes së juridikut Fatlume Ahmeti dhe ai i tretë Shqipdona Morinës, studente e fakultetit të mjekësisë.

Për fitueset, OJQ “Yvesa” ndau shpërblime: për vendin e parë 150 euro, për vendin e dytë 100 euro, kurse për vendin e tretë 50 euro. Gjithashtu Shoqata Kulturore “Zëri ynë” për të gjitha pjesëmarrëset në kuiz ndau libra në formë dhurate.

Qëllimi i organizimit të kuizeve të tilla është plotësisht edukativ. Njëkohësisht, ai i angazhon të rinjtë në këto muaj vere me aktivitete plotësuese, të cilat, fatkeqësisht janë të pakta gjatë periudhës së verës në vendin tonë. ■

U promovua albumi me ilahi “GATITU” i interpretuesit Avdush Krosa

Gentian JETISHI

Në mesin e ngjarjeve kulturore që shënuan këtë ramazan ishte edhe promovimi i albumit të parë të një prej interpretuesve më zëmbël e kumbues të ilahive, Avdush Krosës.

Me rastin e promovimit të këtij albumi, shoqëria ‘Fillesa’ nga Ferizaj shtroi një iftar në të cilin ishin prezentë përfaqësues të institucioneve lokale, KBI-së dhe shoqërisë civile, si dhe miq të tjerë.

Kjo ngjarje u zhvillua në Natën e Madhe të Kadrit, më 26 gusht, në restorantin Trofta në fshatin Petrovë të Shtimes.

Ishte një moment i veçantë vëllazërie dhe njohje me njëri-tjetrit, siç ishte i veçantë edhe promovimi i këtij albumi. Më këtë rast u interpretuan edhe disa nga ilahitë që janë pjesë e këtij albumi, por

edhe nga interpretuesit mysafirë pati interpretime të ilahive, që e bënë këtë natë

të bukur dhe të paharruar në kujtesën e të gjithë atyre që ishin prezent. ■

“Zëri Ynë” shtroi iftar në Prizren

Ajni SINANI

Edhe këtë vit Shoqata Kulturore “Zëri Ynë”, për nder të muajit ramazan, në fund të këtij muaji të madhërishtëm shtroi iftar në Prizren, në të cilin ishin të pranishëm 100 persona.

Pjesëmarrja e të ftuarve të ndryshëm, burra e gra, të rinj e të moshuar, xhematlinj të thjeshtë dhe intelektualë, bëri që atmosfera në restorantin “Pauza” të jetë e mrekullueshme. Mrekullia e këtij iftari u madhështua edhe nga Nata e Kadrit.

Në emër të Shoqatës kulturore “Zëri Ynë” të pranishmit i përshëndeti dhe u dëshiroi mirëseardhje z. Ajni Sinani. Mes të tjerash ai foli shkurtazi për veprat e mira në muajin ramazan, ndryshimet që po ndodhin në vendet arabe, si dhe u ndal tek problemi i Palestinës dhe vuajtjet e popullit somalez. Ai tha se meqenëse ne jemi larg dhe ndihmat tona materiale

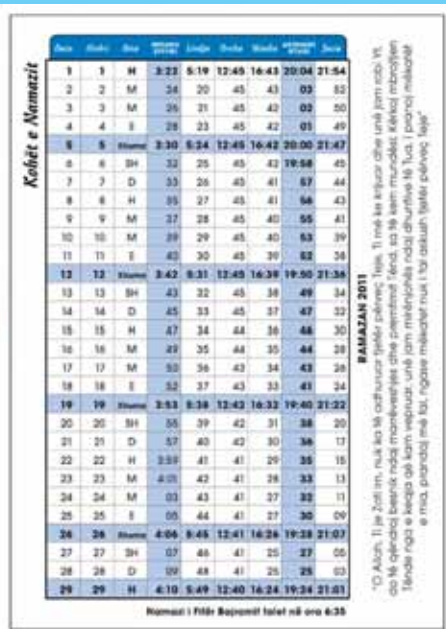
do të mund të ishin simbolike, të paktën t’i lutemi Allahut të Gjithëfuqishëm që sa më shpejt të gjendet një zgjidhje për popullin e Palestinës dhe që t’u lehtësohen vuajtjet e urisë popullit të Somalisë

dhe të gjithë të varfërve kudo që janë.

Në fund, pjesëmarrësit duke u larguar të kënaqur shprehën falënderimet dhe dëshirën e tyre që të këtilla takimesh të ketë sa më shpesh. ■

"Vizioni për Edukim, Studim dhe Avancim" – VESA, duke realizuar një spektër të gjerë të aktiviteteve gjatë muajit ramazan, vazhdoi traditën dhe dha një kontribut mjaft të madh në rrjedhën e gjithëmbarshme të jetës shoqërore në qytetin e Mitrovicës

Muaji i madhërishtëm ramazan, ndër mirësitë e shumta me të cilat karakterizohet dhe mesazhet të cilat promovon e që lidhen me aspektin personal të secilit individ, gjithashtu ofron edhe një mundësi të artë për realizimin e projekteve të shumta shoqërore, të cilat kontribuojnë në masë të madhe për begatimin e jetës shoqërore, forcimin e lidhjeve mes njerëzve si dhe promovimin e vlerave të mirëfillta morale.

Një shembull të tillë e ndoqi me sukses edhe këtë vit OJQ “Vizioni për Edukim, Studim dhe Avancim” – VESA, e cila vepron në qytetin e Mitrovicës, duke ofruar një program të veçantë të realizimit të aktiviteteve, të cilat ishin të dedikuara drejtpërdrejt në begatimin e jetës shoqërore në këtë qytet dhe promovimin e vlerave të mirëfillta humane, duke përfshirë solidaritetin dhe bamirësinë.

ndryshme të karakterit edukativo-informues, iftaret e përbashkëta, takimet me studentë, emisionet edukative-fetare në radion lokale, ishin disa nga aktivitetet të cilat u shënuan në këtë muaj në qytetin e Mitrovicës.

Realizimi i dy projekteve bamirëse, përkatësisht aksioneve humanitare që konsistojnë në shpërndarjen e pakove të mbushura me gjësende ushqimore dhe higjienike për familjet e qytetit, të identifikuar në shkallën më të lartë për nevojën e ndihmës, publikimet e ndryshme, përfshirë broshurat dhe shumëzimi i CD-ve të karakterit edukativo-informues, organizimi i iftareve të përbashkëta tashmë tradicionale, duke marrë parasysh formën e organizimit, takimi me studentët e qytetit, të cilët vijnë studimet në Universitetin e Prishtinës dhe nxënësit e arsimi të mesëm të qytetit tonë, i shoqëruar në sofrën e iftarit dhe ligjëratën nga hoxha i nderuar mr. Muhamed Broja për diturinë, vlerën dhe

rëndësinë e kërimit të saj, emisioni
javor edukativo-fetar “Udhëzim dhe
Dritë” në radion lokale Radio ‘Ylberi’,
shpërndarja shumë e veçantë e dhuratave
modeste të përgatitura enkas për
këtë muaj që përmbanin CD, broshura
dhe publikime të tjera të realizuara
gjatë këtij muaji, përmes vendosjes së
tryezave nëpër qytet si dhe përmes for-
mës së bisedimit me çdo qytetar dhe
duke ia dhuruar materialet përkatëse,
si dhe aktivitetet e tjera të realizuara
brenda objektit të OJQ-së, - ishin shtyl-
lat kryesore të programit të tërësishëm të
projekteve të sivjetme VESA – Ramazan
2011, të realizuara nën moton “Rama-
zani – Muaji i ndryshimit”.

Duke folur rreth aktiviteteve të realizuara, Erblin Zhubi, nga OJQ “VESA”, theksoi: “Ashtu sikurse edhe e kemi bërë traditë, edhe këtë vit arritëm të realizojmë me sukses një program të larmishëm të projekteve për muajin ramazan, me shpresën që një angazhim i tillë nga anëtarësia e gjerë e organizimit tonë, do të ndikojë fuqishëm në begatimin e jetës shoqërore në qytetin tonë dhe promovimin e vlerave të mirëfillta humane”.

“Realizimi dhe përmbyllja në mënyrë të suksesshme e këtij plani të paraparë, shënoi përmbushjen e objektivave përkatëse dhe plotësimin e njëres prej pikave themelore të programit vjetor të OJQ-së sonë”, - ka thënë Zhubi.

"Vizioni për Edukim, Studim dhe Avancim" – VESA, duke realizuar një spektër të gjerë të aktiviteteve për këtë muaj, vazhdoi traditën dhe dha një kontribut mjaft të madh në rrjedhën e gjithëmbarshme të jetës shoqërore në qytetin e Mitrovicës, marrë parasysh shqetësimet, të cilat ishin pjesë e preokupimeve të qytetarëve gjatë këtij muaji, të cilat rrodhën pas situatës së krijuar në veri të vendit tonë.

Basha dhe Arvizu, iftar për besimtarët muslimanë

Kryetari i Bashkisë së Tiranës, Lulzim Basha, më 29 gusht 2011, shtroi iftar për besimtarët muslimanë, pratinë e të cilëve e shfrytëzoi për t'u zotuar se "në bashkëpunim me Komunitetin Musliman dhe xhematin e Tiranës së shpejti dhe pa vonesë do të nisin punën për ndërtimin e xhamisë në kryeqytet". Basha vlerësoi se muaji ramazan është një moment reflektimi, devotshmërie dhe dedikimi për të gjithë ata që besojnë te Zoti. Basha theksoi se harmonia e besimeve të ndryshme që ekzistojnë në Shqipëri i bëjnë shqiptarët unik ndër gjithë kombet e tjera.

Edhe ambasadori amerikan në Tiranë, Aleksandër Arvizu, ka shtruar më 24 gusht 2011 iftar në rezidencën e tij. Në këtë darkë, zoti Arvizu nuk ka preferuar që të ftojë asnjë prej politikanëve.

Shtrimi i iftarit tashmë është kthyer në një traditë për ambasadën amerikane në Tiranë, e cila e bën këtë gjë prej shtatë vitesh me radhë.

Në nderim të agjëruesve edhe të gjithë imamët e xhamive në Tiranë kanë

shtruar një iftar për besimtarët dhe xhematin e tyre. ■

“Iftar i Madh” në Kumanovë

Të premten më 19.08.2011, Forumi Rinor Islam – Dega Kumanovë, organizoi aktivitetin e quajtur “Iftar i Madh”. Ky është aktivitet që organizohet për së katërti herë nga Forumi Rinor Islam – Dega Kumanovë, në bashkëpunim me komunën e Kumanovës. Iftari u mbajt në sheshin e qytetit, ku ishin mbi 300 të pranishëm.

Aktiviteti filloi me thirrjen e ezanit, kurse pas ngrënies së darkës, fjala iu dha ushtruesit të detyrës si kryetar i degës dhe njëherësh sekretar gjeneral i FRI-së – z. Milazim Mustafës, i cili përshëndeti të pranishmit, shprehu falënderim për donatorët pa harruar të falën-

derojë edhe aktivistët e FRI-së për kontributin e dhënë.

Për shkaqe objektive kryetari i komunës, z. Zoran Damjanovski, nuk mundi të marrë pjesë, por dërgoi përshëndetje për mysafirët dhe aktivitetin.

Po këtë natë, FRI organizoi mbrëmje kur'anore të Shtëpia e Kulturës në Kumanovë, me fillim prej ora 22:30. Aktiviteti u dedikoej të dyja gjinive.

Përmbajtja e mbrëmjes ishte recitim me tertip të ajeteve të Kuranit me hafëzët që kishin ardhur enkas nga Turqia. Gjithashtu në sfond kishte përkthim në gjuhën shqipe për ajetet që lexoheshin. ■

Komuna e Bajrampashës në Gostivar

Nën organizimin e komunës së Bajrampashës dhe të Gostivarit konvoji i bereqetit nën moton “Vëllazëria nuk njeh kufij”, më 16 gusht 2011, duke filluar në orën 19:00, organizoi iftar të madh te parkingu përballë Shtëpisë së Kulturës. Të pranishëm, përveç 1000 qytetarëve, ishin kryetari aktual i komunës së Bajrampashës - Atila Ajdëner dhe ish-kryetari i të njëjtës komunë - Hysein Byrge, ministri i arsimit të Turqisë - Omer Binçer, deputet në parlamentin turk dhe maqedonas e të tjerë. Të pranishmëve iu drejtua prefekti i komunës së Gostivarit, prof. dr. Rudi Osmani, i cili i falënderoi mysafirët nga Turqia, të cilët mundësuan shtrimin e këtij iftari të madh për të dytën herë në këtë qytet. Në fund, myftiu i Gostivarit, Shaqir efendi Fetahu bëri duanë përmbyllëse, duke uruar që iftare të tilla të vazhdojnë edhe në vitet e ardhshme. ■

Përparim BUBLAKU

Gjatë muajit ramazan, pothuajse në çdo edicion informativ, prisja se kur do të jepet lajmi se Komuna e Prishtinës ka ndarë një vend për ndërtimin e një xhamie në kryeqytet. Dhe lajmi aq i pritur erdhi në ditët e fundit të muajit të shenjtë ramazan.

Por ky lajm, nuk më gëzoi aq sa e kisha pritur, pasi vendi ku komuna kishte ndarë lokacionin nuk i plotësonte kushtet për ndërtimin e një xhamie të madhe, çfarë mendon ta ndërtojë Bashkësia Islame e Kosovës.

E ndërkaq i pari i kryeqytetit kishte deklaruar se hapësirën ku e kishte kërkuar BIK-u, përballë Institutit Albanologjik, nuk mund ta lëshonte me arsyetimin se nuk mund t'i linte fëmijët pa çerdhe. Arsyetimi mund të jetë i drejtë pasi askush nuk po kërkon që të lihen fëmijët pa çerdhe ose nxënësit pa shkollë për të ndërtuar xhami, por pse atëherë vendi te parkingu i postës mos të shfrytëzohet për ndërtimin e asaj çerdhe, të cilën Bashkësia Islame ka premtuar se do të ndajë fonde për ndërtimin e saj dhe t'i jepet vendi aty ku ka kërkuar BIK-u, për ndërtimin e xhamisë dhe kështu të gjithë do të ishin të kënaqur.

Por si duket ky vend ishte propozuar nga Komuna e Prishtinës sa për "sy e faqe", pasi edhe vendi tjetër i propozuar nga komuna, në "Prishtinën e Re" ishte absurd.

Absurd për shkak se kërkesa për ndërtimin e një xhamie në qendër të Prishtinës nuk është se po bëhet për

reklamim se këtu ka mysliman, pasi e gjithë bota e dinë se në Kosovë mbi 90% e popullsisë janë të besimit islam. Por kjo kërkesë legjitime ka ardhur për shkak të nevojës, pasi xhamitë në kryeqytet nuk po i plotësojnë kushtet për pranimin e të gjithë besimtarëve. Dhe nëse udhëheqësit tanë dëshirojnë që të bëjnë zgjidhje atëherë kjo

Mos na i

xhami duhet të ndërtohet në qendër të kryeqytetit. 'Seriozitetin' e kësaj çështje kryetari i Prishtinës e tregoi disa ditë më vonë kur injoroi kërkesën e Bashkësisë Islame, duke u shprehur "se në qoftë se kanë para le ta blejnë edhe Grandin dhe le të ndërtojnë xhami".

Por injorimi ndaj kërkesave të besimtarëve muslimanë nuk përfunduan me kaq. Pasi për këtë u përkujdesen të zgjedhurit e popullit të cilët në Natën e Bajramit, duke fyer dhe ofenduar, nuk e votuan amendamentin për futjen e lëndës fetare në mësimin parauniversitar. Edhe pse është e drejtë e tyre që të votojnë "kundër apo për", ofendimet ndaj besimtarëve muslimanë nga ata që me vota të qytetarëve sot janë deputetë të Kuvendit të Kosovës janë për të ardhur keq. Por, kjo le të mbetet në ndërgjegjen e atyre.

E ajo që kemi dëgjuar më së shumti si kundërrargument në atë seancë ka qenë refreni i njohur se shteti është para fesë, se ata që dëshirojnë të mësojnë për fe, e të bëhen hoxhallarë e priftërinj, i

Injoroni!

kanë vendet e caktuara.

E para, askush nuk po kërkon që duke mësuar për Zotin, ta shkatërrojë shtetin, përkundrazi, përmes mësimit për fenë synohet që të ngrihet vetëdija dhe përgjegjësia që kemi ndaj vendit dhe shoqërisë. Se mos ishte feja që 12 vite pengesë që të forcohet dhe zhvillohet shteti?! A po mos raportet ndërkombëtare, që vinin secili më i keq për Kosovën, vlerësonin se feja qenka problem për shtetin e Kosovës?! Përkundrazi, nëse ka pasur diçka të mirë në shumicën e këtyre raporteve ka qenë toleranca fetare në Kosovë, dhe kjo nuk është meritë e deputetëve e as e udhëheqësve shtetërorë, por e bashkësive fetare për të cilat shteti i Kosovës ende nuk ka arritur që të bëjë një ligj. Ndërkaq iu rikujtomë atyre që shtetin e paskan prioritet se, nga raportet e shumta, Kosova është cilësuar si vend ku lulëzon krimi i organizuar, korrupsioni në institucionet shtetërore dhe në gjithë shoqërinë, prostitucioni, rritja e vazhdueshme e përdorimit të substancave narkotike nga të rinjtë etj.

Profesorët e Gjimnazit "Sami Frashëri"

Disa ditë para se në Kuvendin e Kosovës të debatohej për futjen e mësimit në shkollat fillore dhe të mesme, këshilli i profesorëve të Gjimnazit "Sami Frashëri", në Prishtinë, doli me vendimin se janë kundër lëndës fetare në shkolla.

Arsyet e tyre ishin se me futjen e lëndës fetare do të politizoheshin shkollat në Kosovë.

Është për t'u habitur se pse ky këshill i profesorëve nuk kishte reaguar me herët për çështjen e politizimit në shkolla. E dihet se shkollat në Kosovë veç janë të politizuara. Këtë e dëshmon zgjedhja e drejtorëve të shkollave fillore dhe të mesme, shumica prej të cilëve janë zgjedhur nga partitë politike. Apo pse nuk reagueshin asnjëherë kur gjatë fushatave zgjedhore ndërpritej mësimi për t'i dërguar nxënësit në fushatat e partive të ndryshme?!

Pse deri sot askush nuk e ngriti zërin që të gjendet një zgjidhje për parandalimin e dukurive negative në shkollat e Kosovës?!

Ne të gjithë jemi dëshmitarë se në çfarë gjendje është sot arsimi në Kosovë, duke filluar nga cilësia shumë e ulët. Këtë e dëshmon testi i maturës, ku edhe duke kopjuar nuk po arrin kalueshmëria në 50%. Përhapja e dukurive negative në rritje, dhuna në shkolla etj, janë temë në vete. E kur dikush propozon diçka në të mirë për parandalimin e kësaj dukurie, siç është lënda fetare, të gjithë çohen kundër pa argumente, por vetëm me fjalë boshe. Megjithatë, udhëheqësit tanë duhet t'i marrin më seriozisht kërkesat e komunitetit musliman, sepse ato janë kërkesa të nevojshme për shoqërinë tonë dhe, si të tilla, të garantuara me të drejta ndërkombëtare, siç janë lira e besimit dhe e drejta për të mësuar për fetë. Këto kërkesa duhen trajtuar në mënyrë të drejtë dhe pa paragjykime. Sepse përmes tyre nuk po synohet që të luftohet shteti dhe as një fe tjetër, por edhe përmes fesë të jepet kontributi për ndërtimin e shtetit për të cilin të gjithë jemi përgjegjës. ■

**Urojmë që Zoti të na i ketë pranuar
punët e mira që i kemi bërë gjatë
muajit të bekuar të Ramazanit**